

PROMETHEUS

ČASOPIS PRE OBČIANSKU SPOLOČNOSŤ A HUMANIZMUS

PROMETHEUS ■ 2/2007

CENA: 40 SK

Odluka cirkví od štátu a škola

Zelená planéta
súťaž pre deti

Registrácia cirkví: ochrana pred islamom?

Ivan Fiala: **Vždy ma posilňovala
viera v človeka a v Slovensko**

ISSN 1336-6424

9 771336 642004 04

Vážení čitatelia
a čitatelky,
s hrejivým jarným
slniečkom sa v našej
spoločnosti objavili
aj horúce témy, ktoré
vzbudili záujem určitej

časti verejnosti a politikov. Na jednej strane
diskriminačná zmena spôsobu registrácie
cirkví, ktorá má okrem finančného hľadiska
aj výrazný ideologický podtón, a na druhej
strane na prvý pohľad možno bláznivý pokus
o zaregistrovanie Ateistickej cirkvi neveria-
cich na ministerstve kultúry, ktorý sa skončil
neúspechom. V tomto čísle nášho časopisu
Prometheus sa venujeme predovšetkým týmto
témam, analyzujeme jednotlivé aspekty
a dosahy týchto navzájom súvisiacich tém,
ale aj skutočné dôvody a dosť nepochopiteľné
postoje súčasnej politickej reprezentácie,
ktoré sa za týmito iniciatívami skrývajú. A to
aj v súvislosti s už dlhodobým, zatiaľ však
neúspešným úsilím sekulárnych humanistov
získať uznanie štátom a rovnaké postavenie
v spoločnosti, aké požívajú cirkvi a nábožen-
ské spoločnosti. Veríme, že sa nám týmito
príspevkami podarilo priniesť aj iný pohľad
na túto pálčivú problematiku a že toto
číslo bude pre Vás zaujímavým a poučným
čítaním.

Judita Takáčová

PROMETHEUS

Časopis pre občiansku spoločnosť a humanizmus
III. ročník

Vydáva: Spoločnosť Prometheus Bratislava, združenie
svetských humanistov, Gunduličova 12, 811 05 Bratislava
Predseda: Ivan Poljak
Tel./fax: 02/52491191

E-mail: prometheus.ba@mail.t-com.sk

Web: http://slovakia.humanists.net

Šéfredaktorka: Judita Takáčová

Redakcia: Alena Behúnová,
Miloslava Necpalová
Roman Hradecký

Výrobná sekretárka: Alena Behúnová

Grafika: INFOMA Business Trading®, s.r.o.
Marcel Kostelník

Registračné číslo: 3336/2005

ISSN: 1336 - 6424

Tlač: OTA, a. s. Košice

Rozširuje Mediaprint-Kapa a ďalší distributéri

Za obsah inzercie zodpovedá inzerent.

Nevyžiadané rukopisy sa nevracajú.

Toto číslo podpísané k tlači 15. apríla 2007

Číslo účtu: 11481540/0900

3 Registrácia cirkví: ochrana pred islamom?

Čo sa skrýva za
sprísnením podmienok
registrovania cirkví?

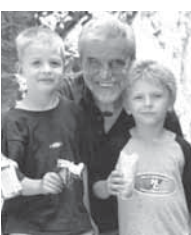
6 Vízia pre Európu

Bruselská deklarácia
európskych
humanistov

7 Zaujímavosti zo sveta

Sibír je najateistickejšia časť Ruska •
Protesty sekulárnych Turkov • Cirkve kritizuje
poľský parlament • Zrušili výstavu o duchoch

8 Vždy ma posilňovala viera v človeka a v Slovensko

Zhovárali sme sa
s horolezcom Ivanom
Fialom

10 Je demokracia univerzálna hodnota?

Alebo ako je to byť bez
náboženského vyznania
na Slovensku

12 Môj život bez náboženstva

Ohlasy na anketu časopisu Promet-
heus

14 Moderný ateista

O modeli osobnosti moderného
ateistu

16 Boj o kumránske zvítky

Zvítky od Mŕtveho
mora stále sprevádzajú
konflikty o interpretáciu

18 Riaditelia škôl o demokracii a vzťahu školy a cirkví

Výsledky výskumu riaditeľov základných,
špeciálnych a stredných škôl, realizovaného
ÚIPŠ

19 Predstavujeme sesterský časopis

O časopise nemeckých
humanistov Diesseits

20 Jehovovi svedkovia

O sekte Jehovovi svedkovia, jej učení
a praktikách

22 Odluka cirkví od štátu a škola

Príspevok k diskusii
o vzťahu medzi štátom
a cirkvami v SR

25 Cirkve neveriacich? A či cirkevný ateizmus?

Informácie z podujatia Bratislavského klubu
Spoločnosti Prometheus

26 Robert Green Ingersoll – americký obhajca voľnej myšlienky

O americkom voľnomyš-
lienkarovi, politikovi a rečníkovi R. G.
Ingersollovi

27 Vtip a satisfakcia

Nad novou knihou Berca Trnavca

28 Kniha o Chíramovi

Recenzia knihy o slobodomu-
rárstve, Venuši a tajnom kľúči
k životu Ježiša

29 Konfucius: Rozhovory a výroky

Recenzia a knižné novinky

30 Zelená planéta 2007

Propozície medzinárodnej
súťaže Zelená planéta a
termín uzávierky

32 Zlaté zrnká múdrosti • Z listov čitateľov

34 Zábava

Vtipy • Krížovka

36 Projekt Vagón

Registrácia cirkví: ochrana pred islamom?

Národná rada Slovenskej republiky koncom marca schválila novelizáciu Zákona č. 308/1991 Z. z. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností. Zákon upravuje aj registráciu cirkví a náboženských spoločností na území Slovenskej republiky. Práve sprísneniu podmienok registrácie sa venovala novelizácia zákona, ktorá prešla v NR SR absolútnou väčšinou hlasov (108 zo 117 prítomných, proti hlasovala len jedna poslankyňa) a bez väčšej pozornosti verejnosti. A to napriek tomu, že viacerí odborníci z domova i zo zahraničia spochybnili návrh novelizácie a generálny prokurátor Slovenskej republiky podal podnet na Ústavný súd SR pre pochybnosti o zákonnosti doterajšej úpravy.

Zákomom č. 308/1991 Z. z. sa registrovali len tie cirkvi a náboženské spoločnosti, ktoré pôsobili na území Slovenska do 31. 8. 1991 (t. j. 15 cirkví a náboženských spoločností – podľa prílohy zákona), a súčasne sa stanovili nové podmienky na registráciu novo vznikajúcich cirkví a náboženských spoločností. § 23 zákona stanovil národným radám povinnosť určiť registrujúce orgány, počet plnoletých osôb s trvalým pobytom na území republik (Slovenskej a Českej) prihlásených k cirkvi alebo náboženskej spoločnosti, spôsob oznamovania ich vzniku a zániku štatistickým orgánom.

Nerovnaký prístup k cirkvám

Česká republika pôvodne upravila počet občanov hlásiacich sa k cirkvi na počet 10-tisíc občanov, ale po protestoch aktivistov občianskych práv sa zmenil spôsob registrácie cirkví a náboženských spoločností na dvojstupňový, a to nasledovným spôsobom:

Cirkev alebo náboženská spoločnosť sa registruje, ak sa k nej hlási:

a) najmenej 500 osôb a ak je táto cirkev členom svetovej rady cirkví. Tá má v súčasnosti 317 členov z celého sveta s výnimkou katolíkov, adventistov a armády spásy,

b) ak najmenej 10 000 osôb s trvalým pobytom v Českej republike.

Na Slovensku naopak zákon č. 192/92 Z. z. s platnosťou od 1. 6. 1992 stanovil počet plnoletých osôb, ktoré majú trvalý pobyt na území Slovenskej republiky, pre novo registrovanú cirkev na 20 000 dospelých občanov. Týmto

počtom sa priamo diskriminovali novovznikajúce menšie cirkvi a náboženské spoločnosti, ktoré v podstate už z logiky vecí nemajú dostatočný počet veriacich, a teda ani nárok na registráciu a spoluprácu so štátom.

Štát totiž napriek deklarácii v § 4 bod 2 zákona č. 308/91, že všetky cirkvi a náboženské spoločnosti majú pred zákonom rovnaké postavenie, v bode 4 tohto paragrafu jednoznačne deklaruje, že štát uznáva len tie cirkvi a náboženské spoločnosti, ktoré sú registrované.

Táto skutočnosť viedla k tomu, že od 1. júna 1992 sa na území Slovenska zaregistrovali len dve nové cirkvi a náboženské spoločnosti: Cirkev svedkov posledných dní Ježiša Krista (mormóni), ktorá doložila podpis dvadsaťtisíc občanov v roku 2006, a Novoapoštolská cirkev, ktorá nepredložila podpis dvadsaťtisíc občanov, ale potvrdenie z Úradu pre veci cirkevné pri vláde SSR, že mali súhlas na pôsobenie na území Slovenskej republiky v roku 1989. Štát toto potvrdenie rešpektoval napriek tomu, že sa nenachádzalo v registratúre Ministerstva kultúry a jediný výtlačok tohto súhlasu mali len predstavitelia spomínanej cirkvi. Takto na území Slovenskej republiky pôsobí celkovo 17 registrovaných cirkví a náboženských spoločností, z ktorých len sedem má podľa sčítania ľudu v roku 2001 viac ako 20 000 členov.

Cirkvi ako občianske združenia

Znenie zákona viedlo k tomu, že niektoré cirkvi a náboženské spoločnosti, aby →

mohli vôbec legálne existovať, využívajú možnosť zaregistrovať sa na ministerstve vnútra ako občianske združenia podľa zákona č. 83/1993 Z. z. o združovaní občanov, aj keď sa tento zákon nevzťahuje na združovanie občanov v cirkvách a náboženských spoločnostiach. Týmto spôsobom obchádzajú existujúci zákon a pôsobia na verejnosti ako náboženské združenia, cirkvi, ale bez registrácie Ministerstvom kultúry SR. Aj keď oficiálne pôsobi na Slovensku 17 cirkví, Ústav štátu a cirkvi len v roku 1999 evidoval okolo 25 rôznych islamských, orientálnych, novoproteštantských hnutí a cirkví.

Schválená novelizácia zákona ešte ďalej sprísňuje uvedenú právnu normu a objektívne vytvára nerovnaké podmienky na pôsobenie cirkví a náboženských spoločností. Porušuje základné občianske práva občanov Slovenskej republiky – právo na slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania. Vzťah k náboženstvu je súkromnou vecou každého občana a je zaručený nielen na úrovni vnútroštátneho práva, ale aj Listinou základných práv a slobôd a je tiež predmetom medzinárodnoprávnej ochrany.

Vzťah k náboženstvu je súkromná vec

Svedomie, myslenie, náboženské vyznanie a náboženská viera (vrátane jej zmeny) možno vymedziť ako „forum internum“,

to znamená ako slobodu každého človeka vyznávať určité náboženstvo a vieru, alebo byť bez vyznania, teda ako oblasť občianskych práv, do ktorej nie je možné zasahovať zo strany tretích osôb, najmä však zo strany verejnej moci. Ide o tzv. status negativus, resp. libertatis (G. Jellinek), ktorý je charakteristický vymedzením slobodného priestoru jednotlivca.

Svedomie, myslenie, náboženské vyznanie a náboženská viera sú svojou povahou „forum internum“ nedotknuteľné, a preto ani nepodliehajú a nemôžu podliehať žiadnym zákonným opatreniam.

Vzťah k náboženstvu je súkromnou vecou každého občana a nikto, ani štát, nemôže od svojich občanov vyžadovať, aby písomne čestným vyhlásením sa prihlásili k cirkvi alebo k náboženskej spoločnosti, vyhlásili, že sú jej členmi, že poznajú základné články viery a jej učenie a sú si vedomí práv a povinností, ktoré im vyplývajú z členstva v cirkvi alebo náboženskej spoločnosti s uvedením ich mena, priezviska, adresy trvalého pobytu a rodného čísla (tak ako je to v schválenom znení § 12 bod d). Naša právna úprava zakazuje zisťovať politické, odborárske, alebo náboženské presvedčenie občana, jeho príslušnosť k určitej rase, etnickej skupine alebo národnosti. Takáto evidencia je v právnom štáte nepripustná okrem anonymných štatistických zisťovaní. Podstatou slobody

Bratislava 18. decembra 2006
Číslo: MK 4457/2006-320/22106

Rozhodnutie o odmietnutí registrácie

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky ako orgán príslušný podľa § 10 ods. 1 zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností v znení neskorších predpisov a § 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 192/1992 Zb. o registrácii cirkví a náboženských spoločností v konaní o registrácii Ateistickej cirkvi neveriacich, v súlade s § 46 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov vydáva toto

rozhodnutie:

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky podľa § 16 ods. 2 zákona č. 308/1991 Zb. **odmieta registráciu** Ateistickej cirkvi neveriacich so sídlom v Bratislave, Blumentálska 1.

Odôvodnenie:

Ministerstvu kultúry Slovenskej republiky (ďalej len „registrujúci orgán“) bol dňa 14. septembra 2006 prípravným orgánom Ateistickej cirkvi neveriacich predložený návrh na registráciu Ateistickej cirkvi neveriacich. Návrh na registráciu obsahoval formálne náležitosti podľa § 10 až 13 zákona č. 308/1991 Zb. v znení neskorších predpisov. Prílohou návrhu boli hárky s podpismi plnoletých osôb s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky hlásiacich sa k Ateistickej cirkvi neveriacich.

Registrujúci orgán preskúmal všetky skutočnosti dôležité pre vydanie tohto rozhodnutia. Registrujúci orgán si vyžiadal prostredníctvom Ústavu pre vzťahy štátu a cirkví odborné stanoviská k návrhu na registráciu Ateistickej cirkvi neveriacich. Registrujúci orgán listom zo dňa 25. októbra 2006 poučil prípravný orgán Ateistickej cirkvi neveriacich o jeho práve podľa § 33 zákona č. 71/1967 Zb. navrhovať dôkazy a ich doplnenie a vyjadriť sa pred vydaním rozhodnutia k jeho podkladu i spôsobu jeho zistenia, prípadne navrhnúť jeho doplnenie. Prípravný orgán Ateistickej cirkvi neveriacich uplatnil svoje právo nahliadnuť do spisu dňa 13. novembra 2006. Dňa 21. novembra 2006 predložil prípravný orgán Ateistickej cirkvi neveriacich registrujúcemu orgánu písomné vyjadrenie k odborným posudkom, k názvu cirkvi a k pravde a dobru.

Strana 1 z 1

svedomia, myslenia, náboženského vyznania je zaistenie možnosti každého občana slobodne prejavovať svoj svetonázor, bez zásahu štátu. Štát toto prejavovanie nesmie vyžadovať.

Diskriminácia nových subjektov

Ak sa u nás štát rozhodol, že bude napomáhať činnosti jednotlivých náboženských subjektov (viď zmluva medzi SR a Svätou stolicou či zmluva medzi SR a nekatolíckymi cirkvami a náboženskými spoločnosťami), ide o vlastné rozhodnutie štátu, a preto štát ako jediný môže stanoviť podmienky, ktoré musí tento subjekt splniť, aby vznikol nárok na súčinnosť štátu. Ústavným maximom pri stanovení týchto podmienok je vylúčenie sýchovej diskriminácie, čo sa však touto úpravou deje. Ak novela obmedzuje kolektívne práva novo vznikajúcich cirkví a náboženských spoločností, nemôže to ísť na úkor porušovania individuálnych občianskych slobôd.

Danou úpravou dochádza k zrejmej diskriminácii novovzniknutých subjektov a k nerovnakým podmienkam v prístupe štátu k cirkvám a náboženským spoločnostiam. Právo na spo-

luprácu so štátom majú len registrované cirkvi a náboženské spoločnosti a jedine oni majú zo zákona nárok predovšetkým na štátne dotácie, na zriaďovanie vlastných cirkevných škôl, na vyučovanie náboženstva na školách, na vstup do verejných zdravotníckych zariadení, do zariadení sociálnej starostlivosti, do ubytovacích objektov vojenských útvarov. Majú právo na vstup do verejnoprávnej televízie a rozhlasu. Registrované cirkvi a náboženské spoločnosti majú právnu subjektivitu vyplývajúcu zo zákona a právo zriaďovať nové právnické osoby. Registrované cirkvi a náboženské spoločnosti majú právo na daňové úľavy.

Argumentácia predkladateľov, že týmto ustanovením sa má zamedziť prípadnému zneužívaniu statusu a výhod, ktoré majú registrované cirkvi a náboženské spoločnosti na Slovensku zo strany účelovo vzniknutých „náboženských“ subjektov, je len zahmlievaním faktu, že sa pokračuje v ochranárskej línii už registrovaných cirkví a náboženských spoločností a je fakticky likvidačná a znemožňuje vznik nových cirkví a náboženských spoločností. Svedčí o tom

Z Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky

7.1 Demokratický štát

Vláda v snahe rozvíjať multietnický a multikultúrny charakter spoločnosti občanov Slovenskej republiky bude permanentne bojovať proti všetkým formám rasovej, etnickej, náboženskej a politickej neznášanlivosti. Vláda sa zaväzuje viesť permanentný zápas proti diskriminácii, rasizmu, antisemitizmu, xenofóbii, extrémnemu nacionalizmu a šovinizmu a za propagáciu pravdy o holokauste. Vláda bude vo vzťahu k národnostným menšinám postupovať v duchu schválenej dikcie Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov a vytvorí podmienky na zriadenie Úradu pre menšiny v SR.

Vláda bude formovať demokratické prostredie pre slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania. Bude rešpektovať postavenie a úlohy cirkví, náboženských spoločností a ďalších spoločenstiev a občanov bez náboženského vyznania na princípe rovnoprávnosti a uchovávaní plurality.

Vláda zaručuje všetkým občanom, bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, etnický alebo sociálny pôvod, majetok, rod, alebo iné postavenie, že bude rešpektovať všetky základné ľudské práva a slobody, medzi ktoré patrí aj právo človeka, občana slobodne rozhodovať o svojej etnickej identite. Súčasne však zdôrazňuje, že svojimi rozhodnutiami nebude z týchto dôvodov nikoho ani poškodzovať, ani zvýhodňovať, alebo znevýhodňovať.

Prípravný orgán Ateistickej cirkvi neveriacich považuje odborné stanovisko Ústavu pre vzťahy štátu a cirkvi ako aj ďalšie štyri stanoviská odborníkov z oblasti religionistiky a práva len za súkromné názory ich autorov. Registrujúci orgán si vyžiadal odborné stanoviská ako podklady v súlade s § 32 zákona č. 71/1967 Zb. v zámere presného a úplného zistenia skutočného stavu vecí, pričom podkladom pre vydanie rozhodnutia bol len predložený návrh na registráciu, vyjadrenie prípravného orgánu Ateistickej cirkvi neveriacich a požiadavky na registráciu definované zákonom č. 308/1991 Zb. v znení neskorších predpisov.

Podľa vyjadrenia prípravného orgánu Ateistickej cirkvi neveriacich žiaden zákon neurčuje ako má názov cirkvi znieť a zároveň vysvetľuje svoje chápanie pojmov „ateistická“ a „neveriacich“. Registrujúci orgán nespochybňuje legitimitu názvu, avšak v zmysle § 4 ods. 1 zákona č. 308/1991 Zb. v znení neskorších predpisov „*cirkvou alebo náboženskou spoločnosťou sa podľa tohto zákona rozumie dobrovoľné združenie osôb rovnakej náboženskej viery v organizácii vytvorenej podľa príslušnosti k náboženskej viere na základe vnútorných predpisov príslušnej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti.*“. Veriacim sa na účely tohto zákona rozumie podľa § 1 ods. 4 každý, kto vyznáva náboženskú vieru. Ateistická cirkev neveriacich, ako to deklaruje vo svojom názve, v základnom dokumente i v dodatočnom vyjadrení z 21. novembra 2006, je cirkvou „neveriacich“, v dôsledku čoho ju nemožno považovať za cirkev alebo náboženskú spoločnosť v zmysle zákona č. 308/1991 Zb. v znení neskorších predpisov, a teda ani nie je možné ju registrovať ako cirkev, ktorej poslaním je v zmysle § 5 zákona č. 308/1991 Zb. v znení neskorších predpisov združovať veriacich. Podľa Veľkého slovníka cudzích slov (Bratislava 2000) pojem ateizmus znamená „*odmietanie viery v boha, v nadprirodzené sily, v záhrobný život; popieranie akéhokoľvek náboženstva*“. Ateistická cirkev neveriacich vo svojom vyjadrení z 21. novembra 2006 však deklaruje, že pojem „ateistická“ – „*vysvetľuje predchádzajúci alebo pretrvávajúci stav vedomia a náboženskej viery u ľudí hlásiacich sa k našej cirkvi k osobnému bohu, k osobným bohom alebo k prirodzeným či nadprirodzeným silám, či životu svetskému alebo posvätnému v čase ich minulého, súčasného alebo budúceho poznania závislého od poznanej pravdy o bohu a o veciach svetských. Naši členovia nezaujímajú stanovisko k existencii boha a pripúšťajú existenciu boha.*“. Takáto definícia nezodpovedá požiadavke § 4 ods. 1 zákona č. 308/1991 Zb. v znení neskorších predpisov, že cirkev je dobrovoľné združenie osôb **rovnejakej** náboženskej viery.

V základnej charakteristike Ateistickej cirkvi neveriacich, ako súčasť návrhu na registráciu sa uvádza, že ide o „*všeobecnú cirkev združujúcu ľudí, ktorí súhlasia s hodnotami a vierou, ktoré Ateistická cirkev neveriacich presadzuje.*...“. V tomto konštatovaní však nie je explicitne, ani implicitne vyjadrené, že ide o združenie osôb rovnakej **náboženskej viery**. Predmetný zákon totiž nepovažuje za postačujúcu len skutočnosť „viery“ všeobecne ako je uvedená v základnej charakteristike Ateistickej cirkvi neveriacich, ale výslovne „náboženskej viery“, ktorá je obsahovo užším pojmom a je bezprostredne spájaná s existenciou a činnosťou cirkvi a náboženských spoločností na Slovensku. Ateistická cirkev neveriacich preto typologicky ani charakterovo nezodpovedá definícii cirkvi a náboženskej spoločnosti podľa § 4 ods. 1 zákona č. 308/1991 Zb. v znení neskorších predpisov.

Základnými článkami viery Ateistickej cirkvi neveriacich je „*presadzovanie dobra a presadzovanie pravdy*“, pričom čo je dobro a čo je pravda určuje „Najvyšší“, t.j. splnomocnenec prípravného orgánu cirkvi JUDr. Roman Bušo. Prípravný orgán Ateistickej cirkvi neveriacich sa ku charakteristike a článkom viery vyjadril aj vo svojom doplnení z 21. novembra 2006. Takéto chápanie náboženskej viery je úplne bez prepojenia s konkrétnou náboženskou predstavou života a sveta. Takto formulované myšlienky nemožno chápať ako základný dokument v zmysle § 13 ods. 1 písm. d) zákona č. 308/1991 Zb. v znení neskorších

Strana 2 z 2

predpisov, podľa ktorého musia byť z predloženého základného dokumentu zakladanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti zrejme základné články viery.

Registrujúci orgán pri skúmaní, či založenie a činnosť Ateistickej cirkvi neveriacich nie je v rozpore so zákonom č. 308/1991 Zb. v znení neskorších predpisov a ostatnými zákonmi, ochranou bezpečnosti občanov a verejného poriadku, zdravia a mravnosti, zásadami ľudskosti a znášanlivosti, alebo či nie sú ohrozené práva iných právnických osôb a občanov vzal na vedomie skutočnosť, že pôsobenie a činnosť Ateistickej cirkvi neveriacich v spoločnosti doposiaľ neboli zaznamenané.

Vzhľadom ku všetkým uvedeným skutočnostiam registrujúci orgán dospel k záveru, že nie sú splnené podmienky § 15 zákona č. 308/1991 Zb. a nie je možné takéto združenie registrovať ako cirkev alebo náboženskú spoločnosť. Registrujúci orgán preto rozhodol tak ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu možno do 60 dní od jeho doručenia podať návrh na preskúmanie rozhodnutia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky.

JUDr. Ján J u r a n
riaditeľ cirkevného odboru

Vážený pán
JUDr. _____ b
821 09 Bratislava 2

Strana 3 z 3

Kópia rozhodnutia Ministerstva kultúry SR o odmietnutí registrácie Ateistickej cirkvi neveriacich

aj rozhodnutie o odmietnutí registrácie ateistickej cirkvi neveriacich, kde sa Ministerstvo kultúry SR odhodlalo na „nešťastnú“ cestu určovať, čo je náboženská viera, kto je veriaci a na základe toho určovať kto alebo čo, typologicky a charakterovo zodpovedá definícii cirkvi a náboženskej spoločnosti podľa zákona o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností. Týmto vzniká precedens, že štát sa bude vyjadrovať k obsahu náboženskej viery a na základe toho určovať, či danú spoločnosť bude registrovať ako náboženskú alebo nie.

Prelomený ústavný princíp rovnosti

Problém je niekde úplne inde: súčasná právna úprava je zlá, nedemokratická a vytvára podmienky na prelomenie ústavného princípu rovnosti občanov podľa článku 12 našej Ústavy. Existujúca právna úprava diskriminuje občanov bez náboženského vyznania, ktorí podľa sčítania ľudu predstavujú druhú najvýznamnejšiu svetonázorovú skupinu na území Slovenska (697 308 osôb, čo je 12,96 percenta). Tito občania nemajú napr. osobitnými zmluvami, či zákonom zabezpečené právo na nenáboženskú výchovu svojich detí, čím je prelomený ústavný princíp rovnosti, pretože Slovenská republika osobitnými zmluvami garantuje náboženskú výchovu detí pre katolíkov i nekatolíckych veriacich. Pri existujúcej právnej úprave sa náš

štát jednoducho tvári, ako keby občania bez vyznania neexistovali a ignoruje ich existenciu.

Pri novele zákona sa argumentovalo aj nárokmi na rozpočet štátu, pretože u nás štát napriek tomu, že sa podľa ústavy neviaže na ideológiu, náboženstvo, či presvedčenie, podľa zákona finančne prispieva na činnosť cirkví zo svojho rozpočtu. Len tri cirkvi – Náboženská spoločnosť Svedkovia Jehovovi, Cirkev adventistov siedmeho dňa a Kresťanské zbory na Slovensku – odmietajú túto podporu a financujú sa z vlastného rozpočtu. Z porovnania rastu výdavkov je zrejme, že táto položka štátneho rozpočtu skutočne predstavuje čoraz väčšiu záťaž. Ak sa v roku 1999 na činnosť cirkví a náboženských spoločností poukázalo 475 508 000 Sk, tak v roku 2006 to už bolo 898 708 000 Sk, čo predstavuje v absolútnej hodnote nárast o 423 200 000 Sk, teda 189-percentný nárast pri priemernom medziročnom náraste 9,81 percenta.

Aj tu však treba otvorene povedať, že ide o chybu zákona, pretože táto finančná podpora je vymedzená v zákone deklaratívne bez stanovenia pravidiel a limitov. Vyššie uvedené čiastky sú však vyjadrením len podpory z rozpočtu ministerstva kultúry, nikde sa nevyhodnocuje a nezohľadňuje podpora pre činnosť cirkví a náboženských spoločností z rozpočtov ministerstva obrany, vnútra, školstva, rodiny a sociálnych vecí, či podpora z rozpočtov vyšších územných

celkov, miest a obcí. Celkovo táto podpora ročne prekračuje hranice 3,5 miliardy Sk z rozpočtu verejného sektora.

Skutočný zmysel právnej úpravy

Podľa niektorých vyjadrení skutočným zmyslom schválenej úpravy je zabrániť vzniku registrovanej islamskej náboženskej spoločnosti, zachrániť kresťanské korene a kresťanskú kultúru na Slovensku. Ak opomenieme mytologizáciu kresťanských koreňov Slovenska, tak schválená novela nie je cestou ako zabrániť rozširovaniu islamu, nie je riešením napätia medzi islamom a kresťanstvom, ale len mobilizuje veriacich i neveriacich moslimov. Bude len otázkou času, kedy na Slovensku budeme registrovať islamskú náboženskú spoločnosť. Podľa prieskumu BBC, ktorý sa uskutočnil na vzorke 28-tisíc ľudí z 27 štátov z celého sveta, väčšina ľudí si nemyslí, že islam a kresťanstvo smerujú k nevyhnutnej násilnej zrážke („zrážka civilizácií“). Za terajšie napätie vinia presadzovanie politických záujmov a netolerantné menšiny na oboch stranách. Veria, že môžu nájsť spoločnú reč. Jedine cesta tolerancie, vzájomnej úcty a rešpektovania je cestou k vzájomnému pochopeniu, kultúre i hľadaniu spoločnej reči. Pre kresťanov, moslimov i svetských humanistov. Aj (predovšetkým ?) na Slovensku...

PhDr. Roman Hradecký

Vízia pre Európu

50. rokov od podpísania Rímskych zmlúv a založenia Európskej únie sú princípy a hodnoty, na ktorých stojí moderná Európa, opäť v ohrození. Nedávne udalosti upriamili pozornosť na rozdiely medzi tými, ktorí sa hlásia k našim liberálnym, humanistickým hodnotám, a tými, ktorí chcú utvárať autoritárske spoločnosti alebo zneužiť našu kultúru tolerance na posilňovanie netolerance a podkopávanie demokracie.

Ak nebudeme v našich krokoch rozhodní a nebudeme brániť naše hodnoty teraz, fundamentalizmus a autoritarizmus opäť kruto zasiahne proti našim právam.

Európskym občanom ponúkame túto víziu Európy ako potvrdenie našich spoločných hodnôt, liberálnych hodnôt individuálnej slobody, demokracie a vlády zákona, na ktorom stojí moderná európska civilizácia. Nie sú to hodnoty jedinej kultúry alebo tradície, ale naše spoločné hodnoty, ktoré umožňujú Európanom s akýmkoľvek pozadím, z akejkoľvek kultúry a tradície spolažovať v mieri a harmónii.

Vízia Európy je výsledkom nevidanej spolupráce medzi akademikmi, politikmi, spisovateľmi, komunitnými lídrami, sekulárnymi i náboženskými mimovládnyimi organizáciami.

Stredobodom Vízie pre Európu je Bruselská deklarácia, stručné zhrnutie našich spoločných hodnôt. Deklarácia bola oficiálne vyhlásená 27. februára 2007 v Bruseli, pred oslavami 50.

výročia podpísania Rímskych zmlúv 25. marca.

Vízia pre Európu je spoločným projektom Medzinárodnej

humanistickej a etickej únie (IHEU), Európskej humanistickej federácie (EHF) a Katolíkov za spoločnú voľbu (CFFC).

Hlavný výbor Vízie pre Európu:

Frances Kissling, doterajší prezident CFFC, **Jon O'Brien**, nový prezident CFFC, **Michelle Ringuette**, **Nina Miller** a **Elfrieda Harth** z CFFC **David Pollock**, prezident EHF, **Georges Lienard**, generálny tajomník EHF **Sonja Eggericks**, prezidentka IHEU, **Roy Brown**, bývalý prezident IHEU **Sophie in't Veld**, poslankyňa Európskeho parlamentu a predsedníčka Skupiny EP pre odluku cirkvi od politiky Tajomníkom výboru

a projektovým koordinátorom je **Roy Brown**.

Redakčný výbor:

Ishtiaq Ahmed, professor politológie, Štokholmská univerzita, Švédsko **Matt Cherry**, predseda, Mimovládny výbor pre slobodu náboženstva alebo presvedčenia, OSN, New York **Paul Cliteur**, profesor práva, Leidenská univerzita, Holandsko **Arnaud Dotezac**, právnik špecializujúci sa na ľudské práva, Francúzsko **Michelle Ringuette**, programová koordinátorka, Katolíci za slobodnú voľbu **Keith Porteous Wood**, generálny tajomník Národnej sekulárnej spoločnosti, Veľká Británia **Roy Brown**, bývalý prezident IHEU, tajomník hlavného výboru

Adresa:

Campus de la Plaine
ULB CP 237
Ave Arnaud Fraiteur
B-1050 Bruxelles
Email: roywbrown@gmail.com

Bruselská deklarácia

My, ľud Európy, týmto potvrdzujeme naše spoločné hodnoty. Nie sú založené na nejakej osobitnej kultúre alebo tradícii, ale na všetkých kultúrach, ktoré vytvorili modernú Európu.

- Potvrdzujeme hodnotu, dôstojnosť a svoj-právnosť každého jednotlivca, ako aj právo každého jedného na najvyššiu možnú slobodu, kompatibilnú s právami druhých. Podporujeme demokraciu, ľudské práva a právny štát a usilujeme sa o najvyšší možný rozvoj každého človeka.

- Uznávame svoju povinnosť starať sa o celé ľudstvo vrátane budúcich generácií a svoju závislosť a zodpovednosť za svet prírody.

- Potvrdzujeme rovnosť medzi mužmi a ženami. Všetky osoby bez ohľadu na rasu, pôvod, náboženstvo alebo svetonázor, jazyk, pohlavie, sexuálnu orientáciu či telesné schopnosti musia mať zabezpečené rovnaké zaobchádzanie pred zákonom.

- Potvrdzujeme právo každého prijať a zachovávať náboženstvo alebo svetonázor podľa svojej voľby. Náboženstvo žiadnej skupiny nesmie byť použité na obmedzenie práv druhých.

- Sme toho názoru, že štát musí ostať v otázkach

náboženstiev a svetonázorov neutrálny, ani jedno neuprednostňujúc ani nediskriminujúc.

- Sme toho názoru, že osobná sloboda sa musí spájať so sociálnou zodpovednosťou. Chceme vybudovať slušnú spoločnosť, založenú na rozume a spolupčení, v ktorej má každý občan možnosť hrať svoju rolu.

- Zdôrazňujeme aj toleranciu, aj právo prejavu.

- Zdôrazňujeme právo každého na otvorené a ucelené vzdelanie.

- Odmietame zastrasovanie, násilie a navádzanie na násilie v sporoch a zdôrazňujeme, že konflikty sa musia riešiť rokováním a zákonnými prostriedkami.

- Trváme na slobode hľadania v každej oblasti ľudského života a na využívaní vedy v službách ľudského dobra. Vedu chceme využívať kreatívne, nie deštruktívne.

- Zdôrazňujeme slobodu umení, hodnotu kreativity a predstavivosti a uznávame premenlivú moc umení. Potvrdzujeme význam literatúry, hudby a vizuálnych a výtvarných umení pre rozvoj osobnosti a sebauplatnenie.

Deklaráciu môžete podpísať a viac informácií získať na internetovej stránke <https://www.iheu.org/v4e/index.html>.

Sibír je najateistickejšia časť Ruska

V decembri minulého roku Vseruské centrum výskumu verejnej mienky uskutočnilo sociologický prieskum, ktorého cieľom bolo zistiť vzťah obyvateľov Ruska k náboženstvu. Výsledky prieskumu ukázali, že pravoslávie si ponecháva status hlavného náboženstva v ruskej spoločnosti. Spomedzi všetkých opýtaných sa k pravoslávii prihlásilo 36 percent, k moslimom 6 percent, 12 percent odpovedalo, že „veria v Boha, ale žiadne náboženstvo nevyznávajú“, po jednom percente sa oslovení prihlásili ku katolíkom a budhistom, 16 percent sa nazvalo neveriacimi, 1 percento nevedelo odpovedať.

Prítom v rôznych federálnych okruhoch (f. o.) sa výsledky prieskumu dosť líšili. Tak napríklad moslimov je najviac (16 percent) v Privolžskom f. o., s 9 percentami je na druhom mieste Južný federálny okruh. Rekordný

počet ateistov – 36 percent je v Sibíri, v Uralskom f. o. sa k ateizmu prihlásilo 23 percent. Najväčšia podiel budhistov (8 percent) žije v Ďalekovýchodnom f. o., kde je aj rekordný počet katolíkov – 5 percent

Na otázku, čím pre nich náboženstvo v prvom rade je, respondenti odpovedali takto: dodržiavanie všetkých náboženských obrádov – 9 percent, národná tradícia, viera predkov – 36 percent,

osobné spasenie, komunikácia s Bohom – 16 percent, časť svetovej kultúry a histórie – 16 percent, nasledovanie morálnych a mravných noriem – 28 percent, náboženstvo nie je pre mňa zaujímavé – 14 percent, neviem odpovedať – 3 percentá.

Spomedzi oslovených 4 percentá vykonávajú náboženské obrady každodenne, 3 percentá týždenne, 4 percentá raz za mesiac, iba vo sviatky – 26 percent, 24 percent ako príde,

37 percent respondentov nechodí na žiadne obrady, 1 percento – nevedeli odpovedať. Najväčší podiel tých, čo chodia každodenne na obrady, žije v mestách nad 500-tisíc obyvateľov – 6 percent a v dedinách – 5 percent, najmenej je ich v Moskve a Petrohrade – 1 percento. Líši sa aj podiel denne sa modlících medzi mužmi (2 percent) a ženami (6 percent).

Respondentom bola položená aj nasledujúca otázka: Ak sa považujete za pravoslávneho, koho najmä by ste označili za nepriateľov tohto náboženstva? Rozdelenie odpovedí je nasledovné: predstaviteľov nekresťanských náboženstiev – 5 percent, predstaviteľov iných odnoží kresťanstva – 2 percentá, neveriacich, ateistov – 4 percentá, sektárov – 26 percent, okultistov, vyznávačov bielej a čiernej mágie, astrológov – 9 percent, nikoho – 24 percent, nie som vyznávačom pravoslavia – 23 percent, neviem odpovedať – 8 percent. Tých, čo považujú za hlavného protivníka pravoslavia sektárstvo, je najviac medzi sympatizantmi politickej strany Jednotné Rusko – 30 percent, najmenej – medzi sympatizantmi demokratických strán – 19

Protesty sekulárnych Turkov

V polovici apríla sa v tureckom hlavnom meste Ankara rozmožili protestné zhromaždenia a masové demonštrácie proti kandidatúre

premiéra Recepta Tayyipa Erdogana z islamskej Strany spravodlivosti a rozvoja (AKP) za prezidenta. Do ulíc vyšlo až 300-tisíc ľudí, hoci odhady nezávislých organizácií sa pohybovali až na úrovni milión protestujúcich. Sekulárni

Turci sa obávajú, že Erdogan alebo ktokoľvek z jeho blízkych spolupracovníkov vyhrá májové voľby a vláda zavedie bez akéhokoľvek odporu islamskú agendu. Medzi demonštrantmi prevládali obavy, že Turecko, kde majú 99-percentnú väčšinu moslimovia, by sa mohlo postupne premeniť na islamskú krajinu akou je Irán alebo Saudská Arábia. Nedôveru prehlbuje aj vzhľad Erdoganovej manželky, ktorá má hlavu a tvár zahalenú v súlade s tradičnými islamskými tradíciami. Turci to považujú za symbol prenikania náboženstva do po-

litiky, ktorý nenávidia. Zakladajú si na tradícii sekulárneho štátu, ktorý zaviedol Mustafa Kemal Atatürk. Sekulárny prezident Ahmet Necdet Sezer, ktorý končí svoj 7-ročný mandát 16. mája 2007, varoval, že turecký sekulárny vládny systém čelí najväčšiemu ohrozeniu od založenia republiky v roku 1923. „Prvýkrát sú piliere sekulárnej republiky otvorene spochybnené,“ uviedol v prejave na Vojenskej akadémii v Istanbuli. Zjavne tým mieril na členov strany premiéra Erdogana, ktorí spochybnili definíciu sekularizmu. Zároveň povedal, že hrozba, ktorú pre krajinu predstavuje islamský fundamentalizmus, sa dostala na najvyšší stupeň.

Cirkev kritizuje poľský parlament

Katolícka cirkev v Poľsku kritizuje poľský parlament za to, že negatívne hlasoval o sérii návrhov, ktoré mali ešte viac sprísniť zákony o zákaze vykonávania interrupcií. Biskupi vo svojom vyhlásení uviedli, že „parlamentná aritmetika zvíťazila nad základným právom na život pre všetky ľudské bytosti“, zároveň však vyjadrili nádej, že „negatívny výsledok neoslabí úsilie dosiahnuť zhodu v zásadnej otázke pre budúcnosť národa a posvätnosť ľudského života“. Návrh do parlamentu predložila krajne pravicová Liga poľských rodín. Tento návrh smeroval k ústavnému zakotveniu „práva na život od momentu počatia“. V praxi by to viedlo k úplnému zákazu interrupcie. Parlament hlasovaním odmietol aj návrhy konzervatívneho prezidenta Lecha Kaczyńskiego, ktoré mali v budúcnosti zabrániť liberalizácii v súčasnosti platných zákonov. Prevažne katolícke Poľsko patrí medzi európske krajiny s najprísnejšími zákonmi, ktoré zakazujú interrupciu. Prerušenie tehotenstva je v súčasnosti možné len v prípade znásilnenia, krvismilstva alebo ohrozenia života matky či pri nenapraviteľnom poškodení plodu.

Zrušili výstavu o duchoch

Múzeum v malajzijskom meste Negeri Sembilan na západe krajiny, ktoré vzdorovalo výzvam na ukončenie výstavy o nadprirodzených bytostiach, expozíciu v polovici apríla napokon zrušilo po vydaní náboženského dekrétu, fatvy. Tisíce ľudí navštívili múzeum od otvorenia

výstavy o duchoch a príznakoch 10. marca. Tá mala byť otvorená do 31. mája. Kurátor podujatia odmietal výzvy malajzijského ministra umenia a muftiho, podľa ktorých je podporovanie viery v duchov neislamské. Predstaviteľ štátu Negeri Sembilan a predseda rady múzea Kamaruddin Siaraf

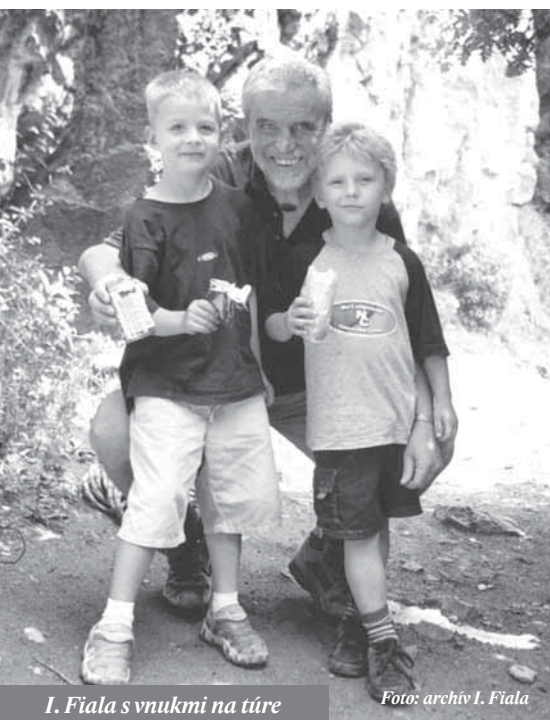
však vyhlásil, že výstava bola ukončená po rozhodnutí malajzijskej Národnej rady pre fatvu, podľa ktorej sú výstavy o upíroch, duchoch a nadprirodzených bytostiach zakázané, pretože by

mohli podlomíť vieru moslimov. Viera v duchov a čierna mágia sú rozšírené najmä na malajzijskom vidieku a používajú sa na získanie moci, zdravia alebo proti nepriateľom. Svoj vrchol dosiahli počas sultanátu v 16. storočí, ale stratili svoj vplyv po rozšírení islamu v tomto štáte mnohých kultúr.

Spracované podľa zahraničnej tlače mn, jt

Vždy ma posilňovala viera v človeka a v Slovensko

*Dnes sa, žiaľ, nevelmi často stretávame s tým, aby známa osobnosť verejne vyhlásila: „Nie, neverím v žiadnych anjelov. Som zo silnej ateistickej rodiny...“ A práve túto myšlienku povedala koncom minulého roku priamo z televíznej obrazovky známa herečka Zuzana Fialová. Veľká to dcéra veľkého otca. Otca – horolezca **Ivana Fialu**, ktorý v roku 1971 spolu s Michalom Orolínom dosiahol vrchol Nanga Parbatu. Išlo o prvú česko-slovenskú osemtisícovku.*

I. Fiala s vnukmi na túre

Foto: archív I. Fiala

O krem Európy horolezecky pôsobil v 15 expedíciách na piatich kontinentoch sveta. Najznámejšie vrcholy – dvakrát Mount Everest, Makalu, MacKinley, Aconcagua, hory Kaukazu, Pamíru, africkej Sahary a samozrejme Tatry a Alpy pozná najlepšie. **Ivan Fiala** je autorom a spoluautorom viacerých, prevažne fotografických publikácií z hôr a je odborným poradcom a scenáristom filmov a publicistických relácií s horolezeckou tematikou. Profesijsne je Ivan Fiala stavebný inžinier, dnes už na zaslúženom odpočinku v Senci pri Bratislave. A práve vychádzajúc zo spomínanej vety Zuzany Fialovej sme začali náš rozhovor:

❶ Čo vás priviedlo k „silnému ateizmu“?

→ Neviem, čo je to silný ateizmus. Ja viem, čo je ortodoxné náboženské čítanie. Jednoducho som ateista a hoci sme deti k ateizmu priamo nevychovali, vyformovali sa poznaním. Majú vysokoškolské vzdelanie, okruh vedomostí ich asi samovoľne viedol ateistickým smerom. Hoci starí rodičia boli nábožensky založení, pretože vyrastali v iných podmienkach, keď nábožensky cítiacimi bola

väčšina ľudí, keď akýmsi vládcom dediny bol kňaz. Moji rodičia boli síce nábožensky založení, ale nemali vzťah k cirkvi. To totiž treba rozlišovať. V minulosti i v súčasnosti. Sám som počas svojho povojnového detstva chodil na náboženstvo a teda môžem o sebe povedať, že dosť poznám rímskokatolícku cirkev, jej učenie mi nie je neznáme, ale deti sme už vychovávali ináč.

❷ To už hovoríte o deťoch. Vy ste však vyrastali v prostredí, kde všetky predchádzajúce generácie boli nábožensky založené. Čo vás teda priviedlo k vedeckému svetonázoru?

→ Mám technické vzdelanie a všetky prírodné vedy sú v rozpore s náboženstvom. A vzdelaný človek sa podľa mňa nemôže stotožňovať s dogmami. Navyše, veľa som predsa cestoval po svete, bol som vo vyše 70 krajinách sveta a aj to k tomu prispelo. Stretol som sa predstaviteľmi mnohých náboženstiev. V rôznych rozhovoroch, vo svojom vnútornom dialógu, ale aj v sporoch s mojimi oponentmi vznikala otázka – ak sú na svete tisíce bohov, ktorý je ten pravý? No z druhej strany, ak niekto verí a nikomu tým neublíži, je to jeho osobná vec. Vždy som sa snažil svojím správaním v cudzine prispôbiť sa, rešpektovať ich vieru. Ak im prináša určitú nádej, pomáha prekonávať určité problémy, je to ich vec. Ale ja mám svoj názor, svoju vieru.

Zároveň som však vždy mal výhrady voči militantným náboženstvám, ktorých poslaním je, že všetci okrem nás sú nejakí neveriaci psi a treba im ublížiť alebo prinútiť ich zmeniť názor. Som proti tomu, že neuznávajú tých, čo nevyznávajú ich pravdu. Očakával by som od nich toleranciu k druhej strane.

Preto napríklad nesúhlasím s prijatím zákona o výhrade vo svedomí. Pretože si myslím, že nie je v poriadku, že SR ako suverénny štát prijala zmluvu so Svätou stolicou, ktorá má byť nadradená nad iné zmluvy, hoci sme parlamentná demokracia. To nie je v poriadku, my predsa žiaden historický záväzok k Vatikánu nemáme a na nejaké podriaďovanie sa mu nie je nárok. Napriek tomu, že to odôvodňujú tým, že veľké percento Slovákov sú členmi rímskokatolíckej cirkvi. Myslím si

však, že toto číslo by bolo oveľa nižšie, keby bola u nás cirkevná daň, ako je to v mnohých štátoch v zahraničí. Ak by to bolo už len nejakých sto korún, to by sa čudovali, o koľko by ich bolo menej...

❸ Otázka príslušnosti k cirkvi a jej financovania je u nás dosť diskutovaná. Ste teda za odluku cirkvi od štátu?

→ Samozrejme. Principiálne som za odluku cirkvi od štátu a nehral by som sa s nejakými ciframi. Také názory, že štát mal podporovať cirkev, ak napríklad 20-tisíc ľudí povie, že my sme nejakej viery a tak nám dajte dotácie, tak to nie. Ak je vás 20-, 50-tisíc či tri milióny, tak sa zložte a robte si svoju politiku. Pokiaľ tým neublížujete spoločnosti, tak si vyznávajte svoje náboženstvo, ale prečo by vám na to mali prispievať iní? Opakujem – štát by nemal podporovať cirkev. Čo u nás robí vo veľkej miere nielen financiami, ale aj tým, že majú obrovské majetky a ešte sú preferovaní oslobodením od daní. Treba tu spraviť nejaký poriadok: ak je časť kostolov národnou kultúrnou pamiatkou – čo je, lebo kultúra, umenie sa voľakedy skutočne koncentrovalo v chrámoch –, bolo by najväčšie barbarstvo nejakú ich neuchovať či nestarať sa o ne. Ale nech cirkev deklaruje svoje príjmy, koľko dá do toho ona. Navyše nechápem, načo sú cirkvi tisícky hektárov pôdy, načo sú im tolké nehnuteľnosti.

❹ Dnes sa však k cirkvi u nás hlási veľa ľudí, o ktorých by ste to pred rokom 1989 asi nepovedali. V čom to je podľa vás, že teraz toľko známych ľudí kľáči na kolenách pred televíznymi kamerami?

→ Hm, vidavam športovcov, ako sa prežehnávajú, keď idú na kolbišťa. Je veľa nepochopiteľných vecí v dnešnom modernom

vývoji, ktoré akoby nesúviseli s našou stredoeurópskou, slovanskou mentalitou. Možno je to preto, že vidia – robí sa to v zahraničí a je to akoby „in“, ak sa človek prežehná, dá si veľký kríž. Dostal som šok, keď som videl našich bývalých prezidentov a zároveň bývalých

členov ÚV KSS, ako kľáčili v kostoloch. Považujem to za farizejstvo. A ani neviem, či naozaj ide u nich o vieru, ak sa tá mení podľa okolností. Každý by mal zostať sám sebou a nesnažiť sa byť za každú cenu „in“.

❺ V úvode sme spomínali vašu dcéru Zuzku. Myslíte si, že aj preto, že má dosť talentu a silnej vôle, sa nemusí v tejto oblasti poklonkovať a byť v tomto zmysle „modernou“, aby bola „in“?

„Viera vo vlastné sily, vo svoj národ, kultúru a prezentácia toho môžu byť takým silným motívom, že je to silnejšie ako viera v Boha.“

→ Zuzana je neuveriteľne sčítaný človek. Číta nonstop, číta všetky žánre, všetky knihy, všetky filozofie. Ja dokonca čítam takým spôsobom, že keď idem k nej na návštevu, zoberiem jej predtým od nej požičané knihy a od nej zase zoberiem ďalších desať vlastne už podľa jej výberu. Lebo ona keď má hoci len päť minút voľného času, číta. Kupuje si knihy tak, ako si niekto kupuje cigarety. Knihy prečíta a z každej čosi vie. Ja ich prečítam a po mesiaci by som možno z nich už veľa neporozprával. Takže toto úžasne široké spektrum vedomostí, ktoré Zuzana nasáva, ju zrejme sformovalo tak, že je oprávnená hovoriť to, čo hovorí, čo, čo cíti. Pritom sa teoreticky vyzná aj v náboženstvách, v kultúrach. Zrejme to veľké množstvo vektorov vytvorilo výsledný vektor, ktorý vyjadřila v danej relácii a pre plnohodnotný život nemusí mať anjelov strážnych.

② V anjelov sa teda vo vašej rodine neverí. Každý však musí v niečo veriť...

→ Samozrejme. Nieкто verí v Boha, nadprirodzenú silu, nieкто v prírodné zákony, v silu človeka. Pripúšťam, že niekoho viera v Boha posilňuje. Mňa vždy posilňovala viera v človeka a Slovensko. Posilňovalo ma vždy vlastenectvo. Žiaľ, mám pocit, že Slováci majú málo viery vo vlastné schopnosti. Pritom práve viera vo vlastné sily, vo svoj národ, kultúru a prezentácia toho môžu byť takým silným motívom, že je to silnejšie ako viera v Boha. Mne to vždy pomáhalo vydať nadľudské výkony, ísť ďalej, pokorovať seba, hory. Ako malý bratislavský chlapec som chcel najprv vyjsť na najvyšší kopec v okolí, neskôr na najvyšší vrchol v Tatrách... Pritom to hovorí aj, o silnom duchu človeka. A o tom, že sa netreba vyhovárať či čakať pomoc od nejakej nadprirodzenej bytosti.

② Mnohí sa však k nej utiekajú. Boh im odpúšťa, vedie ich k lepšiemu...

→ Odpúšťať, viesť... Neraz si kladiem otázku – keby existoval Boh, dopustil by tie hrôzy, ktorých sme boli svedkami v minulosti i teraz? Dopustil by tie vojny, chudobu v mnohých kútoch sveta, choroby, umieranie nevinných detí?

② Spomenuli ste, že uznávate vieru v silu človeka. Ako vám pomáhala v živote?

→ V polovici 90. rokov som bol po infarkte a po prepustení z nemocnice som hneď išiel navštíviť svojho priateľa Juraja Weinzillera ležiaceho s ťažkou, nevyliciteľnou chorobou. Preberali sme minulosť, čo sme prežili, naše spomienky nás vzpružili. Povedal som mu – Ďuro, všetko živé raz umrie, rozdiel je len v tom, či zomrie človek, ktorý nič nevidel, nezažil, alebo taký, čo toho zažil, urobil veľa. Veď my akoby sme prežili aj 300-ročný život, nie? Môžeme nášmu osudu ďakovať, že sme ho žili tak intenzívne. Keď som od neho odchádzal, ukázal zdvihnutý palec a povedal – Ivko, žili sme krásny život. Pre rodinu, vlast, život slušného človeka, ktorý nikomu neublížoval. Nemusíme sa zaň hanbiť. Žili sme možno nie Božích, ale ľudských desatoro... O pár dní Juraj umrel. Viem, že vyrovnaný, že žil život slušného človeka. Bez rôznych anjelikov strážnych, na základe vlastného svedomia.

② Život však pokračuje ďalej. Vyrastá mladá generácia, aj vo vašej rodine. Ako vychováte ich, ako na nich pôsobíte?

→ Mám dve dcéry. Známejšia je Zuzka, staršia Renáta je stavebná inžinierka a má podobný svetonázor. Obe majú po jednom synovi. V rodinnom kruhu sa nejaké náboženstvom nezaobráame. Aj pri nejakých takých Božích sviatkoch, ako sú Vianoce, to neakcentujeme. Samozrejme, z tradície si povieme, že toto kresťania uctievať ako narodenie Ježiša Krista, čo dcéry aj tak vedia a vnukov to až tak nezaujíma. Chodia na etickú výchovu, tam preberajú základné postuláty života. To viem určite, lebo niektoré veci so mnou konzultujú. Obom vnukom vstúpujeme zásady morálky. To, že treba byť cieľavedomým, vzdelaným, že za úspechom je vždy odriekanie. Chodíme od malička spolu do hôr, na túry, lyžovať sa. Keď je nejaký problém, povieme si – čo

sme nejaké padavky? Sme predsa chlapi, nie? Dokážeme to!

Celkovo mám však dosť obavy o vývoj, formovanie budúcich generácií. Z duševnej aj fyzickej stránky. Keď majú málo pohybu, nemajú kde získať fyzickú zdatnosť, keď menej uvažujú, analyzujú, keď im vraj stačí niečo si stiahnuť z internetu. Samozrejme, každé dieťa je iné, ale myslím si, že by všetky mali dostávať viac možností na všestranný rozvoj. Napríklad v rámci mimoškolskej, krúžkovej činnosti. Renáta i Zuzana sa aktívne rozvíjali nielen v humanitných oblastiach, ale aj ako športovkyne. Málokto vie, že Zuzka bola výbornou lyžiarkou. Myslím si, že aj to jej pomohlo pri Let's Dance. Človek by mal byť všestranne rozvinutý. Podľa filozofie kalogakatie – o harmónii tela a duše.

Aj naši vnuci sú už osobnosti. Aj 8-ročný Adam postupne prídre na to, že len vzdelanie a silný duch ho povedie dostatočne dopredu. O dva roky starší Dávid veľmi veľa číta. Nedávno prišiel Adam a povedal: Dedo, na etickej výchove sme sa rozprávali o vzoroch, idoloch nášho života. A potom sme to mali nakresliť. Vieš, čo som nakreslil? - Čo také?, - spýtal som sa. Teba na vrchole kopca. Často s chlapcami pozeráme staré fotografie, knihy, rozprávame sa, ako to bolo pri zdolávaní tej ktorej hory. Viem, že to hlboko zasahuje ich myseľ, viem, že tie zážitky interpretujú ďalej. Snažia si z nich zobrať ponaučenie, po svojom podľa nich konať.

② Nedávno sa o vás Zuzana vyjadřila, že ste ju naučili predovšetkým to, že za každých okolností treba ísť ďalej. „Keď mi rozprával o svojich horolezeckých cestách, spomínal, ako často už absolútne nevládali pokračovať – lenže zostať na mieste znamená“

nalo zamrznuť... A rovnaké je to aj v živote: dôležité je nezastať, nevzdať veci, aj keď vyzerajú neriešiteľne. Vďaka otcovi neberiem život fatalisticky a mám pocit, že ho držím vo svojich rukách a môžem ovplyvniť. „Ste tomu radi?“

→ Áno, je veľmi dôležité ovplyvňovať život. Hoci je to neraz

ťažké. A hoci obe dievčatá sú svojské, silné osobnosti. A každá ide svojou cestou. V rôznych veciach „modernej“ doby sa nemusíme zhodnúť. V tom, že najdôležitejšie nie sú

individuálne práva, že v sociálne nespravodlivej spoločnosti nie každý má rovnaké štartovacie podmienky. Ale zhoda je v tom, že sami si máme čo najviac ovplyvňovať svoj život.

② A čo vy, ako ovplyvňujete svoj život i život najbližších, priateľov, známych v posledných rokoch?

→ V určitom zmysle teraz priznávam filozofiu športu. Učím deti, mládež lyžovať sa, hrať tenis. Aj tam sa dá vdychovať duch zdravého čestného súťaženia, fair-play vzťahov. Som už na dôchodku a tu sa môžem najlepšie realizovať. Priznám sa totiž, že „moderný“ život po roku 1989 mi veľmi nesedi. Zmena režimu mi nesadla najmä kvôli vzťahom. Kvôli zvyšujúcej sa bezohľadnosti, mýtu peňazí, ktorý sa teraz dostal na piedestál, kvôli životu bez naozajstných hodnôt. Ľuďom veriacim v Boha sa hovorí idealisti, nám materialisti. Ale ja tvrdím, že vlastne idealistami sme my. Pretože veríme v lepšie. Vo vývoj naozajstných ľudských hodnôt, v hodnoty rodiny, priateľstva, pomoci. A takto pôsobíme aj my. Takto sme s manželkou vychovávali deti, teraz vnukov. Viem, žijú iný život, v iných podmienkach, ale to hlavné, ľudské, im musí zostať. Verím, že sa k tomu dopracujú aj sami. Každý človek musí mať svoj Mount Everest. A keď ho vlastným úsilím zdolá, má si vytýčiť ďalší. V určitom zmysle by to malo platiť aj pre hnutie svetských humanistov na Slovensku. A pre jeho časopis. Treba šíriť osvetu, treba ukazovať aj iný pohľad na svet, ako nám teraz vo veľkej miere prezentujú. A preto vám veľmi držím palce. Hoci táto doba nám „materialistickým idealistom“ nie je veľmi naklonená. Alebo – práve preto.

**Zhovárala sa
Miloslava Necpalová**

„Každý človek musí mať svoj Mount Everest. A keď ho vlastným úsilím zdolá, má si vytýčiť ďalší.“

I. Fiala v rodinnom kruhu

Foto: archív I. Fiala

Je demokracia univerzálna hodnota?

Alebo ako je to byť bez náboženského vyznania na Slovensku

Po rokoch bezuzdného experimentovania s krajinou pod Tatrami a pohrdania elementárnou slušnosťou, ktoré vyvolalo pád Dzurindovej vlády a predčasné voľby, svitlo nové svetlo nádeje. Nová vláda sa vo svojom programovom vyhlásení o. i. zaviazala rozvíjať multietnický a multikultúrny charakter spoločnosti občanov Slovenskej republiky a vyhlásila, že bude permanentne bojovať proti všetkým formám rasovej, etnickej, náboženskej a politickej neznášanlivosti.

Táto vláda tiež vyhlásila, že bude formovať demokratické prostredie pre slobodu myslenia, svedomia a náboženského vyznania. Bude rešpektovať postavenie a úlohu cirkví, náboženských spoločností a ďalších spoločenstiev a občanov bez náboženského vyznania na princípe rovnoprávnosti a uchovávaní plurality. Týmto teda boli vytvorené isté východiská na rozvíjanie plurality názorov a koncepcií na hrane očakávanej rozumnosti a vyvažovania doteraz jestvujúcich rozdielov.

Obrovský vplyv cirkví

Táto deklaratórna poloha znie iste veľmi sympaticky. No treba si vážne položiť otázku, či je všetko tak, ako má byť. Akosi stále masívne a bezostyšne sa naďalej obchádza fakt, že pri poslednom sčítaní ľudu 697 308 osôb deklarovalo, že sú bez náboženského vyznania. Teda je to po katolíkoch druhá najvýznamnejšia, aj keď heterogénna svetonázorová skupina na Slovensku. (Fakt predchádzajúcej masívnej propagandy katolíckeho kléru, ich politických a mediálnych mecenášov, ako aj

pastiersky list kardinála Korca, nabádajúci k tomu, aby sa pri sčítaní ľudu hlásili ku katolíckej cirkvi aj ľudia neveriaci, by si zaslúžil samostatnú stať a pripomenutie.) Zarážajúce je však to, že pri rôznych legislatívnych návrhoch, mediálnych vystúpeniach nielen politikov sa táto názorová skupina priam provokatívne nespomína a týmto koncentrovaným prejavom má vzniknúť akýsi dojem, že ide len o niečo marginálne, nepodstatné, čo si nezaslúhuje vážnejšiu pozornosť. Teda čo sa nespomína, vlastne ani neexistuje. Niektorých možno ani neprekvapuje, že stav vzťahu štátu a cirkvi, ktorý tu nastal po roku 1989 až do pádu Dzurindovej vlády, sa tzv. „zakonzervoval“ a v tomto volebnom období sa nemalo pokračovať v predchádzajúcom tvrdom rechristianizačnom úsilí, ako aj celkovej zmeny Slovenska z relatívne sekulárneho štátu na štát, ktorému by dominovala dogma katolíckeho náboženstva. No príklad zo Slovenska veľmi poučne poukazuje na to, že najmä katolícka cirkev má stále obrovské prostriedky a vplyv na to, aby prenikla a skorumpovala každú politickú moc v štáte. Tak sa dokázala a dokáže prispôbiť každej zmenenej situácii a čoraz silnejšie profitovať z delby moci i vplyvu v štáte. Niet jediného periodika a verejnoprávneho média, v ktorom by kňazi nepridávali svoj komentár na čokoľvek. Cirkve je najstaršia fungujúca inštitúcia sveta. Vďaka za to uplatňovaniu praktickej zásady: „Ak nepriateľa nedokážeš poraziť, tak sa s ním treba spojiť, alebo mu slúžiť. A čakať na svoj čas.“ A ten je pre cirkev na Slovensku aj naďalej veľmi prajný, čo sa však už nedá povedať o spomínanej skupine občanov nehlásiacich sa k žiadnemu náboženskému vyznaniu.

Okrem mnohých iných faktov možno toto tvrdenie príkladom demonštrovať na skúsenosti sekulárnych humanistov združených v Spoločnosti Prometheus, ktorá

na Slovensku pôsobí už osemnásť rok, keď doposiaľ bezvýsledne sa pokúšala o grantové schémy na svoje projekty, alebo odmietanie odbornej a konzultačnej pomoci jej predstaviteľov, napr. pri spracovaní koncepcie a metodologickej pomoci pri tvorbe učebných osnov etickej výchovy.

Porušovanie medzinárodných smerníc

Dnes už všetky civilizované demokratické štáty na svete – vrátane EÚ – prijali zásadu, že všetci občania sú vo svojich nárokoch voči štátu rovnakí a že štát musí zaručovať pluralitu občianskych smerov a ich zmýšľania. Slovenská republika to napriek uvádzanému programovému vyhláseniu vlády podľa môjho názoru fakticky nezaručuje – aspoň pokiaľ ide o občanov bez náboženského presvedčenia. Podstatnou dimenziou každej občianskej a demokratickej spoločnosti je kultúrny život občanov a ich právo zachovávať, udržiavať a rozvíjať si svoju **náboženskú** ale rovnako aj **nenáboženskú** kultúru a životnú filozofiu. Všetky medzinárodné normy bez výnimky potvrdzujú, že medzi týmito dvomi odlišnými životnými filozofiami (náboženskou a nenáboženskou) je absolútna parita. Slovenská republika to doposiaľ nezaručuje – naopak, hrubo to porušuje jednostrannou podporou cirkvi a nábožensky orientovaných ľudí. Jednostranná (medzi iným aj finančná) podpora dominancie jedného náboženského smeru štátom je neprípustná a je možné ju vnímať ako porušovanie Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach aj v zmysle Maastrichtských smerníc o porušovaní hospodárskych, sociálnych a kultúrnych práv (zo dňa 22 – 26. januára 1997). Konkrétne porušuje sa odsek 6. tohto dokumentu (štáty majú povinnosť rešpektovať, chrániť a plniť svoje záväzky voči občanom s rôznou orientáciou (životnou filozofiou), odsek 16. (štát do pôsobnosti ktorého prináležia títo občania je povinný zaviesť mechanizmy na odstránenie porušovania týchto práv), odsek 22. (nielen jednotlivci, ale aj skupiny, ... majú nárok na prístup k nápravným prostriedkom nielen na národnej, ale aj medzinárodnej úrovni.

Právo nevyznávať žiadne náboženstvo

Nie je mojím úmyslom bezhlavo kritizovať vládu premiéra Fica, hoci sám ako člen a volič

strany SMER som prispel k jej zvoleniu, no nedokážem mlčať, keď aj napriek deklarovanému vyhláseniu vlády mnou naznačený nepriaznivý stav v uplatňovaní práv druhej početne najväčšej skupiny obyvateľov Slovenska sa nielenže nezlepšuje, ale objektívne tu dochádza aj k ďalším negatívnym javom, ktoré jej postavenie, a tým aj obraz demokratickosti a plurality značne deformujú.

Doposiaľ nemám nič do činenia s Ateistickou cirkvou

existujúcu špeciálnu právnu úpravu za zlú, ktorá diskriminuje občanov bez náboženského vyznania, ale aj tých ktorí by chceli uplatniť svoje právo na zmenu vierovyznania. Ďalšou nemenej významnou je skutočnosť, že prijatím zmluvy medzi Svätou stolicou a Slovenskou republikou a ďalšími zmluvami, bola prelomená generálna klauzula Ústavy Slovenskej republiky, ktorou je ustanovenie o rovnosti v dôstojnosti. Na samotnom fakte nezaregistrovania Ateistickej

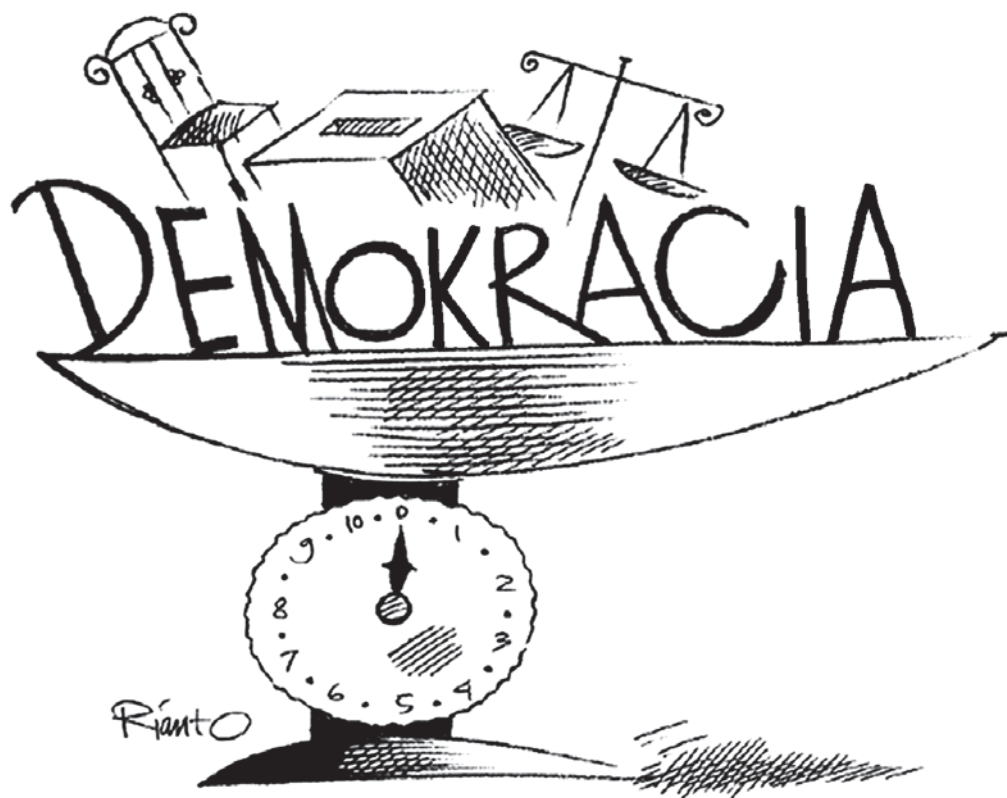
zriadený útvar zastrešujúci bezkonfesijných občanov s náplňou zabezpečovať primerané uspokojovanie špecifických kultúrnych potrieb celej pospolitosti občanov bez náboženského vyznania a napomáhanie aktivít na báze svetského humanizmu (tak ako to robí Cirkevný odbor v nábožensko-cirkevnej sfére.) Napr. v Belgicku je oficiálny názov zastrešujúceho orgánu so sídlom na ministerstve: „Ústredná rada nenáboženských spoločenstiev“. Nazdávam sa, že aj spomenutý

a doplnení. Túto novú právnu úpravu vnímam ako veľmi problematickú a kontraproduktívnu práve pre jej diskriminačný duch a obsah. Som presvedčený, že ona totiž diskriminačná bola aj pred novelizáciou. No touto novelou sa premrhala šanca byť k sebe navzájom solidárni. Chcel by som možno aj naivne dúfať, že len nechceným produktom nepochopiteľne zlej a uponáhľanej novely je skôr zrážka, ako dialóg kultúr. Tento produkt zákonodarného zboru mi pripomína introspektívnu mentalitu jeho aktérov, poplatných skôr konzervatívnemu pohľadu, zahľadenému do minulosti, bez schopnosti ponúknuť civilizačne prijateľné východiská. Ako keby sme skutočne žili v zaklinatej krajine, kde sa nevieme naučiť žiť spolu a zároveň slobodne a táto úloha zatiaľ evidentne presahuje schopnosti celého nášho parlamentného politického spektra. No zdupkať pred touto úlohou je neodpušiteľná zbabelosť, na to by páni poslanci nemali zabúdať. Je tiež nepochopiteľné, že s touto úpravou vyšiel poslanec vládnej strany SMER pán Podmanický, pričom prostredníctvom spriazneného poslanca tejto strany bolo niekoľko dní pred samotným hlasovaním poslaneckému klubu strany SMER zaslané odborné stanovisko člena Ústrednej rady Spoločnosti Prometheus. Neviem si dosť dobre predstaviť, keby som bol poslancom tejto strany, či by som dokázal takto konať. Veď predsa problematika ochrany práv občanov bez náboženského vyznania a minimálne obhajovanie ich rovnocenného postavenia v spoločnosti patrí medzi základnú agendu sociálnodemokratických strán v Európe, ku ktorým sa SMER hlási a vláda ju schválila bez pripomienok.

Na záver by som chcel pripomenúť, že predpisy týkajúce sa rovnoprávnosti bezkonfesijných občanov boli uverejnené v knihe M. Beňo: Učiteľom humanistom, II. vydanie – Spoločnosť Prometheus, str. 115 – 122 (2003) a možno ich nájsť aj na internete na <http://slovhumanist.nazory.cz/Defenziva.htm>.

Otázku položenú v nadpise môjho príspevku zámerne nechávam otvorenú v dobrej viere, že prinesie ďalšie podnety, úvahy a hádam aj odpovede vás ostatných, ktorí sa nad týmito otázkami zamýšľate.

JUDr. Stanislav Kizek

neveriacich, ktorá sa najviac zviditeľnila vďaka jej nezaregistrovaní Ministerstvom kultúry SR v decembri minulého roku, hoc osobne sa skôr nazdávam, že ich žiadosť o registráciu bola vecne aj formálne v súlade s platným zákonom č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkvi a náboženských spoločností. Práve tento fakt nám opätovne nástoľčivo odkryl zatuchnutý stav už vyššie spomínaného nerovnomerného uplatňovania práv občanov nehlásiacich sa k žiadnej z doposiaľ registrovaných cirkví na Slovensku.

Ako je to teda v skutočnosti s právom nevyznávať žiadne náboženstvo? Považujem

cirkvi neveriacich bude iste veľmi zaujímavé, ako sa s touto otázkou vysporiada Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorému bolo už doručené podanie v tejto veci. Bude tiež zaujímavé sledovať, či a ako sa s touto vecou vysporiada prokuratúra, ako všeobecný strážca zákonnosti, ktorá by nemala zostať nečinná.

No našej pozornosti by nemal uniknúť ani fakt, že o veci nezaregistrovania uvádzanej Ateistickej cirkvi neveriacich rozhodoval síce kompetentný správny orgán, ktorým je v danom prípade Ministerstvo kultúry SR, ale pod týmto rozhodnutím je podpísaný riaditeľ cirkevného odboru. Tu sa treba veľmi vážne sa opýtať, prečo nie je na ministerstve kultúry

priklad veľmi názorne poukazuje na rozpor medzi deklarovanými a formálno-právne aj garantovanými právami a slobodami na strane jednej, a ich skutočným uplatňovaním u skupiny občanov bez náboženského vyznania na strane druhej.

Zbabelosť poslancov

Ďalší z príkladov, ktorým by bolo možné dokumentovať, že aj súčasná zákonodarná moc schádza z deklarovanej cesty úcty k právu a dôstojnosti všetkých občanov Slovenska, je nedávno schválená novela už spomínaného zákona č. 308/1991 Zb. o slobode náboženskej viery a postavení cirkvi a náboženských spoločností v znení zmien

Môj život bez náboženstva

V tomto čísle vám prinášame ďalšie príspevky našich čitateľov, ktorí sa zapojili do ankety Môj život bez náboženstva.

Pochádzam z rodiny, kde otec bol bez vyznania a mama evanjelička. Narodila som sa v roku 1943 a zrejme som bola pokrstená ako evanjelička. Keď som začala chodiť do 1. triedy, navštevovala som evanjelickú náboženskú výchovu. Moje „chodenie“ na náboženstvo sa však skoro skončilo. Z katechizmu sme sa mali učiť celé state a ja som ešte ani abecedu nepoznala. Mama mi pomáhala, ale nešlo mi to veľmi dobre, a tak ma často s tou knihou zauškovala. Mala som ešte dve mladšie sestry a tak zrejme mama nemala dosť trpezlivosti. Skončilo sa to tak, že si povedala, že pre také hlúposti svoje dieťa biť nebude. To bol koniec mojej náboženskej výchovy.

Až po 8. triedu bolo všetko v poriadku. Mala som pokoj. V 8. triede začali niektoré spolužiacky na mňa útočiť preto, lebo som

hádám jediná nechodila na náboženstvo. Hovorili mi také veci, že sa nebudem môcť vydať, že pôjdem do pekla a podobné nezmysly. Došlo to až tak ďaleko, že som odmietala ísť do školy a moja mama musela ísť za riaditeľom a pohovárať sa s ním, aby zariadil, nech ma nechajú tak.

V mojom ďalšom živote som nikdy necítila, že by mi náboženstvo alebo viera v niečo či niekoho chýbali. Už vôbec nie v nejakého Boha alebo iné nadprirodzené bytosti či veci. Rodičia na túto tému s nami nehovorili, žili sme skromne, spokojne aj bez tých náboženských bludov. Nikdy som sa nespoliehala na nejaké čary, nadprirodzené veci, ktoré by mali namiesto mňa niečo vybaviť, vyriešiť, urobiť nejaký „zázrak“.

Manžel pochádza z rodiny, kde mama bola katolíčka a otec evanjelik. Náboženstvo zdedil

po mame-katolíčke. My sme sa však rozhodli mať civilný sobáš, deti sme vychovávali bez náboženstva, neboli ani pokrstené, a myslím si, že sme ich vychovali k úcte voči starším, slušných a statočných. Nie sú ani lajdáci, ani zlodeji, vedia si uctiť to, čo majú. Ani my sme počas ich dospievania o tejto téme nehovorili. Ani mne, ani môjmu manželovi, ani deťom to nechýbalo.

Cítim sa slobodná a voľná s pocitom, že som nikomu neublížila, neokradla som nikoho, nepretvarovala som sa, ani teraz sa nepotrebujem. Mám pocit zodpovednosti, ale len voči sebe, svojmu svedomiu, svojim blízkym, a vôbec, voči všetkým statočným ľuďom, ktorí konajú dobro v prospech človeka, ale z vlastnej iniciatívy, a nie preto, že im to prikazuje „desatoro“.

Viera v človeka samotného je to najdôležitejšie, spoliehanie sa na vlastné sily, na zdravý rozum.

Hedviga Walková, dôchodkyňa, Gelnica

• • • • •

Keď som šiel na základnú školu, mama ma zapísala na náboženstvo. Už predtým ma mama a starká brali do kostola. Keďže som bol dečko a nič zaujímavé sa tam nedialo, nepáčilo sa mi tam. Okrem toho tam rozprávali nejaké divné veci. Rozmýšľal som teda, ako bude vyzeráť to náboženstvo. Hoci to nebolo úplne ako kostol, divné reči ostali. Nijako mi nešli do hlavy. Mama sa však tvárila, že na náboženstvo a do kostola musím chodiť. Pamätal som si, že aj predtým

Vážení čitatelia časopisu PROMETHEUS,

členovia a sympatizanti Spoločnosti Prometheus, združenia svetských humanistov, nereligiozni občania Slovenskej republiky!

Zapojte sa do ankety časopisu PROMETHEUS: Môj život bez náboženstva

Prosíme vás o osobný príspevok na túto tému. Ponecháme na Vás, ako ho spracujete. Uvítame však, ak sa vyjadríte osobitne k týmto otázkam:

1. Ak ste boli pôvodne nábožensky veriaci,

- ako ste sa vyrovnávali s náboženstvom?
- s akými problémami to prípadne bolo spojené?
- čo vám pritom pomáhalo?
- čo opustenie náboženstva znamenalo pre váš duchovný život?

2. Akým spôsobom, na základe alebo pomocou čoho ste si ako človek bez náboženského vyznania

- vytvorili svoj názor na svet, ľudskú spoločnosť a svoje miesto v nej?
- na čom zakladáte svoje morálne názory a postoje?
- čím sa riadite v medziľudských, partnerských, rodinných vzťahoch?
- ako je to s vašim rozhodovaním v otázke dobra a zla, osobnej mravej zodpovednosti a podobne?

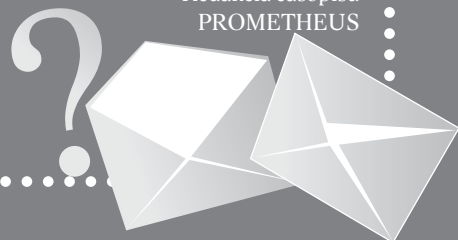
Svoje vyjadrenia môžete – ak chcete – podpísať s tým, či súhlasíte alebo nesúhlasíte s prípadným uverejnením svojho mena. V prípade nesúhlasu označíte uverejnené vyjadrenia vašimi iniciálkami s mestom vášho bydliska (Trnava, Prievidza...). Privítali by sme, keby ste uviedli aj Váš vek a povolanie.

Zaslanie príspevkov do ankety nie je časovo obmedzené. Príspevky zasielajte na adresu:

Spoločnosť Prometheus, združenie svetských humanistov
Gunduličova 12,
811 05 Bratislava,
alebo elektronicky na adresu:
prometheus@mail.t-com.sk

Za príspevky vám vopred ďakujeme.

Redakcia časopisu
PROMETHEUS

vyvádzala, ak som sa bránil nudnému kostolu. Nijako som si neprial, aby vyvádzala ešte viac. Prispôbil som sa jej a poslušne som chodil na náboženstvo aj do kostola ďalej. Veciam, čo sme sa tam učili, som neveril. Vždy som na náboženstve alebo počas dlhých chvíľ v kostole rozmýšľal, ako by som im dokázal, že sa mýlia. Nikdy som sa však neodvážil začať nejakú diskusiu. Veď som bol len malé dieťa. Snažil som sa byť poslušným žiakom.

V škole som mal dobré výsledky vo všetkých predmetoch. Nemal som teda s učivom na náboženstve žiadny väčší problém. Akurát som nikomu nehovoril, čo si naozaj myslím. Aby som nemal kvôli tomu problémy.

Zlom nastal u mňa v puberte. Odmietol som ďalej chodiť do kostola i na náboženstvo. Mama bola šokovaná, musela sa však prispôbiť. Ja som sa cítil oveľa lepšie. Mohol som slobodne povedať, čo si myslím. Porozprávať sa s kamarátmi aj na takéto témy. Rýchlo som zistil, že viacero ľudí má rovnaký názor. Zároveň vďaka tomu, že som chodil na náboženstvo, mal som prehľad. Myslím si, že som získal aj schopnosť logicky podložiť svoju argumentáciu. Takže môj život bez náboženstva mi vyhovuje. Som oveľa slobodnejší. A pritom dobro môžem konať a konám naďalej. Len tak, sám od seba. Pretože je to správne.

Občas sa ma niekto veriaci spýta, ako môžem byť ateista. Možno si myslí, že jeho otázky ma zaskočia. Ja si však myslím, že otázky „života a smrti“ mám oveľa lepšie premyslené.

Michal M., 23 rokov, študent VŠ v Bratislave

• • • • •

Počas môjho detstva bol ateizmus v našom prostredí takmer neznámy pojem. Obaja rodičia pochádzali z veľmi skromných

pomerov a otcovi sa nedostalo vzdelania, ani náboženskej výchovy. Mama pochádzala z evanjelickej rodiny a tak som bol pokrstený ako evanjelik a. v. V škole som chodil osem rokov na náboženstvo, pokiaľ bolo povinné, teda do r. 1952. Vtedy rodičia vystúpili z cirkvi. Nemali sme s tým žiaden problém, lebo už dlhšie sme boli prakticky neveriaci. Žiadne problémy som nemal ani mimo rodiny, v prostredí veriacich spolužiakov na základnej či strednej škole, alebo kolegov na pracoviskách. Konfrontácii rôznosti svetonázorov som sa nevyhýbal, no vždy ostalo len pri „akademickej“ debate, výmene argumentov a pri vzájomnom rešpektovaní sa.

Od rodičov sa mi dostalo výchovy, ktorej nemožno nič vyčítať, napriek tomu, že nemala nič spoločné s náboženskou výchovou. Boli to jednoduchí, pracovití ľudia, ktorí nepoznali žiadne pedagogické metódy, alebo boli mi vzorom svojím poctivým, statočným a zodpovedným prístupom k životu. Po celý život som sa zaobišiel bez strašiaka: „Nebreš, Boh ťa vidí!“ Na to, aby som nepôsobil zle svojmu okoliu, ale aby som bol spoločnosti osožný, mi stačila vlastná svedomitosť, zodpovednosť a sebakontrola.

S problémami som sa nestretol ani neskôr, keď som sa oženil, pretože ani manželka nie je veriaci. Naše deti sú, samozrejme, nekrstene a výchova v náboženskom duchu im vôbec nechýba. Sú už dospelé a ich životné postoje i konania sú poctivé, zodpovedné a morálne.

Kresťanstvo, najmä katolícka cirkev, si neprávom prisvojuje všetky pozitíva, ku ktorým sa ľudstvo vo svojom vývoji dopracovalo. Je to hlavne morálka a duchovný život. Nepopieram, že obidve hodnoty (i ďalšie) sú obsiahnuté v pôsobení náboženstiev, no sú i mimo nich a boli by i bez nich. Nehovoriac už o tom, koľko negatív a ľudstvu škodiacich faktorov priniesli náboženstva.

Existencia človeka je sprevádzaná večným

bojom dobra a zla. Obidva tieto faktory pochádzajú z ľudskej prirodzenosti. Teda dobro nie je darom od Boha a zlo od diabla, ako to vtĺka do hláv veriacim náboženstvo. Náboženské usmerňovanie veriacich v rozlišovaní dobra a zla je len jedna z foriem vplyvania na morálku ľudí. Dobro a etiku vyplývajúcu z ľudskej prirodzenosti si náboženstvá nielen privlastňujú, ale aj prispôbujú a deformujú podľa predstáv a záujmov osobností a skupín stojacich na ich čele alebo pri ich zrode. Som ochotný tolerovať ľudí, ktorí potrebujú veriť v Boha, aby mohli konať dobro. Ale na to, aby bol človek dobrý, stačí, aby nekradol, nezaviedel, neohováral, neintrigoval, nepodvádzal, neklamal, jednoducho, aby neškodil ľuďom okolo seba. To nie je výsada veriacich. Na to sú potrebné vnútorné dispozície človeka, jeho presvedčenie, zodpovednosť, sebadisciplína pri potlačaní a ovládaní vlastného egoizmu.

J. F., dôchodca, 69 rokov, Košice

Ďakujeme, že podporujete Klub priateľov časopisu Prometheus

V minulom čísle sme písali o vzniku Klubu priateľov časopisu Prometheus. Už vtedy mal vyše tridsať členov. Dnes dvakrát toľko. Preto teraz z priestorových dôvodov nemáme možnosť vymenovať všetkých jeho členov. Faktom je však to, že sú z celého Slovenska. Spomedzi mladšej, strednej i staršej generácie. Veru tak, aj mnohí, ktorí sú už v dôchodkovom veku, neváhali a prispeli na časopis viac, ako je predplatné, posielajú, prinášajú objednávky pre ďalších predplatiteľov. Ďalší posielajú 200-

500-, ale aj 1000-korunové „dotácie“. Všetkým im chceme touto cestou veľmi úprimne poďakovať.

Možno by sa dalo očakávať, že väčšina z nich sú členovia Spoločnosti Prometheus. Veď im v prvom rade by malo ísť o to, aby sa slovo svetského humanizmu dostalo medzi čo najširšiu verejnosť. No takmer pätinu členov Klubu priateľov tvoria „len“ sympatizanti našej Spoločnosti Prometheus. Na druhej strane, nevelmi nás teší, že zďaleka nie všetci SP sú aj predplatiteľmi časopisu.

Hoci veríme, že časť z nich si ho kupuje v novinových stánkoch.

Radi by sme pripomenuli najdôležitejšie zo štatútu Klubu priateľov, v ktorom sa hovorí, že cieľom klubu je propagovať náš časopis, získavať nových predplatiteľov i prispievateľov, podporovať finančne jeho vydávanie. Medzi základné podmienky členstva v Klube priateľov časopisu Prometheus patrí:

- člen je predplatiteľom časopisu a zaplatí predplatné ešte min. pre jednu fyzickú alebo

právnickú osobu,

- člen v priebehu 3 mesiacov získa ďalšieho predplatiteľa,

- člen propaguje časopis medzi jednotlivcami i organizáciami, najmä školami, knižnicami a ďalšími verejnými inštitúciami,

- člen podľa možností prispieva na konto časopisu finančne,

- v prípade, ak sa vypláca honorár za príspevky uverejnené v časopise, členom klubu za ich príspevky je uhrádzané len 80 percent honoráru.

Veríme, že rady klubu sa budú rozširovať a aj to napomôže, aby sme sa vysporiadali s finančnými problémami a čo v najväčšej miere šírili naše humanistické slovo.

Redakcia

Moderný ateista

Kresťan, protestant, osvietenec, republikán, liberál, socialista, revolucionár – tak sa striedali na pranieri dejín. Ale naprieč celou históriou sa tiahne slovo bezbožník, bohorúhač, neverec, ateista. Predsudky, netolerantnosť, opovrhnutie až nepriateľstvo voči „ľuďom bez Boha, viery a morálky“ žijú od čias Sokrata i v našej súčasnosti. Ale kto naozaj je alebo má byť moderný ateista? Odpoveď na túto otázku si vyžaduje aspoň stručné vyjadrenie k viacerým jej aspektom.

Vzdelanie, svetonázor a morálka

Vzťah vzdelania a svetonázoru, respektíve náboženstva, je veľmi dôležitý, ale nebýva vždy jednoznačný. Aj ľudia so špeciálnym vedeckým vzdelaním môžu byť až hlboko nábožensky veriaci – vtedy, ak sa vecné poznatky o svete a človeku vykladajú v duchu teologických axiém a schém. Seriózne ateistické presvedčenie predpokladá sklbiť vedecké poznatky s adekvátnymi filozofickými prístupmi a závermi, to znamená s takými, ktoré dôsledne korešpondujú s faktami špeciálnych vied.

Nejednoznačný je vzťah vzdelania a morálky. Morálny alebo nemorálny môže byť práve tak človek vzdelaný, ako nevzdelaný. Keďže existujú teórie, ktoré vyznávajú iba „užitočnosť“, „praktickosť“ alebo „funkčnosť“ viery či presvedčenia, zásadný význam pre formovanie morálky človeka má otázka pravdivosti a reálneho dôsledku poznania. Kto tvrdí, že každý má absolútne právo vyznávať to, čo osobne uznáva za správne a dobré, zabúda na to, že nedomyslene prijatý a šírený názor môže ľahko viesť ku konaniu, ktoré negatívne postihne druhých ľudí.

Ateista – človek rozumu a citu

Zásadný význam pre formovanie ateistického presvedčenia má rozumové spracovanie a osvojenie si vedeckých poznatkov o svete, ako aj o samom náboženstve, vrátane kritického prístupu k cirkevnému učeniu a teologickým konštrukciám. Typickým príkladom môže byť rozpor medzi vierou v existenciu všemohúceho a nanajvýš dobrotvitého Boha a skutočnou

existenciou mnohorakého zla, ktoré často postihuje práve tých dobrých, spravodlivých a nevinných. Kresťanská teológia tu poukazuje na „nevyspytateľné cesty Božie“, na „nadrozumové tajomstvo“. Ateista sa v mene rozumu, logiky i spravodlivosti pýta: „Ale aká je to nekonečná múdrosť a moc, ktorá len odpomáha až následku nejakého zla, nejakého nedostatku? Prečo neodstráni priamo zlo, príčinu?“ (L. Feuerbach). „Aké etické ponaučenie poskytujú suchoty, cholera, záplavy, hladomory? Načo potrebuje Boh, aby päťročné deti zomierali hladom?“ (I. S. Singer).

Celú problematiku ľudského života však nemožno zredukovať na holé racionálne. Veď čisto rozumovému prístupu sa vymykajú ľudské vzťahy pokrvnej príbuznosti a náklonnosti, pohlavnej lásky, ale aj estetické cítenie a veľká oblasť individuálnych túžob, snov, fantázie a spomienok, vzrušenia, radosti, rozčarovania, smútku a špecifická sféra pocitov a zážitkov, spätých s faktom smrti našich blízkych i našej vlastnej. Kultivovaný ateista ráta aj s mimoracionálnymi (čo automaticky neznamená iracionálnymi či mystickými) stránkami ľudského života. Odmietá však teologickú tendenciu ľudský rozum degradovať a nekriticky vyzdvihovať iracionalitu a mystiku.

Byť ateistom, na to treba aj odvahu

Byť ozajstným ateistom si vyžaduje aj špecifické mravné, emocionálne, psychické predpoklady, vrátane schopnosti prejsť celým životom bez náboženskej opory – a raz takto vedieť aj

zomrieť. Žiť bez náboženstva, na to musí človek dozrieť, stať sa naozaj dospelým. Musí si priznať, že „už nie je objektom láskavej starostlivosti dobrotivej Prozreteľnosti. Človek nemôže večne ostať dieťaťom, musí konečne von, do nepriateľského života“ (S. Freud). „Na skoncovanie s vierou je potrebný moment odvahy“ (J. Updike).

Vo svetskom, ateisticky orientovanom humanizme ide o dôsledné chápanie a sebachápanie človeka ako pozemšťana, vrátane vedomia, že „ostal sám“: „Vidíš to prázdno nad našimi hlavami? Boh neexistuje. Žiadne nebo, žiadne peklo – len zem...“, tak vyjadruje tento oslobodzujúci pocit jedna z postáv drámy J.-P. Sartra. Ľudské sily nie sú neobmedzené, o to viac záleží na zmužlosti a odvahe človeka: „Nepochybné sme súčasťou prírody, k prírode patríme, sme jej podriadení, sme výslednicou prírodných zákonov a nakoniec aj ich obeťou“ (B. Russell). V duchu Shakespearovej myšlienky moderný ateista radšej volí tvrdu pravdu než utešujúcu fantáziu.

Podstatné črty profilu tohto ateistu, ale aj bytostnú súvislosť medzi ateizmom a svetským humanizmom vystihol svojím spôsobom kresťanský autor Friedrich Heer: „Byť človekom, aktívnym človekom, znamená pre najbdelejších a najzrelších ateistov našej doby byť solidárnym so všetkými ľuďmi v boji proti smrti, proti nezmyselnému, proti strašným ukrutnostiam a brutalite, proti takmer nezmerateľnej hlúposti, lenivosti, zbabelosti, ktoré tak často robia zo života peklo. Moderný ateista je pevne rozhodnutý prevziať zodpovednosť za človeka pod slobodným, prázdny nebom.“

Mravný ideál a intelektuálna česťnosť

Náboženský odporcovia často obviňujú ateistov z údajnej snahy „dosadzovať človeka na miesto zvrhnutého Boha“. S odmietnutím transcendentna vraj mizne mravný ideál a regulatív mravnosti. Morálka sa vraj relativizuje, spochybňuje, stáva sa čisto situačnou alebo vôbec prestáva existovať. Takéto výčitky odmietol už L. Feuerbach: „Avšak ateizmus, keď ničí teologické čosi, stojace nad človekom, neničí tým morálnu inštanciu, ktorá nad ním stojí. To morálne vyššie, ktoré stojí nad človekom, je ideál, ktorý si každý človek musí vytýčiť, avšak tento ideál je a musí byť ľudským ideálom a cieľom.“

Známe tvrdenie „Ak niet Boha, je všetko dovolené“ odráža iba duchovný zmätok človeka, neschopného pozitívne sa rozísať s náboženstvom. Je neopodstatnené a presvedčivo ho vyvracajú milióny ľudí (na Slovensku je ich aspoň niekoľko stotisíc), ktorí žijú dobre a správne aj bez náboženstva.

Hodno poznamenať, že ak veriaci človek a ateista rovnako konajú dobro a nepáchajú zlo, môžu byť v rovine **praktických skutkov** obaja hodnotení rovnako pozitívne. Z **etického hľadiska** však nie je ľahostajné, z akých pohnútok k určitému činu došlo alebo nedošlo. Ateistické presvedčenie a na ňom založená autonómna morálka, neuznávajúca nadprirodzenú odmenu alebo trest, tvorí rámec pre slobodné mravné rozhodovanie človeka. Z hľadiska **motivácie** je eticky relevantné konanie ateistu čisto prejavom jeho vlastného, dobrovoľného morálneho uvedomenia, rozhodovania a zodpovednosti.

V sekulárnom humanistickom, ateisticky zameranom chápaní ide teda o človeka, schopného žiť pozitívne bez náboženských predstáv a regulatívov; o človeka, ktorý uvažuje, rozhoduje sa a koná na základe uznávaných a osvedčených všeľudských

hodnôt a noriem; o človeka s rešpektom voči faktom, s úctou k pravde, intelektuálne čestného voči druhým i voči sebe samému: „Raz večer položil som si otázku, prečo vlastne opakujem večer čo večer svoje modlitby, keď na ne neverím. Keď som si to intelektuálne uvedomil, cítil som, že je mojou čestnou povinnosťou oslobodiť sa od poverčivých návykov“ (G. B. Shaw). „Nie je to ani zatvrdnutosť srdca, ani zlá vášeň, čo ženie niektorých ľudí k ateizmu, ale skôr ich intelektuálna čestnosť“ (I. Asimov).

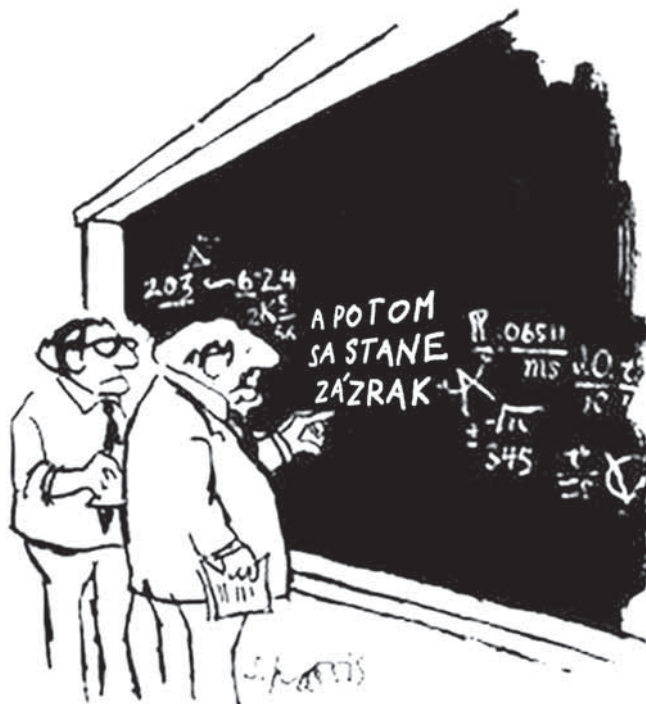
Ateista a tolerancia

S osobným presvedčením a životným štýlom ateistu nie sú spojené prejavy, úkony či obrady, obdobné náboženským modlitbám, účasti na bohoslužbách a na iných obradoch. Ateista si bežne svoj ateizmus ani nepamätá, ani ho nemanifestuje. Jednoducho žije, uvažuje, rozhoduje sa a koná bez náboženstva. Svoje prirodzené ľudské, duchovné, citové a estetické potreby uspokojuje rôznymi formami sociálnych i užších kontaktov, intelektuálnych aktivít, konzumáciou produktov umenia alebo osobnou umeleckou či inou záujmovou činnosťou. Náboženstvo je takto „mimo neho“ a teoreticky by sa o ne nemusel zaujímať, ba vôbec si ho všimáť. Prakticky to však neplatí, lebo ateisti žijú v spoločnosti s väčšinou veriacich a bežne sú konfrontovaní s existenciou a činnosťou náboženských organizácií.

Tak je to práve v prípade Slovenskej republiky, ktorá ústavne zaručuje slobodu náboženského, ale aj iného presvedčenia. Na rozdiel od nedávnej minulosti neexistuje protináboženská propaganda, veriacim nik nenanucuje ateizmus. Kto však je – napriek ústavným princípom a zákonným zárukám – neraz v kňazských kázňach, v cirkevnej publicistike i vo vyjadreniach cirkevnej hierarchie generalizujúco, nevecne až urážlivo napádaný a morálne spochybňovaný, je ateizmus a jeho stúpenci. A práve za tejto situácie sú ateisti obviňovaní z netolerantnosti, keď v rámci ústavne zaručenej slobody prejavu objasňujú a propagujú svoje svetonázorové presvedčenie.

Preto zrejme treba znova zdôrazniť rozdiel medzi vzťahom ateistu voči **veriacim** a voči samotnému **náboženstvu**.

V súlade so zásadami a normami demokratického a pluralitného štátu uznáva ateista **právny** rešpekt a **občiansku** toleranciu voči veriacim a ich potrebe náboženstva. Súčasne, na základe tých istých zásad a noriem, má ateista právo zastávať **vedecký** pohľad na náboženstvo, ako aj **nezávislý** názor na jeho inštitucionálnych nositeľov, náboženské organizácie. Ak ateista svoje názory podáva seriózne, vedecky ich podkladá a formuluje v medziach spoločenskej slušnosti, je neoprávnené považovať to za prejav netolerantnosti.

"Myslím si, že pri tomto druhom kroku by si mal byť jednoznačnejší."

Na margo militantných výpadov proti ateistom treba ďalej pripomenúť, že v súčasnej slovenskej realite je pre vzťahy veriacich a neveriacich občanov charakteristická skôr vzájomná tolerancia. Nielen ľudia na dedinách, ale aj susedia v mestských činžiakoch vedia o sebe navzájom aspoň to, kto chodí alebo nechodí do kostola, a nijako to nenarušuje ich osobné vzťahy. Prípadný nesúlad buď býva umelo vyvolaný alebo vzniká bez súvislosti s náboženstvom či ateizmom.

Každý vie, aký zložitý býva

vzťah medzi svetonázorovou orientáciou človeka a jeho ľudskými kvalitami. Pri charakterovom a morálnom hodnotení nemusí obstať každý ateista – ale ani každý veriaci. Všeobecné vyjadrenia o ktorejkoľvek skupine ľudí sú obyčajne veľmi problematické a vo svojej generalizácii chybné. Ak rozhodne odmietame znevažovanie a urážanie veriacich, rovnako rozhodne musíme trvať na dodržiavaní noriem vecnosti a slušnosti voči občanom bez vyznania, voči stúpencom ateisticky orientovaného, sekulárneho humanizmu.

pochybný element bez morálnych zásad a zábran, ani zúfalec, ktorému „Boh zomrel“, a on sa bezradne poneviera týmto svetom a svojím životom. Nie je ani človekom, ktorý už doterajším spôsobom veriť nevie, ale ešte nejako veriť potrebuje a chce, človek s psychikou veriaceho, a preto s túžbou nájsť nejaké „nové“ náboženstvo. Napokon nejde ani o predstavu obyčajného bezverca, bez primeraných vecných vedomostí, ale aj dôležitých morálnych vlastností, zaručujúcich dôsledné ateistické zmýšľanie a správanie.

Moderný, kultivovaný ateista vychádza z presvedčenia, že jestvuje iba jedna, pozemská skutočnosť, že jeho aktivita a zodpovednosť nepodlieha nijakým nadprirodzeným silám a určeniam. Je si síce vedomý svojej prírodnej, biologickej podmienenosti a ohraničenosti svojich prirodzených ľudských možností, ale na osud a poslanie človeka sa pozerá ako na sled stupňov k cieľavedomému stvárneniu jeho osudu.

Uvedomelý a pozitívny rozchod s náboženstvom – u mnohých dnešných ľudí už celý ich život bez náboženstva – znamená v duchovnom vývine ľudskej bytosti novú antropologickú kvalitu: Človek, oslobodený od myslenia v podstate magického, zvláda bez iluzívnych predstáv a nádejí svoj život, rieši jeho problémy, zabezpečuje svoju existenciu, rozvíja partnerské vzťahy, vychováva deti, spolupracuje s inými, pomáha druhým, čelí aj ťažkostiam, neistote, fyzickej bolesti, duševnému utrpeniu, životným tragédiám i smrti – svojich blízkych i svojej vlastnej.

Moderný ateista chce užívať svoj rozum a dôveruje si. Nevyhýba sa životným skúškam, pozná aj hodnotu strasti a bolesti. Ostáva realistom, ale tiež vie, čo je fantázia, humor, hra, zanietenie a sen. Nepostráda nič z toho prirodzene ľudského, čím človek nie je ani zvierat, ani stroj. Oslobodil sa od magických predstáv a fantastických ilúzií: niet ani odmien, ani trestov, sú iba dôsledky – jeho činov alebo pasivity. To neznamená fatalizmus. Naopak. To je zdôraznenie významu aktivity a zodpovednosti človeka ako dvoch jeho najzákladnejších určení.

Aký je, aký chce byť moderný ateista

Povedané najprv v negatívnej definícii, ateisticky orientovaný humanista nie je namysleným vzdelancom s rozumárskym postojom k náboženstvu, pohrdajúcim veriacim človekom ako ľahkovernou obeťou „kňazského klamstva“. Nie je to ktosi, kto sa svojím ateizmom vystatuje a „robí Bohu na trnc“. Nie je vášnivo spurným, ale v podstate zúfalým vzbúrencom proti Bohu. Nie je to ani akýsi

Miroslav Horácky

Boj o kumránske zvitky (1)

V zime na prelome rokov 1946–1947 trojica beduínov z kmeňa Ta' mira objavila staroveké rukopisy v jaskyni na západnom brehu Mŕtveho mora. So zvitkami od Mŕtveho mora sa svet dostal k rozsiahlej zbierke starovekej náboženskej literatúry, polemík a prorociev, ktoré boli napísané, zhromažďované a študované s absolútnou vierou, že Kráľovstvo Božie je pred dverami. Vo danej dobe neboli ľudia schopní nastoliť vládu mesiáša a zriadiť Kráľovstvo Božie, ale radikálne poslanstvo zvitkov od Mŕtveho mora žije i dnes.

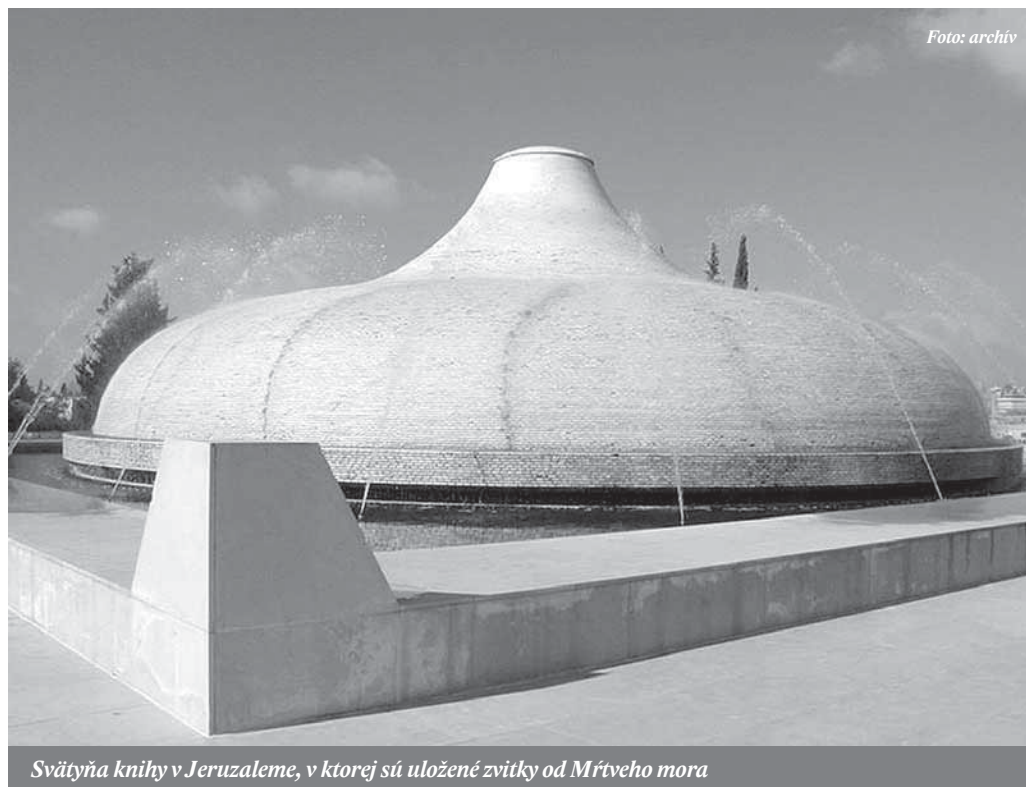

Foto: archív

Svätyňa knihy v Jeruzaleme, v ktorej sú uložené zvitky od Mŕtveho mora

Profesor Lawrence Schiffman z Newyorskej univerzity prezentuje názor, že skupina, ktorá vytvorila zvitky od Mŕtveho mora, nepredstavuje vývojové štádium náboženstva alebo inšpiráciu pre národný odpor, ale rušivý patologický vývoj a nerobí si ilúzie o posadnutosti, rigídnosti a dogmatickosti komunity od Mŕtveho mora. Jeho doktorandská dizertácia (1975) pod názvom *The Halacha at Qumran* (Halacha z Kumránu) významne prispela k poznaniu zákona o čistote, o slávení sviatkov a obradných pravidlách a k poznaniu zákonov udivujúcej podobnosti foriem, ako aj ku kodifikácii židovských náboženských zákonov.

Bitka o zvitky od Mŕtveho mora môže niesť so sebou nedozerne následky. Môže rozkolísať niektoré z náboženských koncepcií súčasnej spoločnosti,

ktoré sú do nej najhlbšie vryté a ktorých si spoločnosť najviac váži.

Konflikt o interpretáciu

Temer polstoročie prebiehal boj medzi mnohými ľuďmi o zvitky od Mŕtveho mora, ktorí si ich navzájom žiarlivo nárokovali a všetci to robili s tým, že videli historický alebo náboženský význam textov a mysleli si, že práve ich názor je ten správny. Tento konflikt interpretácií podnecoval nelútostný boj o výlučnú intelektuálnu nadvládu nad zvitkami a o ich fyzické vlastníctvo, v ktorom sa zvitky stali priamo rekvizitami verejných hádok proti sebe stojacich politických a náboženských ideológií.

Zvitky od Mŕtveho mora vo Svätej knihe v Jeruzaleme sú politickými symbolmi, rovnako ako Koloseum v Ríme, alebo Zvon slobody vo Filadelfii,

pretože v Izraeli bola dráma ich objavu vždy metaforicky porovnávaná so založením moderného židovského štátu. Budova, v ktorej zvitky sídlia, stojí v časti vládneho územia v Západnom Jeruzaleme v blízkosti izraelského parlamentu Knesset a ďalších vládnych budov. Umiestnenie minulosti a prítomnosti vedľa seba, svetskej moci a starých rukopisov a duchovného poslania, nie je určite náhodné.

Zvitky od Mŕtveho mora nadobudli totiž v Izraeli za posledné viac ako štyri desaťročia určitú posvätnosť a Svätej knihy sa stala kaplnkou historických pamiatok, zasvätenou zázraku znovuzrodenia národa.

Dôležitým prvkom pre väčšinu židovských návštevníkov Svätej knihy je skutočnosť, že na posvätné texty tejto nevinnej skupiny povraždenej Rimanmi si robili nárok a pyšne si ich

vystavujú navrátiť sa potomkovi – zakladatelia štátu Izrael. Pre kresťanov sú tieto dokumenty svedectvom o historickom prostredí, z ktorého sa malo vytvoriť kresťanstvo. Napísané boli približne v dobe Ježišovej pozemskej misie a odrážajú dobre známe motívy blížiacich sa posledných dní a význam viery a krstu pre odpustenie hriechov.

Kampaň za oslobodenie zvitkov

Objav prvých zvitkov v rokoch 1946–1947 bol len malou vzorkou ukrytej literatúry v oblasti Mŕtveho mora. Nasledovali ďalšie objavy: jaskyňa č. 4 bola jedinečnou schránkou určenou pre budúcnosť, ktorá bola plná priamych svedectiev, ktoré mohli poslúžiť na pochopenie jedného z najdôležitejších období náboženského vývoja západného sveta. Prístup ku zvitkom a publikovanie dosiahnutých výsledkov prešlo zložitým vývojom.

Mílnikom na ceste k otvorenej zmluve proti moci medzinárodného tímu bola konferencia (1984) v Jeruzaleme. Koncom 80. rokov bolo tiché mlčanie pri skúmaní Kumránu prerušené. Kampaň za „oslobodenie“ zvitkov z kontroly malého krúžku bádateľov, ktorá mala veľkú publicitu, vytvorila atmosféru napätia a podozrievavosti a stala sa slávnou medzinárodnou kauzou. Vynoril sa názor, že v nepublikovaných hebrejských a aramejských textoch sú ukryté nejaké tajomstvá, ktoré sú nebezpečné pre náboženstvo. Prečo inak by zostávali nepublikované tak dlho? Údajne obsahovali tajomstvo o počiatkoch kresťanstva, ktoré Vatikán – prípadne izraelská vláda – chceli natrvalo zatajiť.

Zápas o prístup ku zvitkom bol dlhý, urputný a zložitý a vo februári 1993 došlo dokonca k súdnemu sporu u okresného súdu v Jeruzaleme. Príbeh zvitkov od Mŕtveho mora sa uberal mnohými podivnými cestami, počnúc okamihom nečakaného šťastia, ktoré postretlo Muhammada Ahmada zvaného ad-Di'b, Chalila Musu a Muhammada Chalila v zime roku 1946-1947; no žiadny zo zvrátov v ich osude nebol taký ironický ako tento.

Profesor Shanks presadzoval názor, že texty zvitkov od Mŕtveho mora nepatria ani Qimoronovi, ani žiadnemu učencovi, ale sú intelektuálnym dedičstvom celého ľudstva. Pre neho táto právna bitka bola niečím viac než len samotným zápasom o slobodný prístup ku zvitkom. Stala sa zápasom o to, aby sa staroveká literatúra a moderné myšlienky mohli vzájomne a bez prekážok ovplyvňovať. Žiada sa uviesť, že výskumy Kumránu vo Východnej Európe vždy prebiehali mimo hlavného prúdu, ale od roku 1987 profesor Zdislaw Jan Kapera z Krakova, ktorý sa neúnavne orientoval na Kumrán, organizoval každé dva roky na túto tému konferenciu v mestečku Mogilany. Kolokvium v septembri 1989 znamenalo úspech, aspoň pokiaľ ide o medzinárodnú účasť. Nečakané politické zmeny vo Východnej Európe priniesli bohaté zastúpenie.

Moc zvitkov sa vytratila

Neil Silberman v súvislosti s prácou nad zvitkami uvádza, že hlavným krédom bádateľov bude akademická dôstojnosť, a nie odpor voči nespravodlivej moci. Vo svojich vežiach zo slonoviny a na akademickej pôde si títo muži budovali kariéru pre kariéru, prednášali a pomaly začali obsah zvitkov publikovať. Posolstvo minulosti sa opäť vrátilo na svetlo, ale pri preklade sa z neho niečo mocné vytratilo. Zvitky od Mŕtveho mora sa stali pre verejnosť neškodnou zaujímavosťou. Vedome i nevedome boli zbavené svojej revolučnej zanietenosti a rozhorčenia proti nespravodlivosti.

Hlavný význam zvitkov bol preto prisúdený tomu, že ilustrujú vývoj náboženstva.

Zaujímavé sú názory profesora Johna Strugnella, ktorý sa priznal k antijudaizmu, ako sa opakovane priznávala cirkev: „My nie sme vinní, my kresťania máme pravdu. Kresťanstvo,“ pokračoval, „sa prezentuje ako náboženstvo, ktoré nastupuje za židovské náboženstvo. Správnu reakciou Židov na kresťanstvo malo byť stať sa kresťanmi.“

Nepriateľské recenzie a otvoreného odmietnutia sa dostalo publikácii *The Dead Sea Scrolls Deception* (Podvod so zvitkami od Mŕtveho mora, 1992), ktorá naplno odhalovala predpokladané sprisahanie Vatikánu potlačiť materiály z jaskyne č. 4 a ktorá okato prezentovala Eisenmannove teórie o Jakubovi spravodlivom, Pavlovi a o skutočnom mesianistickom hnutí v Judei.

Reakcia na rímsky útlak

Pri spätnom pohľade na dlhú spleť cestu zvitkov od Mŕtveho mora sa dostávame až k situácii, keď prístup k dokumentom je voľný, ale možnosť, že by boli prijímané nové myšlienky, je maximálne obmedzená. Od veľkého pozdvižnutia v roku 1991 sa mnohé nové dokumenty stali vedeckej verejnosti známymi, bol však urobený len malý pokrok v chápaní kumránskej literatúry ako protestu, ako alternatívneho videnia júdskej minulosti a budúcnosti, ktorá bola znevážená a zabudnutá. Nie preto, že by ich vízia bola morálne alebo duchovne podradnejšia, ale preto, že zjavne bola súčasťou širšieho hnutia, ktoré bolo systematicky a premyslene zničené

rímskymi légiami pri potlačovaní židovského povstania.

Kumránska literatúra nám vo svojej militantnej a xenofóbnej sile poskytuje pohľad na myšlienkový svet starovekého ľudu reagujúceho na rímsky útlak a vykorisťovanie. Môže nám pomôcť počuť umlčané hlasy mnohých národov, ktoré boli potláčané, rozprešované do otroctva a kultúrne prehliadané veľkolepou ríšou, ktorá sa nazývala Rím. Hlavnou prekážkou v porozumení tomuto posolstvu je zavedený systém vedeckého uvažovania, v ktorom sa obavy o prílišné odchýlenie sa od zavedených názorov vydávajú za obozretnosť a objektivnosť.

Štúdium zvitkov od Mŕtveho mora je potenciálne citlivou záležitosťou. Milióny Židov a kresťanov na celom svete boli od detstva vychovávané v tradičných názoroch na svoje náboženstvo, z ktorých každé je považované za nevyhnutný a jednoznačný Boží zásah do histórie ľudstva.

Poznaním, že filozofia apokalypsy a mesianizmus neboli len čírymi teoretickými koncepciami, ale mali pôvod v silnejšom ľudovom proteste proti ekonomickému rozvratu a v zbavovaní ľudí ich politických práv, nám zvitky od Mŕtveho mora môžu pomôcť odkryť ďalší zdroj našej spoločnej západnej náboženskej tradície.

Posolstvo zvitkov

Kto môže poprieť podobnosť medzi rozhádzanými víziami vojny Synov svetla proti Synom temnoty a vášnivým volaním po džiháde v roztrúsených bunkách radikálnych islamistov?

Až doposiaľ väčšina bádateľov zaoberajúcich sa zvitkami od Mŕtveho mora nemala buď čas, alebo záujem zaujímať sa o univerzálnosť náboženského správania. Chválili sa v prvom rade tým, že sú špecialisti na paleografiu a textovú analýzu. Ale zvitky by nemali byť len podkladom pre vedecké dizertácie. Sú tým posolstvom, ktoré nám bolo zanechané v nádeji, že ho budeme schopní pochopiť.

Vo svojom apokalyptickom posolstve sprostredkujú zvitky hlas skupiny, ktorá sa cítila vykoristená a zbavená práv v zmätenom svete. Vyjadrujú zlosť voči votrelcom a pohrdanie kolaborantom, ktorí sa zaujíjali len o osobný prospech. V reakcii a v obrane pred tým skupina ukryla svoje spoločenstvo za ochranný val z etnických práv a tradícií. Tie sú vyjadrením večných snov bezmocných o dni, keď bude tento svet obrátený naruby, napravený, keď bezbožní nebudú odmeňovaní, ale budú za svoju hriechnosť trpieť, a keď chudobní, opovrhovaní a utlačovaní budú povýšení ako bohu milí. To, že sa rozhodli pre život v pu-

statine, bolo vyhlásením vojny zavedeným poriadkom a priama výzva vtedajším mocným. História ukázala, že to sú veľmi nebezpečné názory, ak sú premenené na činy.

Pred objavením zvitkov od Mŕtveho mora sme mali k dispozícii len písomné materiály, ktoré boli z ideologických a náboženských dôvodov tak významne upravené a zostrihané, že sa stali v určitom zmysle skôr len záznamom o neustálej cirkevnej cenzúre, než aby boli pôvodným svedectvom o židovskej spoločnosti prvého storočia nášho letopočtu.

Nepopierateľným faktom je, že vlastne každý iný písomný prameň, ktorý o časoch rabínskeho judaizmu, o Ježišom živote a o počiatkoch kresťanstva máme k dispozícii, bol pozbieraný po troškách z literárnych prác odovzdávaných z generácie na generáciu a z apokryfných kníh a všetky z nich zakúsili stovky úprav, vynechávok a cenzúry. Pokiaľ museli byť náboženské rukopisy práce opisované slovo po slove, verš po verši, ako židovskými, tak kresťanskými kopistami, bol dostatok príležitostí – pokiaľ sa realita zdala byť nežiaducou alebo kacírskou – historické údaje opraviť. V obdobiach náboženskej perzekúcie alebo oživenia boli niektoré staré texty zavrhnuté úplne a boli odsúdené na spálenie. Iné boli prepísané, aby neodporovali vtedajšej pravej viere.

Obavy, že by zvitky mohli podkopať duchovnú jedinečnosť kresťanstva, boli reálne. Renomovaní vedci však čím ďalej tým viac vyzdvihovali rozdiely medzi učením Kumránu a učením cirkvi a opomínali ich podobnosť.

Realita výskumu je však taká, že takmer všetko treba interpretovať. Nábožensky založený bádateľ, či už žid alebo kresťan, zrejme uvidí len to, v čo sám verí. A pravdepodobne uzavrie výskum zvitkov len tým, že si bude viac vážiť historických základov svojej konkrétnej viery.

Myšlienky, že text Biblie sa menil a nezakladal sa priamo a neomylné na Božom zjavení, urážala najhlbšiu náboženskú vieru mnohých učencov.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Prof. Ladislav Hubenák

Kumránske zvitky vo Svätyni kníh

Riaditelia škôl o demokracii a vzťahu školy a cirkví

Oddelenie analýz a prognóz regionálneho školstva ÚIPŠ realizovalo v r. 2006 výskum riaditeľov základných, špeciálnych a stredných škôl, v ktorom sme okrem iného zisťovali predstavy riaditeľov základných a stredných škôl o ďalšom rozvoji nášho školstva a o vlastnom postavení v škole a v spoločnosti.

V príprave výskumu sme vychádzali z toho, že škola a školstvo sa nemôžu úspešne rozvíjať bez toho, aby sa pri tom nebrali do úvahy stav, podmienky, problémy riadiacej práce a skúsenosti riaditeľov škôl. V našom výskume sme riaditeľov škôl požiadali, okrem iného aj o odpoveď na otázku: *Aké sú Vaše predstavy o ďalšom rozvoji nášho školstva a postavení riaditeľa školy?*

Od 1 204 skúmaných riaditeľov základných, špeciálnych a stredných škôl sme získali rozsiahle a obsažné písomné odpovede, ktoré svedčia o tom, že poznajú hlavné problémy svojej školy i školstva na Slovensku.

Za podstatné riaditelia považujú obnovu a ďalší vzostupný a demokratický rozvoj nášho školstva, jeho premyslenú a postupne realizovanú reformu s oporou o nový školský zákon. Navrhujú zvyšovať autonómiu škôl, zrušiť, resp. oslabiť konkurenciu a trhový mechanizmus v školstve, lebo súčasný systém financovania vyhroutil súťaž škôl a zároveň ich dohnal až k nevráživosti, závisť, k nečestnému boju o žiaka.

Za odideologizovanie školstva

Zo zhromaždených podnetov, názorov, návrhov a hodnotení riaditeľov škôl sa na tomto mieste sústreďime na veľmi významný okruh podmienok demokratizácie ako základnej podmienky úspešného rozvoja nášho školstva.

Početné sú hlasy riaditeľov škôl, ktorí pripomínajú, že máme ostať verní zásade odpolitizovania a odideologizovania školstva. S jednostrannou politizáciou a ideologizáciou školy mali učitelia, vychovávatelia, školskí pracovníci najhoršie skúsenosti. Preto bola všeobecne prijatá a akceptovaná zásada, že škola by mala zostať apolitická a neideologická, resp. neideologizovaná. Zaiste aj preto skúmaní riaditelia s nevoľou upozorňujú, že súčasné školstvo v SR je zideologizované cirkvou a cirkevnou politikou. Podľa ich názoru z tejto situácie by pomohla rýchla odluka cirkví od školstva. Cirkev má osobné privilégiá a ziskava štátne školy, ktoré vraj štát nie je schopný financovať, a tak sa ich zbavuje likvidáciou a odpredajom. Paradoxom je, že ich kupuje cirkev, ktorá sa sama označuje za chudobnú. Je tomu potrebné zabrániť. Hrozí vznik farského štátu. Cirkevné školstvo sa rozpína a vzniká školstvo v školstve. Tam kde panuje cirkev, panuje nebezpečná ideológia, manipulácia s ľuďmi, vymývanie mozgov a hrozba medziľudských konfliktov, konštatujú riaditelia škôl.

Úpadok štátneho školstva

Nesúhlasia s takou školskou politikou štátu, v rámci ktorej sa štát snaží zbaviť zodpo-

vednosti za školstvo napr. aj jeho presúvaním do sféry cirkevnej a súkromnej. V dôsledku toho prioritou sa stáva cirkevné a súkromné školstvo, no na druhej strane upadá školstvo štátne, ktoré pre svoj rozvoj nemá vhodné podmienky. Diskriminácia štátnych škôl je viditeľná napr. v možnostiach zaraďovania škôl do siete, zaraďovania študijných a učebných odborov do siete i inde. V prípade cirkevných škôl tieto procesy prebiehajú podstatne jednoduchšie a ústretovejšie, lebo tu neplatia právne predpisy ako pre štátne školy.

Časť riaditeľov škôl dokonca tvrdí, že všetky limity súčasnej školskej legislatívy sú jednoznačne v prospech neštátnych subjektov, teda v prospech cirkevných a súkromných škôl. Argumentujú napr. tým, že rozsiahla racionalizácia siete škôl sa nevzťahuje na súkromné a cirkevné školy. Pravidlá, ktoré sa týkajú riaditeľov v regionálnom a štátnom školstve vôbec neplatia pre súkromné a cirkevné školy. Týka sa to napr. termínov prijímacích pohovorov, počtu prihlášok a ďalších skutočností. Školská inšpekcia by sa podľa nich mala viac zamerať na kvalitu práce týchto škôl.

Náboženskú výchovu ako nepovinný predmet

Návrhy východísk z tejto situácie ponúkajú skúmaní riaditelia viaceré. Jedni odporúčajú zjednotiť pravidlá fungovania štátnych a cirkevných škôl, iní navrhujú znížiť normatív pre cirkevné a súkromné školy a ďalší by za takýchto podmienok dokonca uvažovali o zrušení cirkevných a súkromných škôl. Veľká časť riaditeľov škôl sa nazdáva, že v oblasti financovania by bolo potrebné zvýhodňovať štátne školy oproti súkromným a cirkevným, pretože štátne školy majú obmedzené možnosti získavania dodatočných finančných zdrojov. Ak štát prednostne prispieva na financovanie cirkevných a súkromných škôl, potom logicky nie sú prostriedky pre štátne školy.

Ďalšou oblasťou rastúceho vplyvu cirkví na školskú politiku a školstvo je zavedenie povinnej výučby náboženstva. Náboženská výchova podľa názorov časti riaditeľov škôl nepatrí do školy. Kvalita vyučovania tohto predmetu je nevyhovujúca. Odporúčajú náboženskú výchovu znovu zaviesť ako nepovinný predmet a učiť ho na farských, alebo namiesto vyučovania náboženskej výchovy povinne od 1. ročníka základných škôl zaviesť vyučovanie výpočtovej techniky. Vhodným riešením by bolo vyučovanie náboženskej výchovy ako nepovinného predmetu v mimovyučovacom čase. Z učebných plánov škôl, ktorých zriaďovateľom nie sú cirkevné spoločenstvá, vypustí náboženskú výchovu,

nakoľko neúmerne komplikuje chod školy, zvyšuje náklady a vnáša do škôl ideologizáciu, konštatujú riaditelia škôl.

Existencia cirkevných a súkromných škôl v školskom systéme SR je prejavom jeho demokratickosti. Cirkevné a súkromné školy majú v našom školskom systéme svoje miesto, a špecifické poslanie. Ale javy, akým je politický vplyv cirkví na školskú politiku štátu, ktorého zmyslom, výsledkom a dôsledkom je preferovanie cirkevných škôl, ideologizácia všetkých škôl aj prostredníctvom povinnej výučby náboženstva i ďalšie prostriedky uprednostňovania cirkevných škôl pred štátnymi, sú v priamom rozpore s demokratickým charakterom štátu a jeho školskej politiky. Názory a hodnotenia, ktoré sme vo výskume získali od riaditeľov škôl, predkladáme čitateľskej verejnosti v nádeji, že sa stanú podnetom na hlbšie skúmanie a zisťovanie reálneho stavu v danej oblasti, ale by mali byť brané do úvahy pri tvorbe nového školského zákona i v každodennom riadení školstva.

doc. PhDr. Matej Beňo, CSc.

Ústav informácií a prognóz školstva v Bratislave

Poznámka šéfredaktorky:

Nedávno mi môj známy z Východného Slovenska vyrozprával príbeh dvoch materských škôl, ktoré existujú vedľa seba v tej istej obci. Jedna z nich je štátna, druhá cirkevná. Starosta nemenovanej obce usporiadal pre deti z cirkevnej materskej školy výlet autobusom. Keďže však deti z cirkevnej školy nenaplnili kapacitu autobusu, pribral do limitovaného počtu miest na výlet aj deti zo štátnej školy. Po prehliadke vybraných miest a atrakcií starosta obce kúpil zmrzlinu všetkým deťom z cirkevnej materskej školy, no ostatným deťom nie. Ťažko súdiť, čo sa odohralo v tej chvíli v srdiečkach detí zo štátnej škôlky, ktoré ostali bez zmrzliny. Isté je, že ich rodičom, keď sa o tom dozvedeli, zhorklo v ústach.

Týmto pravdivým minipríbehom by som rada ilustrovala nielen fakt, do akých absurdít sa môže dostať vzťah štátnych a cirkevných škôl, ale aj to, že nedemokratické preferovanie a zvýhodňovanie cirkevných škôl nepochádza len z priamych, ale aj sprostredkovaných intervencií cirkví.

Čitatelia časopisu Prometheus majú z opisovanej problematiky vlastné poznatky a skúsenosti a môžu prispieť k presnejšej identifikácii, rozsahu i dôsledkov javov, ktoré opisali riaditelia základných a stredných škôl v prezentovanom výskume. Radi by sme na stránkach Prometheus vytvorili priestor na serióznu diskusiu a výmenu názorov z tejto oblasti. Nemáme záujem o tendenčné útoky voči cirkevným a súkromným školám. Naším záujmom je prehlbovanie a upevňovanie demokratickosti školstva, humanistickej výchovy a vzdelávania a v tomto rámci nám ide aj o odhaľovanie a odstraňovanie existujúcich nedemokratických črt a prvkov, na aké poukazujú aj riaditelia škôl.

Judita Takáčová

Predstavujeme sesterský časopis

Humanistický zväz Nemecka už dvadsaťjeden rokov vydáva časopis s názvom Diesseits, čo je výraz pre život v tomto svete. Časopis poskytuje plastický obraz o živote, činnosti, úlohách i problémoch hnutia nemeckých humanistov a tým aj možné podnety pre ich kolegov v iných krajinách.

Diesseits vychádza štvrtročne a má v štandardné rubriky od úvodného príhovoru zodpovednej redaktorky, cez vnútroorganizačné správy a informácie, bilančné a zásadné články, state diskusného charakteru, aktuality a zaujímavosti, ohlasy a listy, až po informácie o humanistických podujatiach a o nových knihách.

Z bohatej obsahovej ponuky sme pre našich čitateľov pripravili výťah z dvoch zásadnejších článkov a niekoľko drobných zaujímavostí.

Humanisti, zviditeľnite sa!

Ako píše Horst Groschopp v čísle z tretieho štvrtroku 2006 pod titulkom Ukážme zástavu!, Humanistický zväz Nemecka sa orientuje na to, aby pri aktuálnych politických rozhodnutiach bolo hlas humanistov viac počuť. V krajine totiž prvé dve miesta obsadili dve hlavné kresťanské cirkvi – luteráni a katolíci a vedľa seba pôvodne nepripustili nijaké voľné stoličky. To sa má teraz zmeniť. Montujú sa lavice, ale zasa iba pre ľudí nábožensky veriacich – zavedie sa vyučovanie islamu. A čo my? Pýta sa autor. Kde zostávajú ľudia bez náboženstva? Humanisti sedia kdesi v kútiku, na samom kraji stola (v nemčine majú výstižný výraz „Katzentisch“) alebo dokonca už ani tam nie.

„Humanizmus,“ hovorí autor, „je pre nás svetonázor, ale mnohí jeho stúpenci si to ešte neuvedomujú a nemajú záujem sa organizovať. Toto sa zmení. Nemecko je krajina, kde humanizmus má svoje miesto, a to hneď za obidvomi hlavnými kresťanskými cirkvami. Humanisti predkladajú svoje aktuálne požiadavky,

najmä humanistickú výchovu pre život ako alternatívu k výučbe náboženstva. Uvažuje sa aj o humanistike ako o vysokoškolskom učebnom odbore. Vo svojich požiadavkách humanisti nebudú preháňať, ale ani zabúdať na to, že kto sa neodváža, ten už prehral. Ani lamentovanie nad tým, že verejnosť sa o nich nedostatočne dozvedá v slovnom i obrazovom spravodajstve, nepomôže.“

„Humanizmus,“ uzatvára autor, „je vážna vec, za ktorú sa oplatí zasadať. Nejdeme podporovať vystupovanie z cirkvi. Chceme tu byť pre tých, ktorí sa už z náboženstvom rozišli. Potrebujeme čas, každú pomocnú ruku a každé euro, treba nám odvahu a trpezlivosť. Vystúpme, prejavme sa, zviditeľnime sa! Ukážme svoju zástavu!“

Náboženské symboly v reklame

V čísle z prvého štvrtroku 2007 rozoberá Korinna Telkampová aktuálny jav používania náboženských symbolov v reklame. Názorným príkladom je obrázok peknej mladej ženy v mníšskom odeve, s ružencom v zopätých rukách. Sprievodný text hľadá: „Naša bielizeň sa páči dáme i páňovi.“ Akú bielizeň teda nosí mníška? Podľa ďalšieho nápisu je to bielizeň firmy May.

S náboženskými motívmi v reklame sa Nemci stretávajú často. Adam s Evou, mníšky a kňazi majú získavať nových zákazníkov. Ide zjavne o to dosiahnuť „duchovnú pridanú hodnotu“ a pzbudiť pozornosť provokáciou. Pozitívne aspekty, ktoré ľudia vidia v náboženstve, sa reklamní tvorcovia snažia spájať s určitým

výrobkom, s určitou značkou. O „duchovnej pridanej hodnote“ hovoria aj dvaja v článku citovaní teológovia.

Reklama prekonávať nové, dopredu

musí stále posúvať hranice, musí provokovať, čo však dnes nie je ľahké. Niekdajší slogan „sex predáva“ už dávno neplatí. Profesionálom sa náboženstvo javí ako posledná morálna bašta, na ktorú ešte môže reklamné podnikanie záutočiť. Možno provokovať tým, že sa použijú symboly, ktoré sú pre mnohých ešte sväte.

Takže okrem už spomenutej mníšky vidíme v článku faksimile obrázkov, napríklad „ukrižovanej“ pitvanej pokusnej krysy s textom: „Nie každá obeť pomáha ľudstvu.“ Na obraze Ježiša Krista s modernými tieňovanými okuliarmi čítame: „Pekné okuliare – lepší ľudia.“ Firma Brunch uviedla na trh dva druhy nátiery – ľahkú z pažítok a masla pod názvom „Nebo“, a ostrú, s korením čili, pokrstenú ako „Peklo“, s tým, že na tejto zemi ich možno kúpiť iba „dočasne“.

Ale aj náboženstvo v reklame je zrejme čosi dočasné. Postupne sa ošúchava aj náboženská symbolika, prejdú sa aj náboženské motívy, lebo viera a náboženstvo stráca svoj význam najmä v očiach mladej generácie.

Krížom-krážom

Na záver priehŕstie zaujímavostí z pravidelnej rubriky *Krížom-krážom*:

Nemecko: Doteraz mohli byť zo žijúcich osôb na nemeckých poštových známkach zobrazovaní iba spolkoví prezidenti. Výnimočne vydajú v budúcom roku známku z príležitosti 80. výročia narodenia nemeckého pápeža Benedikta XVI.

Taliansko: V meste Treviso vykázal kňaz z kostola pri krste

dieťaťa jeho matku, lebo vraj mala na sebe prikrátku sukňu. Kým sa žena stihla prezliecť, zmeškala časť krstného obradu.

Francúzsko: Obyvatelia jednej dediny sa postavili proti zámeru postaviť v obci deväťmetrovú sochu pápeža Jána Pavla II. podľa predstáv miestneho starostu nádejný magnet pre turistov. Odporcovia sochy vidia v jej umiestnení porušenie zásady odluky cirkvi od štátu.

Vatikán: V rámci všeobecného futbalového ošialu sníva štátny sekretár Bertone o vatikánskom futbalovom tíme, údajne na úrovni popredných talianskych mužstiev. Hráči by nemuseli byť vatikánski štátni príslušníci, ale asi predsa len katolíci.

Južná Afrika: V krajine je čoraz obľúbenejší trend dávať ako dar do hrobu mobilný telefón. Ešte vždy je tu totiž rozšírená viera, že človek nemusí byť mŕtvy, ale iba nejako pobosorovaný. Pre každý prípad sa prikladá aj náhradný akumulátor.

**Vybral a spracoval
Miroslav Horácky**

Jehovovi svedkovia

Určite má ne jeden z vás skúsenosť so stretnutiami s Jehovovými svedkami, či už na ulici, kde vám ponúkali svoj časopis Strážna veža, alebo doma, keď vám zazvonili na dvere a chceli sa s vami pohovárať. Jehovovi svedkovia sa považujú za Božiu viditeľnú organizáciu, ktorú si vyvolil Boh, aby mu v dnešných časoch bola „komunikačným sprostredkovateľom“ pravdy, pomocou ktorého treba poučovať Boží ľud na zemi.

Dogma: svet má nádej iba vtedy, keď sa do hnutia zapoja všetci. Zárukou spásy je ustavičné úsilie poslúchať Boha

Boh: Jehova – Ježiša stavajú na úroveň druhoradého Boha

Zakladateľ: Charles Taze Russell

Čas vzniku: 1879

Forma šírenia: misionárska – návštevy v domácnostiach, časopis

Odhadovaný počet veriacich: v najväčšom rozmachu (70. roky) – vyše 2 milióny

Svoju organizáciu a svoj život v nej chápu ako „teokraciu“ (vládu Boha). Svedkovia sú presvedčení, že celé kresťanstvo je ujarmené poverou a modlárstvom, a tvrdia, že im sa podarilo oslobodiť smerom k pravému náboženskému životu tým, že opustili všetky doterajšie cirkvi – či už cirkev katolícku, pravoslávnu alebo ktorúkoľvek z protestantských.

Koniec sveta: jeseň 1975

„Mne ste svedkami vy – to výrok Pánov.“ (Izaiáš). Slovo „Pán“ vyjadrené v pôvodnom texte starohebrejským „jvhv“ alebo podľa iných zdrojov YHWH – teda Jahve, čo znamená existujúci alebo Ten, ktorý je. A od toho sa odvíja aj meno Jehovovi svedkovia. Sionistická strážna veža (pôvodný

názov) bola založená v Spojených štátoch Charlesom Taze Russellom, ktorý bol jej prvým prezidentom. Základom viery sa stalo jeho súborné dielo Štúdium o písme. Russell nemal žiadne teologické vzdelanie, prezentoval vlastné učenie Biblie. Zo svojich výpočtov predpovedal, že v roku 1914 nastane koniec sveta.

Jeho následníkom bol jeho právny poradca Franklin

Rutheford. Zmenil systém šírenia učenia a v roku 1931 dal organizácii súčasný názov Jehovovi svedkovia. Sám sa považoval za absolútnu autoritu. Na jeho podnet vznikol program návštev členov od domu k domu, čím sa organizácia rozrástla na viac ako 100-tisíc členov na celom svete. Tak ako jeho predchodca, aj on vypočítal koniec sveta, tentoraz určil rok 1925, na ktorý sa dôkladne pripravovali postavením prepychového chrámu v Kalifornii pre izraelských praotcov. Býval v ňom samotný Rutheford. Ani on sa však „konca sveta“ nedočkal. Zomrel v roku 1942.

Aj ďalší nástupca Nathan H. Knorr stanovil predpokladaný dátum konca sveta. Zaviedol zmeny v štruktúre organizácie, vďaka ktorým sa počet členov rozrástol asi na 2 milióny. Členovia organizácie hŕfne predávali svoje domy a majetky, no keď sa konca sveta nedočkali, hŕfne mnohí organizáciu opustili.

Poslúchať Boha

Učenie Jehovových svedkov je založené na výklade Biblie, ktorú však prekrúcajú, vytrhávajú jednotlivé verše z kontextu a dávajú im iný zmysel ako kresťanská viera. Sú napríklad presvedčení, že jediní hlásajú Božiu pravdu a svet má nádej iba vtedy, keď sa do ich hnutia zapoja všetci. Všetky ostatné cirkvi podľa nich ovláda Diabol. Boh je podľa nich jedna osoba, Jehova, a vo vesmíre kedysi existoval sám. Jehova stvoril Ježiša, ktorý bol na nebesiach archanjelom Michaelom. Na zemi bol človekom, nie Bohom. Keď ho Jehova vzkriesil z mŕtvych, vrátil sa na nebesia ako Duch. Jedinou zárukou spásy a večného života je ustavičné úsilie poslúchať Boha. Súčasný svet ukončí apokalypsa, ktorú

prežijú len členovia Svedkov Jehovových, ktorí budú vládnuť na nebesiach s Kristom. Tisíc rokov. Potom vstanú z mŕtvych aj ostatní a najlepších 144-tisíc bude naďalej žiť na nebesiach, ostatní na zemi vo večnej blaženosti.

Korunovácia za kráľa

Najdôležitejšia udalosť dejín sa podľa Svedkov Jehovových stala v roku 1914, keď Ježiš Kristus bol Bohom (ktorého meno znie Jehova a vyslovovanie tohto mena je potrebné na spásu!) korunovaný za kráľa Božieho kráľovstva.

Symbol Jehovových svedkov

Pritom zvrhol Satana z neba na zem, čo sa prejavilo výrazným zhoršením tunajších podmienok života. Množstvo vojen, hlad, choroby, zemetrasenia, zvýšenie kriminality a úpadok morálky sú znamenia, ktoré ukazujú, že Ježiš panuje a že koniec sveta je blízko. Podľa Jehovových svedkov však Ježiš Kristus nie je Bohom, iba Božím Synom, stvorenou bytosťou, ktorá je Bohu podriadená. Predstava Božej Trojice je podľa svedkov nebiblická a pohanská. Pred svojím vtelením žil Ježiš v nebi ako archanjel Michael a pred dvoma tisícami rokov sa stal človekom, aby zomrel popravený na kole (nie na kríži) a tým vykúpil viny hriešneho človeka. Ježišovo vzkriesenie v duchovnom tele (fyzické telo Jehova z hrobu odstránil a zničil) potom bolo odmenou, ktorú dostal za svoju vernosť Bohu.

Organizácia a hierarchia

Základom teokracie Jehovových svedkov je trojstupňová duchovná hierarchia: Kristus – pomazaní – iné ovce. Svedkovia

Charles Taze Russell, prvý prezident Sionistickej strážnej veže (pôvodný názov Jehovových svedkov)

Jehovovi zdôrazňujú, že hlavou ich organizácie je Kristus, ktorý od roku 1914 kraluje v nebi. Prostredníctvom anjelov je v spojení so svojím „komunikačným prostriedkom“, ktorým je ostatok pomazaných zo 144 000 spravodlivých kresťanov. Úlohou pomazaných, ktorí žijú na Zemi, je duchovne riadiť veľký zástup „ostatných oviec“, teda kresťanov, ktorí žijú v nádeji na život v pozemskom raji. Pomazaní dozerajú na celosvetovú činnosť Božieho ľudu a na tento účel si založili „tlačového hovorca“, ktorým je Biblická a traktátová spoločnosť Strážna veža. Táto spoločnosť nie je teda duchovným spoločenstvom, ale vydavateľskou firmou, ktorá hospodársky zabezpečuje všetku zvestovateľskú a literárnu agendu Svedkov Jehovových. Na jej čele stojí sedemčlenný výbor riaditeľov, ktorého členovia zasadaajú aj vo Vedúcom zbore Svedkov Jehovových.

Podnik, ktorý prináša zisk

Sekta je riadená ako veľký podnik, ktorý prináša zisk. Na čele je vedenie, ktorému podliehajú v presnej hierarchii služobní riaditelia miestnych spoločností a oblastní služobníci. Na členov sekty je kladených množstvo požiadaviek, ktoré obmedzujú ich osobný život, vedú ich do rozporov so zákonom, a dokonca ohrozujú ich zdravie a život. Svedkovia Jehovovi neoslavujú Vianoce, Veľkú noc, ani narodeniny. Nesmú sa zúčastňovať na náboženskom vyučovaní na školách, vykonávať vojenskú službu, voliť alebo vyjadrovať spolupatričnosť k nejakej krajine. Nesmú prijať transfúziu krvi, majú zakázané očkovanie a transplantácie. Základnou povinnosťou jehovistov je takzvaná poľná služba, ktorá spočíva v šírení učenia návštevami domácností, rozdávaním literatúry a získavaním nových členov. Správajú sa podľa príručky, v ktorej majú presné pokyny, ako sa zachovať pri rôznych situáciách pri získavaní nových členov.

Literatúra

Hlavným a záväzným zdrojom informácií je dvojtyždenník Strážna veža v náklade viac ako 22 miliónov výtlačkov v 128 jazykoch. Pre laikov vydávajú časopis Prebúďte sa! v náklade viac ako 19 miliónov výtlačkov v 81 jazykoch. Najvydávanejšou knihou je Príručka k štúdiu Biblie – Pravda, ktorá vedie k večnému učeniu. Pokus o preklad Biblie – Preklad nového sveta svätých písiem – bol vytvorený na podporu ich učenia.

„Čistá“ Božia organizácia

Svedkovia Jehovovi žijú s presvedčením, že ich úlohou je vytvoriť v skazenom svete stádo čistých Božích ctiteľov. Známa sa stala ich krížová výprava proti fajčeniu v sedemdesiatych rokoch. Len v roku 1973–1974 bolo v Spojených štátoch vylúčených z organizácie asi 2 000 členov, pretože nezanechali fajčenie. V niektorých krajinách Jehovovi svedkovia kontrolujú morálne správanie svojich členov a vedú si písomné záznamy o porušovaní princípov sexuálnej morálky. To ich občas privádza do problémov so svetskými úradmi, keď zákony týchto krajín taký spôsob vedenia výkazov nepovoľujú.

Nemožno však prehliadnuť, že pod povrchnou maskou dokonalej lásky a priateľstva panuje medzi radovými členmi, staršími i dozorcami na vyšších miestach mnoho ľudských slabostí, klebiet a zákulisných intríg. Bývalí Jehovovi svedkovia často charakterizujú systém organizácie ako svet, v ktorom každý dozerá na každého a každý je niekým sledovaný a kontrolovaný.

Náboženské obrady

Pretože Svedkovia Jehovovi neuznávajú sviatosti v bežnom kresťanskom zmysle, krst vodou nie je pre nich sviatostným znamením, ani nezmyva hriechnosť človeka. Krst symbolizuje úplné a bezvýhradné odovzdanie sa Jehovovi a je znamením vstupu do jeho organizácie. Preto nemôže byť udelený deťom, ale iba tým, ktorí plne chápu význam tejto udalosti. Obrad krstu spočíva v ponorení celého človeka do vody. Pomáha mu v tom „zbožný služobník Boží“ mužského pohlavia, ktorý s ním vstupuje do vody, ako to urobil Ján Krstiteľ, keď krstil Ježiša v rieke Jordán. Oproti Ježišovej dobe sa však u Jehovových svedkov väčšinou krstí v prenosných bazénach na štadiónoch, hromadne pri príležitosti najrozličnejších výročných zjazdov a pri masových zhromaždeniach. V časoch prenasledovania stačí aj voda vo vani. Ponorenie robí zbožný služobník vyrieknutím krstnej formuly „v mene Otca i Syna i svätého Ducha“, ktorá sa však nechápe v trojičnom zmysle.

Jehovovi svedkovia usudzujú, že okrem krsťu vodou musia s veľkou prísornosťou naplňať aj Ježišov príkaz, ktorý dal svojim učeníkom pri Poslednej večeri: „Toto robte na moju pamiatku“. Táto pripomienka sa označuje ako Pamätná slávnosť alebo Pánova večera. Svedkovia sa domnievajú, že Pamätnú slávnosť môžu sláviť iba raz v roku – 14. dňa mesiaca nisan podľa židovského kalendára. Slávnosť začína po západe slnka a zahŕňa slávnostnú modlitbu, spev a odovzdávanie „symbolov“ nekvaseného chleba a vína. Účastníci slávnosti odovzdávajú symboly od jednej osoby k druhej, ale iba „pomazaní“ ich môžu prijímať a jesť. Prijímaním zverejňujú, že prijali krst duchom svätým a patria k vyvolenej triede 144 000.

Modlitba k Jehovovi

Svedkovia Jehovovi sa samozrejme tiež modlia. Modlitby by však mali byť vždy adresované iba Jehovovi a nikomu inému, v nijakom prípade sa Svedkovia nesmú modliť k Ježišovi Kristovi, o Panne Márii ani nehovoriac. Za nevyhnutný predpoklad úspešnej modlitby je považovaná osobná podriadenosť Božím zákonom, pretože inak by Boh modlitby nevypočul. Na rozdiel od súkromia treba na verejnosti modlitbovú činnosť prísne regulovať: verejná modlitba v zbore je vyhradená mužom, starším alebo služobným pomocníkmi, ktorí hovoria v mene zboru a za zbor na začiatku a na konci každého zhromaždenia. Iba v prípade, že spôsobilý príslušník mužského pohlavia nie je prítomný, môže viesť verejnú modlitbu aj žena. V prítomnosti muža by ale k takej situácii nemalo prakticky dochádzať, pretože

Kongres Jehovových svedkov v Kolíne nad Rýnom
Foto: archív

i celkom hlúpy a neschopný muž je považovaný za kvalifikovanejšieho prednášateľa modlitby než hoci najinteligentnejšia žena.

Šesť krokov pri získavaní členov

Počas úvodnej návštevy sa jehovista predstaví a venuje vyhladnutej osobe nejakú literatúru. Ak si ju niekto vezme, je to pre nich krok k ďalšej návšteve. Pri opakovanej návšteve sa jehovista pokúša zistiť, ako literatúra zapôsobila, a zároveň sa pokúša založiť domácu študijnú skupinu. Následne si domáci privedie priateľov a spoločne u neho študujú niektoré z publikácií. Po niekoľkých týždňoch ho začlenia do väčšej skupiny, kde sa učením zaoberajú ešte podobnejšie. Po skončení domáceho štúdia pozvú osobu do kráľovskej siene. Správajú sa k nej ako k veľmi významnej osobe. Pretože ju už dopredu v učení vyškolili, osoba už pochopila ich učenie. Skúškou je výzva, aby sa osoba v strede týždňa zúčastnila na prednáškach a chodila od domu k domu. Krst je posledným stupňom pred prijatím za člena jehovistov.

Rozpory v učení

Jediná ochrana pred Svedkami Jehovovými je nepúšťať sa s nimi vôbec do reči – ani ako oponent – pretože sú vyškolení majstri v prekrúcaní slov a v presviedčaní.

V učení Svedkov Jehovových je veľa rozporov s ich vlastným pôvodným tvrdením. Apokalyptický koniec sveta Armagedon bol opakovane predpovedaný na presný dátum, no nikdy sa neuskutočnil. To vodcom sekty nebráni, aby hľadali ďalšie termíny a zdôvodnenia katastrofického predpovedania konca sveta. Neustále dochádza k zmenám a úpravám vlastného učenia podľa momentálnej situácie tak, aby sa moc vedenia sekty udržala a upevnila a zabránila odlivu členov. Dokonca postupne upúšťajú aj od zákazu očkovania či transplantácie, ktoré pôvodne viedli k zatrateniu. Aj keď tvrdia, že vychádzajú z kresťanských princípov lásky a pomoci v reálnom živote, zatracujú svojich bývalých členov a zakazujú sa s nimi stykať.

Spracovala Alena Behúnová

Odluka cirkví od štátu a škola

V minulom čísle časopisu Prometheus sme vás informovali o okrúhlym stole na tému Vzťah medzi štátom a cirkvami v Slovenskej republike, ktorý v novembri minulého roku zorganizovala Ústredná rada Spoločnosti Prometheus. Po príspevku Od spojenia k odluke v minulom čísle vám tentoraz prinášame príspevok doc. PhDr. Mateja Beňa, CSc. o odluke a škole.

Foto: archív

Zopár príkladov zo života

Na úvod uvedieme niekoľko krátkych príbehov. Prvým je príbeh učiteľky Ludmily Havlíkovej, ktorá bola po pätnástich rokoch práce v škole v 50. rokoch minulého storočia prepustená, lebo ako manželka evanjelického farára, vtedy väzneného, nemohla ďalej učiť v žiadnej škole. Podľa vtedajšieho Odboru školstva KNV v Košiciach nezaručovala u mládeže komunistickú výučbu a výchovu. Odporúčali jej, aby sa s manželom rozviedla. Potom by mohla byť hoci aj riaditeľkou školy. Túto „ponuku“ neprijala a zo školstva bola nútená odísť. Pracovala v tehelni, administratívne, účtovníctve, štatistike a plánovaní. Jej manžel po prepustení z väzenia pracoval ako stavebný robotník, kurič, skladník a pred dôchodkom ako sprievodca cestovnej kancelárie. O rehabilitáciu nikdy nepožiadala.

Svoj príbeh o 50 rokoch neskôr opísala aj 50-ročná, tiež nábožensky veriaca učiteľka A. B. zo Spiša. Učila v materskej škole a na základnej škole. Na dvoch vysokých školách vyštudovala ruský jazyk, pedagogiku, špeciálnu prípravu dievčat, náboženskú výchovu a etickú výchovu. Vo svojom liste upozornila, že vyučovacie predmety náboženská výchova a etická výchova boli postavené proti sebe. Žiaci sú podľa výberu jedného z týchto povinných voliteľných predmetov delení na veriaciach

a neveriacich. Náboženská výchova je v škole privilegovaná, etická výchova je zatracovaná v škole i v kostole. Vyučovanie náboženskej výchovy prebieha v hlavnom vyučovacom čase dopoludnia, vyučovanie etickej výchovy býva popoludní. Náboženská výchova sa na 2. stupni v tejto škole začala vyučovať tak, že riaditeľ školy neinformoval rodičov o možnosti voľby medzi náboženskou a etickou výchovou, ale rozhodol o tom sám a všetci žiaci mali povinnú náboženskú výchovu. Katechéta straší žiakov, že etická výchova je proti Bohu, je to hriech, preto nebudú môcť chodiť do kostola. Kňaz v kostole viackrát varoval pred etickou výchovou a vyhlásil, že tento predmet je len pre neveriacich.

Vlastné životné strasti opísali aj rodičia Henricha C., žiaka základnej školy. Len čo ich syn začal chodiť do základnej školy, nútili ho ísť do kostola. Jeho spolužiaci zistili, že sa nevie modliť, a začali sa mu vysmieväť. Otec požiadal riaditeľa školy, aby nenútil ich syna chodiť do kostola, pretože jeho rodičia si to neželajú. Riaditeľ školy ich požiadavke nevyhovela. Spolužiaci chlapca začali šikanovať, bili ho a trikrát ho zavreli do skrine v triede, kde sa takmer udusil. Riaditeľ školy namiesto toho, aby zakročil, zavolať si vinníkov a poučiť ich, ako majú vypovedať, aby sa vyhovorili. Pomery ohrozovali zdravý duševný vývoj syna. Šesť rokov trvala diskriminácia, šikanovanie,

bitie a prenasledovanie pre jedinou príčinu, že jeho rodičia sú nenábožensky založení ľudia, svetskí humanisti. Aby uchránili dieťa a jeho normálny duševný vývoj, boli nútení opustiť vlastný rodinný dom a odísť do nájomného bytu v Bratislave. Oslovili v tejto veci najvyšších ústavných činiteľov, vrátane prezidenta SR. Podali sťažnosť generálnemu prokurátorovi SR, no bez výsledku. Rodičia uvažovali o tom, že pre prenasledovanie, ktorému bol vystavený syn i celá rodina, požiadať o politický azyl v niektorej európskej krajine.

Celkom iný priebeh mal príbeh z pomerov porovnateľných so Slovenskom: dr. Konrad Riggeman je stredoškolský profesor v Bavorsku. V r. 1995 požiadal bavorský štát, aby z triedy, v ktorej vyučuje, bol odstránený kríž. Išlo mu o slobodu svetonázoru, ale aj o kvalitu výchovného vplyvu na žiakov, lebo podľa jeho mienky kríž škodí vývinu detí. Ale išlo mu aj o obmedzujúci zákon, ktorý umiestnenie kríža v každej triede nariaďuje. Po dlhých súdnych prietahoch Spolkový správny súd v r. 1999 s konečnou platnosťou rozhodol, že: 1. každý môže žiadať, aby v triede jeho dieťaťa bol zo steny zvesený kríž; 2. stačí vyjadriť svoje želanie, pričom vyznávanie svetonázoru nie je potrebné, a 3. zaručuje sa anonymita žiadateľa. Súd teda odmietol náboženské tutorstvo štátu a z triedy, v ktorej menovaný učiteľ vyučuje, musel byť kríž odstránený. Na tento rozsudok sa teraz môže odvolať každý učiteľ alebo aj rodič. Stačí jednoduchá písomná žiadosť.

V každom z uvedených príbehov išlo predovšetkým o praktické dôsledky existujúcich vzťahov medzi štátom a cirkvou v podmienkach školy, výchovy a vzdelávania. Všeobecne však išlo o porušovanie platných zákonov, porušovanie demokracie, ktoré vzišlo alebo prerástlo buď do konfliktu štátnej moci s občanom – učiteľom, konfliktu platných štátnych noriem a ich nerespektovania riaditeľom školy; konfliktu medzi rodičmi a školou i konfliktov medzi žiakmi, ktoré vyplývajú z nedemokratických foriem cirkevno-náboženskej indoktrinácie školy a procesu výchovy v nej. Príbehy, ktoré u nás i inde nie sú výnimočné, reprezentujú bezmocnosť, ľudské tragédie a utrpenie vyplývajúce z konfliktu osobných presvedčení ľudí s väčšinovým náboženstvom, či konfliktu osobnej náboženskej viery a oficiálnej štátnej ideológie.

Cirkev, výchova a vzdelávanie v škole

Boj o charakter školy je prítomný v celých jej dejinách. Hlavnými subjektami uchádzajúcimi sa o tento vplyv boli cirkev a štát. Cirkev svoj postoj ku škole často definovala veľmi jasne a explicitne ich vyjadrila vo viacerých dokumentoch. My sa opierame o Encykliku Pia XI. O kresťanskej výchove mládeže, v ktorej sú zásady vzťahu cirkvi k výchove, rodine, štátu a škole formulované takto:

■ Každá výchova má viesť k takému pretvoreniu človeka, k akému má človek dôjsť v tomto pozemskom živote, aby dosiahol svoj posledný cieľ, určený Bohom;

■ Vychovávať má predovšetkým Cirkev, a to z dvojakého nadprirodzeného právneho titulu, ktorý Boh dal len jej;

■ Cirkev tak vo svojom práve na výchovu ako i v jeho vykonávaní nepodlieha nijakej moci, a to nielen čo do predmetu, lež aj čo do nevyhnutných alebo osočných prostriedkov. Cirkev má právo, nepodliehajúce nijakej svetskej moci, použiť aj ostatné svetské vedy a náuky, ktoré ináč sú spoločným majetkom všetkých jednotlivých občanov i spoločností, a menovite má právo o nich usudzovať, či napomáhajú kresťanskej výchove, alebo či jej prekážajú;

■ Cirkev má neodcudziteľné právo a nevyhnutnú povinnosť dohliadať na celú výchovu svojich detí čiže veriacich tak v ústavoch verejných, ako aj v ústavoch súkromných, a to nielen na vyučovanie náboženstva, ktoré sa tam koná, ale aj na hocakú inú náuku alebo predmet, nakoľko majú niečo spoločné s náboženstvom a mravnosťou;

■ Vychovávateľský úrad, ktorý má Cirkev, nie je ani priestorove ani časovo ohraničený a nijaká svetská moc nemôže ho oprávnené napádať alebo mu prekážať;

■ Cirkvi je zverená vychovávateľská úloha, ktorá sa vzťahuje aj na neveriacich;

■ Ani verejný ani súkromný učiteľ nemá absolútne právo, lež právo zverené, jednak preto, lebo každé kresťanské dieťa má prísne právo na vyučovanie, ktoré je v súlade s učným Cirkvi, učiteľky a základu pravdy;

■ Škola už aj vzhľadom na svoje dejinné začiatky je svojou povahou pomocnou a doplnkovou ustanovizňou rodiny a Cirkvi. Škola má nielen neprotirečiť, lež pozitívne byť v súlade s týmito dvoma inými výchovnými ustanovizňami, má s nimi byť v čo najdokonalejšej mravnej jednote, takže tvorí s rodinou a Cirkvou jedinu svätyňu, zasvätenú kresťanskej výchove;

■ Takzvaná neutrálna alebo laická škola, z ktorej je vytvorené náboženstvo, protiví sa prvotným zásadám výchovy;

■ Je potrebné, aby celé vyučovanie a celé usporiadanie školy: učitelia, osnova a knihy, v každom predmete riadilo sa ozaj kresťanským duchom pod vedením a materinským dozorom Cirkvi... náboženstvo tvorí naozaj základ a korunu celého vyučovania, vo všetkých stupňoch, nielen na školách ľudových, lež aj na stredných a vyšších;

■ Štát, ktorého národ je rozdelený na rozmanité vierovyznania, nech nechá voľnosť iniciatívy a činnosti Cirkvi a rodín a keď ich v tomto snažení napomáha spravodlivými prostriedkami;

■ Katolíci ktoréhokolvek národa na svete, keď sa usilujú o katolícku školu pre svoje deti, nerobia nijakú stranícku politiku, lež čisté náboženské dielo, neodlučiteľné od ich svedomia. V takejto škole, pracujúcej v súlade s Cirkvou a kresťanskou rodinou, nestane sa, aby sa pri iných predmetoch — na veľkú škodu výchovy — protirečilo tomu, čo sa žiaci učia na náboženstve;

■ Vlastným a bezprostredným cieľom kresťanskej výchovy je spolupracovať s milosťou božou na utváraní opravdivého a dokonalého kresťana, t. j. samého Krista. Kresťanská výchova obsahuje ľudský život vo všetkých jeho prejavoch: zmyslových i duchovných, rozumových i mravných, individuálnych, domácich a spoločenských, nie aby ho akokoľvek znižovala, lež aby ho pozdvihla, usmerňo-

vala a zdokonaľovala podľa príkladu a učenia Kristovho. Ozajstný kresťan je dokonalý, charakterný človek.

Štát, škola a demokracia

Vznik, správu, riadenie, kontrolu a hodnotenie škôl upravuje štát v ústave a príslušných zákonoch. Ústava SR ustanovuje v čl. 42, že „Každý má právo na vzdelanie. Školská dochádzka je povinná. Jej dĺžku po vekovú hranicu ustanoví zákon. Občania majú právo na bezplatné vzdelanie v základných školách a stredných školách, podľa schopností občana a možnosti spoločnosti aj na vysokých školách. Zriaďovať iné školy ako štátne a vyučovať v nich možno len za podmienok ustanovených zákonom; v takýchto školách sa môže vzdelávanie poskytovať za úhradu. Zákon ustanoví, za akých podmienok majú občania pri štúdiu právo na pomoc štátu.“ Okrem toho pre štátne školy platí ustanovenie čl. 1 ústavy, že „Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.“ Veľký význam má aj ustanovenie čl. 41, v ktorom sa uvádza, že „Starostlivosť o deti a ich výchova je právom rodičov; deti majú právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť“. Vo vzťahu k téme má mimoriadny význam ustanovenie čl. 24 ústavy, kde sa uvádza, že „Sloboda myslenia, svedomia, náboženského vyznania a viery sa zaručujú. Toto právo zahŕňa aj možnosť zmeniť náboženské vyznanie alebo vieru. Každý má právo byť bez náboženského vyznania. Každý má právo verejne prejavovať svoje zmýšľanie.“

Obsah uvedených ustanovení Ústavy SR a ich konkretizácia v školskom zákone i ostatných legislatívnych aktoch a vyhláškach vnímame cez prizmu základného ustanovenia ústavy: „Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.“ To znamená, že v oblasti vzťahu štátu, cirkvi a školy sú štátne orgány povinné dodržiavať zákony a počiňať si demokraticky.

V našich podmienkach demokracia v školstve a demokratizácia školstva znamená okrem iného:

■ prístupnosť všetkých druhov škôl deťom a mladým ľuďom bez ohľadu na ich sociálny pôvod;

■ bezplatnosť vo verejnom vzdelávacom systéme, ktoré je primerane financované zo štátneho rozpočtu;

■ kvalita vyučovania, ktorého obsah tvoria systematické základy vied a spolu s tým cieľavedomá výchova občana vedená v jednote s racionálne, prístupne a systematicky usporiadaným obsahom vyučovania;

■ právo (rodičov, resp. študujúcich) na výber školy pri zachovaní rovných príležitostí na vzdelanie pre všetkých;

■ udržiavanie racionálnej siete materských, základných, stredných, špeciálnych a vysokých škôl s prístupným ubytovaním a stravovaním;

■ zodpovednosť a garancie štátu za ekonomickú, morálnu, obsahovú a rozvojaschopnú úroveň škôl;

■ možnosti všestranného rozvoja žiakov, podpora, pestovanie talentov, špeciálnych schopností a spôsobilostí u žiakov a študentov

vo vyučovaní, školskej výchove i v čase mimo vyučovania;

■ osobitná pozornosť venovaná deťom a mladým ľuďom pochádzajúcim zo sociálne znevýhodneného prostredia;

■ prístup celej populácie k novým vyučovacím a do života, výroby a služieb zavádzaným technológiám;

■ zdokonaľovanie vzdelávania ako celoživotného systému a procesu;

■ stále vyššie a hodnotnejšie vzdelanie pre všetkých;

Vyššie uvedené právne normy sú všeobecne známe. Rovnako sú známe aj uznávané štandardy budovania a činnosti demokratického školstva. Po r. 1990 však dochádza v tzv. transformačnom procese k ich porušovaniu, a to osobitne v sledovanej oblasti vzťahu štátu, cirkvi a školy. Spomenieme najdôležitejšie nezrovnalosti a pochybenia.

1. Liberalizáciou zriaďovateľskej funkcie získali cirkvi právo zriaďovať, rušiť, spravovať všetky druhy a typy škôl – od materských až po vysoké. V týchto školách im zákon umožňuje realizovať svoje evanjelizačné výchovné poslanie. Súčasne však vznikom týchto škôl sa umožňuje veriacim rodičom uplatňovať svoje právo na výber školy a právo vychovávať deti v zhode s vlastným náboženským a filozofickým presvedčením, ktoré im priznáva ústava a konkretizuje zákon o rodine. Vo vzťahu k cirkevným školám a rodičom, ktorí ich existenciu vyžadujú, štát nemá povinnosť finančne podporovať uplatňovanie tohto práva rodičov. Napriek tomu sa cirkvi ako zriaďovatelia škôl i rodičia vyberajúci pre svoje deti cirkevné školy dovoľávajú štátnych dotácií v plnej výške a aj sa ich dovoľali. Cirkevné školy sú vlastne súkromné školy v zriaďovateľskej pôsobnosti cirkvi ako právnických osôb. Zákon im priznáva možnosť vyberať za poskytované vzdelávacie služby poplatky, ktoré aj vyberajú a tým, pri plných dotáciách štátu, dosahujú oveľa lepšie možnosti zvyšovania úrovne výchovy a vzdelávania.

2. Vývin nášho školstva po roku 1990 bol dosť živelný. Dlhé roky neexistovala konkrétnejšia predstava o jeho možnostiach, potrebách a programových perspektívach. Najväčšie škody boli napáchané poklesom kvality výchovnej práce škôl. Výchovná funkcia školy bola a ešte aj je vcelku z rôznych príčin podceňovaná a zanedbávaná. Škola sa začala dostávať do výchovnej defenzívy až útlmu, hoci výchova dobrých občanov mala a má byť pre naše školstvo najdôležitejšou úlohou a hlavným cieľom. V oblasti, ktorú programovo zanedbal štát, iniciatívu prevzali cirkvi. Dokonca až tak, že zaplňujú nielen svoj tradičný výchovný priestor v komunitách, ale prostredníctvom exkluzívnych zmlúv so štátom prenikajú do štátnych škôl, nábožensky indoktrinujú a tým rozkladajú výchovný a vyučovací proces budovaný na základoch vied.

3. Obsah všeobecného vzdelávania v štátnych školách zahŕňa systematický prehľad o európskej i svetovej civilizácii a kultúre, do ktorého sú zaradené aj informácie o náboženstvách, cirkvách, ich úlohe v dejinách a súčasnosti. Okrem toho bolo do učebných plánov základných a stredných škôl zaradené

povinné vyučovanie náboženstva v alternatívnej s etickou výchovou. Je známe, že každá registrovaná cirkev koncipuje obsah vyučovania vlastnej náboženskej výchovy tak, že náboženské učenie svojej cirkvi predkladá ako najvyššiu pravdu a vzťah k ostatným náboženstvám priamo alebo nepriamo, otvorene alebo latentne kvalifikuje ako omyl, nepravdu, zabudenie. Takto poňatá výučba náboženstva nie je vzdelávaním v pravom slova zmysle, ale je to indoktrinácia. Výsledkom sú aj prípady netolerancie voči inak veriacim alebo neveriacim. V tejto súvislosti je na mieste otázka, prečo by mal štát finančne podporovať výučbu náboženskej výchovy s takýmito dôsledkami?

Z hľadiska potreby udržať školu v neutrálnom postavení voči všetkým subjektom a ich ideovým a ideologickým vplyvom chápeme snahu cirkvi o povinné vyučovanie náboženstva a prostredníctvom iných kanálov a prostriedkov ovplyvňovať formovanie osobnosti detí, žiakov a študentov v štátnej škole za indoktrináciu a porušovanie neutrality, laicity škôl.

Ústupky štátu cirkviam vedú k deformáciám, ktoré výrazne oslabujú výchovnú funkciu školy, obmedzujú možnosti pravdivého, objektívneho výkladu jednoty zmyslu a významu obsahu základov vied. Cirkvi si je vedomá toho, že táto jednota môže narušiť alebo spochybniť pravdivosť hodnotu jej náboženskej doktríny. Preto presadila ustanovenie článku 13, ods. 7 Základnej zmluvy medzi Slovenskou republikou a Svätou stolicou, v ktorom sa uvádza: „*Osoby s katolíckym vierovyznaním majú vo výchovno-vzdelávacom procese právo uplatňovať svoje presvedčenie, pokiaľ ide o výchovu k rodičovstvu, v súlade so zásadami kresťanskej etiky.*“ To znamená, že napr. učitelia štátnych škôl s katolíckym vierovyznaním nebudú rešpektovať učebné osnovy. Nesprostredkujú žiakom informácie a poznatky o láske, sexualite, manželstve, rodičovstve v zmysle schválených učebných osnov, ale poučia žiakov o týchto otázkach vo svetle zásad kresťanskej etiky.

4. Predstavy cirkvi o kooperácii so štátom na poli výchovy a vzdelávania sa zakladajú na myšlienke veľmi svojráznej delby práce, ktorú však politické reprezentácie v rozpore s ústavou a demokraciou doteraz neustále zväčša akceptujú. Podľa Pastoračného a evanjelizačného plánu katolíckej cirkvi na Slovensku „*Štát a Cirkev majú mať spoločný cieľ: dobro človeka. Pôsobenie štátu je v oblasti materiálnej a pôsobenie Cirkvi v oblasti duchovnej.*“ Podľa predstáv katolíckej cirkvi cieľom tejto spolupráce bude „*morálna a duchovná obroda národa, rodiny, charitatívna činnosť, výchova a vzdelávanie ako aj vnášanie kresťanských princípov dialógu, tolerance i solidarity do všetkých oblastí spoločenského a verejného života*“, samozrejme, za štátne peniaze. Pritom však vzájomný vzťah štátu a cirkvi má byť právne definovaný tak, aby bola „*zaručená sloboda náboženstva a Cirkvi na jednej strane... pri svetonázorovej neutralite štátu na druhej strane...*“ Katolíckej cirkvi ani najmenej neprekáža, že do svojich aktivít „*duchovnej obrody národa a všetkých*

oblastí verejného života“ zahŕňa aj neveriacich občanov, ktorí o jej „*duchovnú obnovu*“ vôbec nestoja. Zahŕňa do nich aj tie oblasti aktivít štátu, v ktorých by mal zostať aj podľa jej predstáv – neutrálny. Logicky sa tu núkajú otázky: ako možno hovoriť o demokratickom štáte, ak sa stará o materiálnu oblasť a nestará sa o duchovnú oblasť? Či vari štát nemá plniť výchovnú funkciu? Nemá za výchovu voči občanom zodpovednosť? Ako sa dokáže štát postarať o materiálnu oblasť, ak sa nepostará o oblasť duchovnú, teda o výchovu náležité vychovaných a vzdelaných ľudí? Je taká jednostranná starostlivosť vôbec možná a produktívna? Prax ukazuje, že to možné nie je. A ak je, tak iba na báze spomínanej delby práce medzi bezstarostným štátom a vnucujúcou sa

cirkvou. Ak štát rezignuje na výchovu svojich občanov vo vlastných školách, stráca svoje oprávnenie. Ak stráca svoje oprávnenie, nemá tento štát budúcnosť.

5. Štátne školy, rovnako ako všetky štátne inštitúcie, napr. armáda, polícia, štátne úrady a ďalšie, sa podľa ústavy nemajú zakladať na nijakej ideológii ani náboženstve. Platný školský zákon ustanovuje, že: „*Základná škola poskytuje základné vzdelanie; zabezpečuje rozumovú výchovu v zmysle vedeckého poznania a v súlade so zásadami vlastenectva, humanity a demokracie a poskytuje mravnú, estetickú, pracovnú, zdravotnú, telesnú výchovu a ekologickú výchovu žiakov; umožňuje aj náboženskú výchovu.*“ a „*Stredné školy uplatňujú jednotu výchovy a vzdelávania, spojenie školy so životom a usilujú sa o všestranný harmonický rozvoj osobnosti mladého človeka; vychovávajú ho v zmysle vedeckého poznania a v súlade so zásadami vlastenectva, humanity a demokracie, formujú jeho intelektuálny a mravný rozvoj, pripravujú ho na tvorivú prácu a odbornú činnosť v povolani a poskytujú estetickú, zdravotnú, telesnú výchovu a ekologickú výchovu; umožňujú aj náboženskú výchovu.*“

„Umožniť“ v škole náboženskú výchovu znamená dať možnosť, príležitosť fakultatívne, výberovo vyučovať náboženskú výchovu na pôde školy. Rozhodne to neznamená uložiť škole povinnosť vyučovať náboženskú výchovu ako obligatórnu, povinnú súčasť učebného plánu. Urobiť z možnosti povinnosť je rozdiel, ktorý mení podstatu štátnej školy zo sekulárnej, z laickej na náboženskú. Náboženská výchova sa stáva povinnou súčasťou obsahu vyučovania školy, teda aj povinným

obsahom výchovy v škole. Na veci nič nemení skutočnosť, že predmet náboženská výchova je povinne voliteľný. Nemení aj preto, že alternatívna etická výchova v skutočnosti alternatívnou k náboženskej výchove nie je. Obsah náboženskej výchovy musí byť obligatórne akceptovaný, ale i spontánne prenášaný najmä do mravnej výchovy žiakov, ktorá sa realizuje najčastejšie v medzipredmetových vzťahoch a súvislostiach, nie v jednom vyučovaní predmete.

6. Štátna škola prestáva byť demokratickou, lebo opustila ústavnú garanciu, že sa neviaže na nijakú ideológiu ani náboženstvo, ktoré je od začiatku do konca špecifickou mravnou sústavou. Štátna škola sa povinnou náboženskou výchovou zväzuje s náboženskou morálkou a tým aj stráca charakter svetskej a demokratickej školy. Umocňuje to paradoxná a nepopierateľná skutočnosť, že SR vytvára pre pôsobenie cirkvi a náboženských spoločností slobodné a demokratické prostredie. Podporuje ich, toleruje ich a dokonca ich aj bohato finančne dotuje a hospodárenie s pridelenými prostriedkami ani nekontroluje. V duchu tohto nedemokratického postupu rovnakú podporu sekulárnym humanistom зановито a zásadne odmieta. Prerastanie cirkvi do štátu a jej zasahovanie do kompetencií štátu

je očividné. Ak bude tento proces takýmto tempom progresívne pokračovať, za pár rokov môže byť spojenie cirkvi so štátom také silné, že o odluke nebude môcť byť ani reči.

7. Cirkev na Slovensku postupne získala exkluzívne, a ak to bude takto ďalej pokračovať, získa aj monopolné postavenie a vplyv na výchovu v štátnych školách. Vyučovacím predmetom etická výchova bol zavedený ako zásterka a pseudoalternatíva na to, aby sa do všetkých škôl dostala náboženská výchova. Výučba etickej výchovy sa vo veľkej miere dostala do rúk školených katechetov, kvalifikovaných učiteľov náboženskej výchovy s kánonickou misiou. V praxi to často vyzerá tak, že ak rodič humanista v súlade so svojím presvedčením nezvolí pre svoje dieťa náboženskú výchovu, musí voľiť druhú možnosť, ktorou je slabší odvar nábožensko-kresťanskej výchovy, nazývaný etická výchova. Lenže aj túto riedenú náboženskú výchovu absolvuje jeho dieťa s veľkou pravdepodobnosťou pod vedením učiteľa – katechéta s kánonickou misiou.

.....

Z uvedeného vidieť, že usporiadanie školstva v jeho vzťahoch k štátu a cirkvi sa v mnohých ohľadoch viac vzdaluje ako približuje demokracii. Bezstarostnosť štátu za výchovu vo vlastných školách kritizujú aj rodičia. Podľa zistení z nášho výskumu drvivá väčšina rodičov považuje štát za najvyššiu autoritu v otázkach usporiadania, organizácie, správ, financovania, usmerňovania a riadenia školstva. Tito rodičia očakávajú, že štátne školy budú mať stále dobrú, ba najlepšíu úroveň, že sa nebudú viazať na žiadnu

ideológiu, vrátane náboženstva. Humanisticky vyhranená časť rodičov, ale aj niektorí nábožensky veriaci rodičia odmietajú možnosť vstupu a zasahovania cirkví do života a práce škôl. Sú presvedčení, že výučba náboženstva nepatrí do školy, ale na fary a do kostolov. Zároveň s tým sa zvyšuje tolerancia voči neštátnym školám, hoci väčšina rodičov sa nazdáva, že ich financovanie patrí zriaďovateľom, nie štátu. Na druhej strane rodičia vyjadrujú obavy, že rastom počtu neštátnych škôl stratí školský systém kompatibilitu a kvalitu, nebude akceptovaný zamestnávateľmi. Preto zdôrazňujú povinnosť štátu strážiť, zabezpečiť, garantovať dobrú úroveň všetkých škôl. Časť sociálne citiacich rodičov prekáža, že možnosť výberu školy je viazaná na poplatky, ktoré si nemajetnejšia časť rodín nemôže dovoliť. V tomto zmysle chápu diferenciáciu školstva ako nespravodlivé elitárstvo. Najviac polarizovaných emócií a reakcií rodičov vyvolávajú cirkevné školy počnúc ich pozitívnou akceptáciou cez rezervovaný postoj až po ich radikálne odmietanie. Časť rodičov pociťuje pôsobenie cirkví v školách buď ako anachronizmus odtrhnutý od súčasného života, alebo ako neprípustné, neprijateľné napĺňanie mocensko-politických ambícií cirkví v spoločenskom živote.

Je teda zrejmé, že aktuálne usporiadanie vzťahov medzi štátom a cirkvami sa bytostne dotýka aj školstva. Štátna škola má mať svetský, laický charakter, nesmie sa viazať ani na náboženstvo, ani na nijakú ideológiu. V duchu Dohovoru o právach dieťaťa výchova v škole má smerovať k rozvoju osobnosti dieťaťa, jeho nadania a rozumových aj fyzických schopností; k výchove zameranej na posilňovanie úcty k ľudským právam a základným slobodám; k výchove zameranej na posilňovanie úcty k rodičom dieťaťa, k svojej vlastnej kultúre, jazyku a hodnotám, k národným hodnotám svojej vlasti a k iným civilizáciám; k príprave dieťaťa na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia, mieru, znášanlivosti, rovnosti pohlavia a priateľstva medzi všetkými národmi, etnickými, národnostnými a náboženskými skupinami; k výchove zameranej na posilňovanie úcty k prírodnému prostrediu.

Cirkev neveriacich? A či cirkevný ateizmus?

Veľa ľudí pri tej správe v druhej polovici minulého roku ustrnulo. Čo to chcú zaregistrovať? Ateistickú cirkev neveriacich? A to už bude aká? Má to byť vtip, provokácia, alebo snaha, aby aj táto časť obyvateľov Slovenska dostala na svoju činnosť nejaké peniaze z rozpočtu?

Neviete, kto je za tým? Ako to myslia? Kto získa nejaké kontakty na organizátorov? Veď zohnať v dnešnej dobe 20-tisíc podporných podpisov, to nie je len tak. Také otázky zneli medzi vedením Spoločnosti Prometheus, medzi radovými členmi, chodili v elektronickej podobe, ďalší ich telefonovali, prichádzali s nimi osobne. Najmä v Bratislave, keďže tam je najviac členov Spoločnosti. A aké to má spojenie s novelou zákona o registrácii cirkví? Začali by o nej poslanci tak aktívne hovoriť, keby sa tu neobjavila žiadosť neveriacich ateistov?

A tak sa vedenie Bratislavského klubu SP rozhodlo svoju marcovú klubovú besedu zorganizovať na tému Novela zákona o registrácii cirkví a postavenie bezkonfesijných občanov. Hoci sa konala v sobotu, účastníkov nemala menej, ako keď sa členovia Bratislavského klubu stretávajú uprostred týždňa. Téma nedala pokoja.

Najprv člen klubu, právnik a publicista prof. L. Hubenák prítomných oboznámil s vývojom situácie a súčasným legislatívnym stavom okolo danej novely. I o tom, že táto novela akoby po dlhom čase spojila koalíciu i opozíciu, hoci každý mal na to, aby ju podporoval, možno trochu iné dôvody. M. Necpalová uviedla príklady, aké podmienky na zaregistrovanie cirkví platia v iných krajinách.

Registrovať humanistickú cirkev nie je cesta

Odborník na odluku cirkví od štátu a ďalších otázok financovania cirkví, ktoré fungujú v ďalších štátoch EÚ, PhDr. Peter Prusák vo svojom vystúpení okrem iného povedal, že hoci je faktom, že ľudia bez náboženského vyznania sú tu

už takmer dve desaťročia aj finančne diskriminovaní, chciet zaregistrovať Ateistickú cirkev neveriacich je podobné, ako by niekto bojoval za cirkevný ateizmus. Spomenul, že v minulosti napríklad izraelskí humanisti niečo podobné žiadali, pričom štát im odpovedal, že by o tom mohol uvažovať, keby sa žiadajúci humanisti vyhlásili za cirkev. To, samozrejme, daná humanistická organizácia odmietla. Toto nie je cesta.

A tak sa vlastne diskusia niesla v troch rovinách. Či je možné takouto cestou bojovať proti diskriminácii nenábožensky založených občanov na Slovensku, či treba spolupracovať s iniciátormi Ateistickej cirkvi neveriacich, či má zmysel hovoriť o diskriminačnom charaktere navrhovanej novely zákona, ak sa tento týka len cirkví, pričom aj tá najviac „utláčaná“ ním je kritická len preto, že sa to týka jej, ale proti diskriminácii ľudí bez náboženského vyznania by sa nikdy nepostavili.

Široká nejednostranná diskusia potvrdila, že téma je zložitá. Zaujímavý bol názor, že pri skúšobnej prieskumnej petícii na založenie podobnej organizácie medzi osadenstvom vysokoškolského internátu sa zistilo, že mladých skôr oslovuje „neordinárnosť“ a podobnú petíciu by podpísali, pretože sa im nepáči jednostranné podporo-

vanie cirkví, hoci niektorí z nich boli i nábožensky založení. Zaujímajú sa o vzťah štátu a cirkvi a viacerí by boli za odluku.

Nečakať nečinne

Práve v otázke odluky bolo konštatované, že v súčasnej politickej situácii na Slovensku sa odluky tak skoro nedočkáme a bojovať za to v najbližšej dobe je zbytočné vybíjanie síl. Napriek tomu záver tohto okruhu otázok znel, že daný stav nás nemôže uspokojiť, nesmieme nečinne čakať, kým sa situácia zlepši, ale stále musíme vytrvalo „bombardovať“ rôzne štátne inštitúcie so žiadosťami o nápravu v prospech „najväčšej menšiny“ v SR. Zároveň sa prítomní zhodli, že hoci by bolo dobré zohnať bližšie kontakty na organizátorov Ateistickej cirkvi neveriacich, úzka spolupráca s nimi nie je žiaduca a treba si možno vyjasniť otázku členstva v našej Spoločnosti Prometheus, pretože podľa stanov jej členmi sú povinní propagovať a presadzovať ľudské práva a základné slobody všeobecne, ako aj s osobitným zreteľom na slobodu myslenia, svedomia, náboženského vyznania i humanistického presvedčenia; obhajovať záujmy občanov bez náboženského vyznania.

Keďže ďalším bodom programu bola aj informácia o plánovanom májovom valnom zhromaždení Spoločnosti Prometheus, ktoré sa koná raz za štyri roky, predseda Bratislavského klubu SP L. Ludha prítomných oboznámil s programom aprílovej hodnotiacej schôdze a tým, že práve na nej sa budú prerokovávať zásadné otázky činnosti a ďalšieho smerovania klubu, preto je dôležité, aby sa na ňu dobre pripravili a zúčastnili sa jej v čo najväčšom počte.

Miloslava Necpalová

Robert Green Ingersoll

– americký obhajca voľnej myšlienky

Plukovník Robert Green Ingersoll (1833-1899) dnes patrí medzi málo známe osobnosti. Tento veterán občianskej vojny, americký politický vodca a rečník zo zlatého veku voľnej myšlienky je považovaný za veľkého obrancu agnosticizmu.

Narodil sa v Dresdene v štáte New York v roku 1833. Jeho otec bol presbyteriánsky kňaz. Rodičia sa mu presťahovali do Peorie v štáte Illinois, neskôr do Washington D.C. a napokon do New Yorku.

Robert Green Ingersoll začal svoju verejnú činnosť ako prokurátor v Peorii v štáte Illinois. Zúčastnil sa na občianskej vojne a po nej sa stal generálnym prokurátorom v štáte Illinois. Bol republikán, teda člen strany založenej Lincolnom. V tom čase to bola progresívna politická strana. Jeho rečnícke nadanie ho čoskoro urobilo vyhľadávaným rečníkom za kandidátov republikánskej strany.

Jeho súkromné cesty po celom území Spojených štátov sa vyznačovali verejnými prednáškovými vystúpeniami s rozličnou tematikou, počnúc témami o Shakespearovi, rekonštrukcii, až po vedu o náboženstve. Čoskoro sa stal neprekonateľným rečníkom, priateľom prezidentov, literárnych osobností ako Mark Twain, priemyselníkov ako Andrew Carnegie a popredným predstaviteľom umení.

Okrem čitateľov mal aj odporcov. Bol zarytým odporcom cirkevného práva panujúceho v tom čase. Neúnavne propagoval vedu a rozum, angažoval sa aj v záujme práv afro-

amerických žien, bojoval proti nezmyselnému zákonu proti rúhaniu. Vyzdvihoval rodinné hodnoty a žil bezúhonným životom. Preto sa právom považuje za jedného z priekopníkov moderného sekulárneho svetonázoru – humanizmu. Niektoré jeho diela sú naozaj aktuálne aj dnes.

Mladosť

Matka mu zomrela vo veku 31 rokov, keď mal Robert jeden a pol roka. So svojím otcom, presbyteriánskym kňazom, precestovali viacerá mestá, kde jeho otec pôsobil – v štátoch New York, Ohio a Wisconsin.

Je prekvapujúce, ako málo školského vzdelania absolvoval. Dochádzku ukončil ako pätnásťročný. O jeho definitívnej kariére sa rozhodlo až za pobytu v Illinois, kde vstúpil ako pomocník do advokátskej kancelárie a získal kvalifikáciu na výkon advokátskej praxe.

Roky strávené v Peorii u jeho brata Ebona Clarka Ingersolla.

Robert si otvoril v Peorii právnickú kanceláriu, ktorej sa darilo. Obaja bratia sa okrem toho venovali aj miestnym verejným veciam. V roku 1862 Robert založil v Illinois jazdecký pluk a udelili mu hodnosť plukovníka. Bojoval v bitke pri Shilohu, čoskoro potom bol zajatý, ale prepustený na čestné slovo, že už bojovať nebude, ako to bolo vtedy zvykom v Amerike. Po občianskej vojne Ingersoll vynikol ako politický rečník. V roku 1867 bol vymenovaný za generálneho prokurátora štátu Illinois. Navrhovali ho aj do štátnej služby, z toho však zišlo, keď sa odmietol zastávať vo svojich rečníckych vystúpeniach ženských práv a náboženských kritik.

Politik

Ingersolla možno ho považovať za najlepšieho amerického politického rečníka 19. storočia. Vynikol pri obhajobe nominácie Jamesa G. Blainea na prezidentského kandidáta republikánov. Exponoval sa prakticky pri nomináciách takmer všetkých uchádzačov o prezidentské miesto za republikánsku stranu. Je zaujímavé, že on sám nikdy nebol ani tými úspešnými kandidujúcimi odmenený za svoje služby menovaním do akejkoľvek verejnej funkcie.

Právnik

Vynikol najmä v úspešnej obhajobe obvinených v takzvanej afére Star Route, ktorá sa týkala nezákonného pridelenia poštových ciest a je porovnateľná s novodobou aférou Watergate.

Nás by mohla zaujímať aj obhajoba Charlesa B. Reynoldsa, vynikajúceho voľno-myšlienkará, ktorého zatkli v Bostone v štáte New Jersey a obvinili ho podľa archaického zákona o rúhaní. Jeho obhajoba obsahovala také vynikajúce výsmešné odhalenia ohľadom zákona o rúhaní, že od toho času sa v žiadnom americkom štáte neodvážili niekoho obžalovať za rúhanie.

Potulný neodolateľný rečník

V rokoch 1865 až 1899 Ingersoll precestoval krížom-krážom celú krajinu a prednášal obecenstvu v preplnených divadelných sálach. Bol schopný prednášať tri až štyri hodiny bez papiera, z pamäti. Mnohé z týchto prejavov sa týkali aj náboženstva, politiky a morálky, alebo života slávnych vlastencov a vedcov. Medzi týmito témami treba spomenúť aspoň niektoré: „Bohovia“, „Duchovia“, „Čo musíme urobiť, aby sme boli spasení?“

Získal si mnoho obdivovateľov medzi poprednými osobnosťami americkej verejnosti, bol to napr. prezident James Garfield, básnik Walt Whitman, generál Ulysses Grant, priemyselník Andrew Carnegie, vynálezca Thomas A. Edison či kazateľ Henry Ward Beecher. Ďalej to bol Samuel Clemens (Mark Twain), ktorý bol ním nadšený.

Ingersollove ďalšie miesta pobytu, jeho smrť a dielo

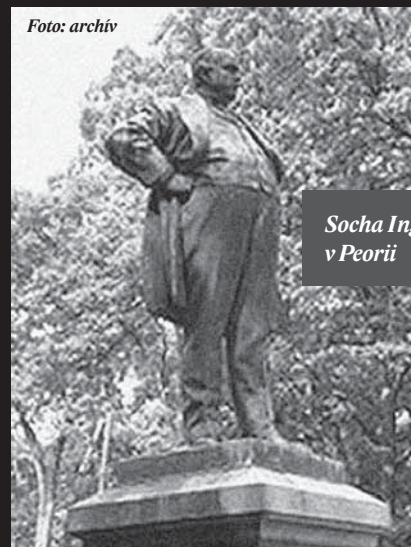
Ingersoll žil vo Washington, D.C. a v New Yorku. Žiaľ, nezachovali sa po ňom na týchto miestach žiadne pamätníky, aj pamätná tabuľa na hoteli Gramercy Park bola vandalmi zničená a museli ju dočasne odstrániť. Táto pamätná tabuľa však bola obnovená v r. 1988.

Ingersoll zomrel na zlyhanie srdca 21. júla 1899 vo Watsone ako 65-ročný. Pochovali ho s vojenskými poctami na Arlingtonskom národnom cintoríne v štáte Virgínia.

Krátko po jeho smrti boli všetky jeho diela vydané v dvanástich rozsiahlych zväzkoch. Mnohé z jeho diel a esejí sú aktuálne až dodnes, najmä tie, v ktorých opisuje svoje názory o slobodnej myšlienke a náboženstvách.

Spracoval Dr. Alexander Reháč

Foto: archív

Socha Ingersolla v Peorii

Nad novou knihou Berca Trnavca Vtip a satisfakcia

Na náš knižný trh prišla brilantná humoristicko-satirická kniha kňaza slovenského aforizmu *Berca Trnavca*. Má zvláštny názov *Obesenci uzlového písma*, ktorého zmysel autor objasní čitateľovi v sekvencii s rovnakým názvom. Táto zbierka krátkych útvarov predstavuje pestrý breviár tém z oblasti literatúry, umenia a kultúry. Na svoje si prídu nielen milovníci aforizmov (vrátane aforizmov filozoficky orientovaných), ale aj epigramov, hravých kabaretných útvarov a satirických, neraz absurditou podfarbených krátkych poviedok. Takou absurditou nášho patologického politicko-ekonomického osudu, ktorý domáci vierožvestcovia vždy ohlasovali ako reálny, zdravý, normálny a zmysluplný.

Trnavcove texty nás varujú pri ceste po serpentinách života, sú lakmusovými papierikmi vystríhajúcimi pred žieravinami. Sú kompasom pre tých, čo nechcú zablúdiť v húštine ilúzií, alebo nechať sa strhnúť prúdmi ďaleko od spásneho brehu, prípadne neopatrne sa vrútiť do močiarného prepadliska falošných vídií a prísľubov. Vari z každej stránky Trnavcovej knihy na nás šibalsky a spojenecky žmurkne satisfakcia. Hoci len drobná satisfakcia.

A to rozhodne nie je málo!

Talent a odvaha pozrieť sa na odvrátenú stranu aj tých najposvätejších monumentov, to sa dá povedať o mnohých aforizmoch a epigramoch tejto publikácie. *Bobom Perneckým* súzvučne a s vysokou mierou kreativity ilustrovaná kniha je príjemným a labužníckym čitateľským zážitkom. A vlastne, čo je spoločným menovateľom Trnavcových textov? Je to zdravá, ozdravujúca skepsa. Na potvrdenie doterajších slov sme pre vás pripravili pestrý kaleidoskop z jeho postrehov, vybraných predovšetkým v duchu zamerania a filozofie nášho *Promethea*:

- Vždy, keď je na počiatku ozajstné slovo, na konci je posledný súd.
- Časovanie: ja hovorím, ty hovoríš, on hovorí, my hovoríme, vy hovoríte – oni na to kašľú.
- Cintorín – zberný priestor vrátenia dočasne požičaných prvkov Zemi.
- Najviac je analfabetov, ktorí sa nevedia podpísať pod svoje minulé činy.
- Myšlienky nadriadených najrýchlejšie čítajú analfabeti.
- Analfabet, ktorého naučíte abecedu, vám ihneď dá písom-

nú výpoveď, aby ste uvoľnili miesto inému analfabetovi.

- Múdrejší vždy ustúpi, a tak svet napreduje.
- Sú situácie, kedy sa múdrom ľuďom zastaví rozum. Rozum hlupákov pokračuje.
- Komu Pánboh, tomu aj všetci tí, ktorí v neho ani neveria!
- Viete že božie mlyny melú tak pomaly, že s nimi vôbec nemožno rátať?
- Je to taký stúpenec vládnutého politického neba, že aj čiernu dieru na ňom vykresľuje v jasných pastelových farbách.
- Nemám žiadne prehnaté túžby. Chcel by som len žiť vo svete podľa novín.
- Najprv je zbraňou argument, potom je argumentom zbraň.
- Keď prehovorí zbraň, hneď poznať, že sa do debaty zamiešal idiot.
- Učený je niekto, kto rozhodne z neba nespadol, pretože únik mozgov si každý okrem nás úzkostlivo stráži.
- Viete, že Vianoce sú krátke obdobie na konci roka, kedy si pred všetky ostatné masky dávame ešte jednu?
- Z dotazníka: Ste za alebo proti? Ak ste za, tak za koľko?

- Náhrobok je kameň, ktorý nastupujúce pokolenie pre istotu dáva nad pokolenie predošlé.
- Tak sme sa už všetci naučili len kričať hop!, že skákať ani nemá kto.
- Čím viac a silnejšie sa kričí hop!, tým menej sa skáče.
- Čo z vyvolávania hop! V čase, keď každý vie, že jedinou reálnou disciplínou je podliezanie?
- Tá pravda je viac než istá, sám Pánboh je humorista: „Buď svetlo!“ dávno riekol pádne a temno v svete dodnes vládne.
- Epitaf informujúci: Živý musíš vedieť, tu že v hrobe leží ten, čo by mal sedieť.
- Čím drží svet pokope? Tragéd je komický, komik je tragický, a v tom je logicky svet tragikomický.
- Opica je primát, ktorý sa nestal človekom, lebo ho napodobuje.
- Zosnulý šéfredaktor ešte nekrológ opravil, a potom už si ho v truhle s chuťou vypočul.
- V demokracii si slobodne môžete povedať, čo si myslíte, ak si správne myslíte, čo si máte myslieť.
- Hovoril otvorene a múdro. Ako sprostý!
- Čím menšie myšlienky, tým bývajú v nadmernejšom byte.
- Koľko rečí vieš, v tolkých si môžeš zahrešiť!
- Zrazený na kolená má už zaujatú pozíciu kľačiaceho strelca.

Recenziu napísal a aforizmy vybral
Milan Kenda

Aj na počiatku bolo len...

Pre všetkých, ktorí hľadajú zmenu a neboja sa o nej hovoriť

SLOVO
Spoločensko - politický týždenník

Vychádza na 16 až 32 stranách.

Základné rubriky:

o spoločnosti:

Na Slovensku je to tak... U nás sa dočítate prečo.

Glosy, komentáre, analýzy slovenskej politiky.

s hostom:

Rozhovor, ktorý vždy povie viac.

Diskutujeme so zaujímavými (ne)obyčajnými ľuďmi.

Európska únia:

Slovensko v Európskej únii, Európska únia na Slovensku.

Sú veci, ktoré by ste o európskej politike mali vedieť.

bez hraníc:

Ľudia vytvorili hranice, my ich článkami prekračujeme. Aby sme vám pomohli porozumieť „bez hraníc“.

internet:

O internete a informačných technológiách pre všetkých.

o minulosti:

História magistra vitae.

Viac o dávnejšej i bližšej minulosti, aby sme pochopili súčasnosť.

o kultúre:

Knihy, film, divadlo, hudba... prehľad v dynamickom svete (nielen) slovenskej kultúry.

Týždenník **SLOVO** aj na:

www.noveslovo.sk,
www.newtonit.sk,
www.blisty.cz

Objednávky na predplatné prijíma

1. L. K. Permanent spol. s r.o.
Poštový priečinok 4
834 14 Bratislava 34
e-mail: lkperm@lkpermanent.sk
tel.: 02/4445 3711
fax: 02/4437 3311

2. Slovenská pošta, a.s.,
Stredisko predplatného tlače,
Námestie slobody 27,
810 05 Bratislava 15
e-mail: huzevka.igor@slposta.sk
tel.: 02/5441 8091, 5441 8102
fax: 02/5441 9906

Objednávky do zahraničia vybavuje:
Slovenská pošta, a.s., Stredisko predplatného
tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15
e-mail: zahranicna.tlac@slposta.sk

18 Sk
234 Sk
450 Sk
900 SK

1 číslo
štvrtročné
polročné
ročné

Predplatné:

Využite jednoduchosť elektronického predplatného na www.noveslovo.sk

Kniha o Chíramovi

Slobodomurárstvo, Venuša a tajný kľúč k životu Ježiša

Christopher Knight, Robert Lomas, Vydavateľstvo Remedium, 2006

Autori Knihy o Chíramovi od začiatku uvádzajú, že cieľom ich práce bolo nájsť prvotné zdroje slobodomurárskych rituálov. Ich cesta bola oveľa dlhšia a oveľa namáhavejšia, ako si vôbec vedeli predstaviť. Ich zistenia vyvolali v mnohých ľuďoch hnev, či dokonca opovrhnutie a niektorí ich rozličnými spôsobmi začali aj napádať. Kniha – konštatujú – by sa nedala napísať bez pomoci a asistencie mnohých slobodomurárov, ako aj rodinných príslušníkov už dávno zomrelých slobodomurárov, ktorí poskytli kópie zabudnutých rituálnych kníh.

Slobodomurárske rituály sú podľa nich najstaršou ústne odovzdávanou tradíciou západného sveta. V nadväznosti na ich dve predchádzajúce knihy (ktoré ich viedli dejinami späť až ku kultúre predhistorickej Británie, založenej na poznatkoch z astronómie) pri výskume zistili, že slobodomurárske rituály predstavujú takmer zabudnutú cestičku minulostí spájajúcou ľudí a udalosti, ktorých súvis sa dovtedy vôbec nepredpokladal.

V práci narazili na dve oblasti opozície – prvú predstavuje rímskokatolícka cirkev a druhá sa týka ich pokusov navodiť priaznivú atmosféru pre archeologický výskum jednej stredovekej budovy v Škótsku, ktorá sa stala stredobodom ich výskumu. Priznávajú, že nepriateľský postoj katolíckej vrchnosti si uvedomovali už od začiatku, pretože hneď po vydaní knihy Chíramov kľúč (Remedium 2003), ktorá priniesla inovatívny prístup k interpretovaniu histórie Ježiša Krista, sa objavili v katolíckej tlači dva články naplnené nenávisťou voči ich knihe, voči nim ako osobám a voči všetkým, čo patrili medzi „opitých“ slobodomurárov. Cieľom nebolo vyvolať diskusiu, ale od začiatku až do konca zosmiešňovať autorov a ich pohľad na dejiny.

Rovnaký prístup sa uplatnil aj v recenzii na ich druhú knihu (Druhý mesiáš, Remedium 2003). Ďalší útok prišiel z okruhu rímskokatolíckych predstaviteľov aj pri tretej knihe – Urielov stroj, keď označili prácu za kompletný nezmysel bez toho, aby sa pokúsili vecne argumentovať a odmietnuť nejaké dôkazy. Autori zdôrazňujú, že hoci majú pred rímskokatolíckou cirkvou veľký rešpekt, sú presvedčení, že nikto nemá právo zakazovať výskum alternatívnych vysvetlení minulosti. Upozorňujú, že cirkev vo svojom Zemnom období netolerovala odchýlky od jej názoru na svet a vyvražďovala celé populácie, ak ich podozrievala z prechovávaní ideí odlišných od tých, ktoré hlásala. Počnúc Galileom vybojovala stratené bitky, ale dnes už zdráhavo akceptuje také koncepcie, ako je darvinovská evolúcia.

Druhým problémom, s ktorým sa autori vo svojej výskumnej práci stretávajú, je odpor voči náležitému archeologickému výskumu Rosslynskej kaplnky z 15. storočia, ktorá leží

v Lothian Hills iba kúsok na juh od Edinburgu. V Chíramovom kľúči sa ich pátranie skončilo práve pri tejto neskorostredovekej stavbe v Škótsku tvrdením, že by mohla obsahovať dokumenty pochované pôvodne pod Jeruzalemským chrámom v čase, keď sa spisovali najstaršie evanjeliá Novej zmluvy. Autori predložili argumenty, že Rosslynská kaplnka – ako sa dnes volá – je depozitom najdôležitejších Zvitkov od Mŕtveho mora, ktoré pravdepodobne obsahujú priame odkazy na mesiášsku osobnosť známou pod jej gréckym menom Ježiš Kristus. Právom si kladú otázku, čo je také dôležité na ich skromnom výskume o pôvode slobodomurárskych rituálov, že sa to dotýka takého citlivého nervu? Rozhodli sa preto, že to zistia. Kniha o Chíramovi opisuje ich pátranie. Ako zdôrazňujú, ich doterajšie

nálezy ich priviedli k presvedčeniu, že existujú poznatky starovekej vedy o jadre takmer stratených rituálov slobodomurárstva. Vo finálnej fáze svojho pátrania si predsavzali nájsť túto chýbajúcu časť vedeckých poznatkov, ktorá očividne tak veľmi znepokojuje rímskokatolícku cirkev.

Keď autori začali zhromažďovať materiál na slobodomurársky odkaz, zistili, že vznešené rituály slobodomurárstva potvrdzujú presvedčenie týchto rytierov o možnosti sledovať svoje rodokmene až do čias budovania Chrámu kráľa Šalamúna pred dvetisíc rokmi a dokonca až do Mojžišových čias. Pri skúmaní rituálov používaných slobodomurármi dospeli k novému chápaniu tohto rádu. Podľa všeobecného názoru je slobodomurárstvo tajná, elitárska a možno aj zlovoľná organizácia – svojím presvedčením i skutkami. Tento veľmi negatívny pohľad vznikol počas celých desaťročí zásluhou slabého vedenia rádu, ktoré sa snažilo o nevyhnutné utajenia.

Slobodomurárstvo zažilo najväčší rozkvet od konca 16. do polovice 20. storočia. Pred svojím úpadkom predstavovalo srdce spoločnosti, pričom zaslúžilými slobodomurármi

boli napríklad anglickí králi a canterburskí arcibiskupi. Aj ľudia, ktorí vytvorili najväčšiu demokratickú krajinu na svete a súčasnú jedinou supervelmoc, boli buď slobodomurári alebo si tento rád veľmi cenili. Hybnou silou veľkej renesancie vedy, ktorá umožnila vznik moderného veku, boli takí slobodomurári ako sir Robert Moray, Benjamin Franklin a sir Christopher Wren.

Slobodomurárstvo je dôležitým a nevyužitým prameňom informácií o našej minulosti, ktorý ohrozuje smrteľné nebezpečenstvo, že zmizne navždy. Strata informácií ukrytých v jeho rituáloch ešte predtým, ako im adekvátne porozumieme, by znamenala doslova zahodenie jedného zo skutočných pokladov západného sveta. Napriek rozšírenému názoru, že slobodomurárstvo je medzinárodné bratstvo využívajúce neviditeľnú silu a vplyv na úžitok svojich členov, v skutočnosti nepredstavuje jedinú organizáciu, tak ako jedinú organizáciu nepredstavuje kresťanská cirkev alebo komunistické hnutie. Tento nepresný pohľad vychádza zo stoviek ezoterických rituálov vychádzajúcich sa svojou starobylosťou.

Moderné slobodomurárstvo často opisujú ako „tajnú spoločnosť“, no ono samo dáva niekedy prednosť označeniu „spoločnosť s tajomstvami“. Podľa oficiálne schválených dejín slobodomurárstva sa o bratstve s istotou nevie nič pred nástupom Anthonyho Sayera za veľmajstra 24. júna 1717, keď skupina londýnskych slobodomurárov založila Veľkú lôžu. Slobodomurárstvo vyhlasuje, že nie je náboženstvom, ale že je porovnateľné so systémami viery všetkých náboženstiev. Slobodomurári si živo pamätajú strašné a zložené útrapy, ktorými sa presadzovali nové formy náboženstva a odstraňovali staré. Majú pred očami ukrutné vyvražďovanie ľudí bez rozdielu pohlavia a veku, ktorí mali tú smolu, že nepoznali Boha Hebrejcov, alebo ho uctievali pod zlým menom v prítomnosti zúrivých bojových oddielov Mojžiša a Jošua. Nezabúdajú na španielske čižmy na drvenie prstov, škrípce, bičovanie, šibenice, ožobracovanie a mučenie koly. Zdôrazňujú, že človek nikdy nemal právo uzurpovať si neuplatňované oprávnenia Boha a prenasledovať a trestať druhého za jeho presvedčenie.

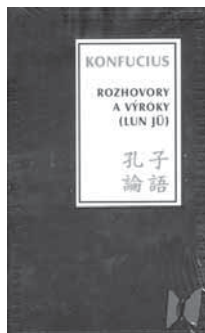
Slobodomurárska viera ide ešte ďalej, podľa nej nikto nemá právo zasahovať do náboženského práva niekoho iného. Je takmer isté, že slobodomurárstvo voľakedy zohrávalo dôležitú úlohu, v súčasnosti sa však rýchlo mení na spoločenský klub postarších džentlmenov. V práci sa konštatuje, že Európa mala zo slobodomurárstva úžitok a toto sa rozšíril cez svoje putovné vojenské lôže do všetkých kútov planéty. Slobodomurárstvo bojovalo za vek rozumu a osobnej slobody, čo sa mu aj podarilo dosiahnuť.

Slobodomurárstvo je obeťou vlastného úspechu. Dosiahlo a podnietilo spoločenské a vedecké zmeny, ale dnes už vyzerá ako starý vojak, bez akéhokoľvek vplyvu, ktorý reprezentuje slávnú minulosť vyžadujúcu rešpekt – nie to, čím by mal byť dnes, ale čím bol voľakedy.

Prof. Ladislav Hubenák

KONFUCIUS: Rozhovory a výroky (Lun Jü)

Zo starovekej čínštiny preložila Marina Čarnogurská. Bratislava: Slovenský Tatran, 2006, 399 s.

K nihu nemožno nazvať inak ako perlu medzi početnými prekladmi do slovenčiny, ktoré niekedy chvalabohu, inokedy žiaľ, ba v mnohých prípadoch aj bohužiaľ, v takom hojnom počte u nás vychádzajú. Prečo perla? Nuž napr. preto, že:

☛ slovenskému čitateľovi predkladá vyše dvetisíc rokov starý, no stále živý myšlienkový odkaz autora, o ktorom sme sa učili v kurzoch dejín filozofie, ale v takejto podobe a v takom rozsahu sme sa v slovenčine k jeho pozostalosti nikdy nedostali;

☛ máloktorý preklad je taký náročný, pričom proces tohto prekladu je spojený s objavom, ktorý, podľa slov M. Čarnogurskej „... si predtým mnou nevšimli a doteraz nepublikovali dokonca ani čínski literárni teoretici a ktorý názorne demonštrujem horizontálne členenou rekonštrukciou pôvodného čínskeho originálu a jemu odpovedajúcim slovenským prekladom...“;

☛ máloktorý autor potrebuje na preklad prastarého textu takú hĺbkovú a náročnú prípravu, akou prešla M. Čarnogurská, a zatiaľ asi nikto na Slovensku nedokázal, napriek nutenej vyhostenosti z výkonu povolania, dvadsať rokov po večeroch lúskat a prehrýzať sa starým textom s nádejou, že azda niekedy bude preklad vydaný;

☛ okrem dvadsiatich kapitol (zvitkov) Konfuciových myšlienok je súčasťou prekladu štúdia M. Čarnogurskej Konfucius a kniha jeho rozhovorov a výrokov, ktorá čitateľa informuje o vzniku a osudoch autora i jeho filozofického dedičstva. Problémy prekladu charakterizuje vysvetľujúci doslov prekladateľky. Rozsiahlejšie vysvetlivky vecne informujú a orientujú čitateľa v reáliách, pojmoch, osobnostiach a súvislostiach nevyhnutných na hlbšie pochopenie textu prekladu. Záverečná transkripčná jazyková poznámka informuje o novom spôsobe používania transkripčných noriem fonetického prepisu čínskych mien a názvov do európskych jazykov;

☛ zložitost sadzby čínskych znakov, zrkadlové usporiadanie čínskeho originálu a slovenského prekladu, celková grafická úprava i knižárske spracovanie spôsobuje, že len čo uchopíte knihu do ruky, zamilujete sa do nej na prvý pohľad. A navyše, ak je čitateľ aj bibliofilom, dostane sa do rozpakov, čo by mal aspoň v duchu urobiť prv:

blahorečiť Slovensku, že má takú zdatnú sinologičku, alebo prejavíť vďačnosť a obdiv M. Čarnogurskej za ojedinelý a brilantný intelektuálny výkon.

Ak sa rozhodnete obstaráť si túto knihu, rozhodne sa stane ozdobou vašej osobnej knižnice, a to nielen pre jej fyzickú krásu, ale najmä pre jej humanistický obsah. Posúďte to aspoň podľa pár náhodne vybraných myšlienok slávneho čínskeho filozofa.

Doc. Matej Beňo

• • • • •

„Ušlachtilý človek musí byť predovšetkým schopný všetko vždy jasne a správne pomenovať tak, aby svojimi slovami povedal naozaj presne to, čo treba vykonať. Ušlachtilý človek si preto nemôže dovoliť vyjadrovať sa nejasne a nesprávne.“

„Nikdy nerob nič unáhle a nikdy nepoškuľuj po žiadnych malicherných výhodách! Lebo ak budeš robiť niečo unáhle, neurobiš to poriadne, a ak budeš poškuľovať po malicherných výhodách, veľké činy sa ti uskutočniť nepodariť!“

„... koho možno považovať za skutočného vzdelanca? Toho, koho každé slovo je dôveryhodné, a každý čin je spoločensky prospešný. A nech by ten človek žil v rovnakej chudobe ako ktorýkoľvek malý človek, aj tak má právo byť považovaný za skutočného vzdelanca!“

„Ušlachtilý človek je veľkorysý, a nikdy nie nadmieru povýšený! Naopak malý človek je spupný a povýšený, a nikdy nie veľkorysý!“

„Ušlachtilý človek smeruje vždy vyššie a vyššie, malý človek neustále klesá nižšie a nižšie.“

„V dávnych časoch sa vzdelanci zdokonaľovali kvôli svojej mravnej hodnote. Dnes to robia len kvôli tomu, aby tým ohúrili iných!“

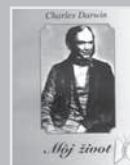
„Ušlachtilý človek sa má hanbiť, ak jeho slová predbiehajú jeho skutky!“

„... kto má byť vzorom Dokonalej ľudskosti, nesmie byť nikdy ničím sklamaný, kto má byť vzorom Múdrosti, nemá sa nechať ničím pomýliť, a kto má byť vzorom Odvahy a Statočnosti, nesmie byť bojazlivý.“

„Nech tá netrápi, že o tebe nikto nevie! Tráp sa jedine pre vlastnú neschopnosť!“

„Toho, kto neupodozrieva ľudí z falošnosti, ani voči nim nepocituje zlosť pre nesplnené sľuby, ale berie ich takých, akí sú, a je voči nim zhovievavý, toho považujem za skutočne vynikajúceho človeka!“

Knížné novinky

DARWIN, Ch.: Mój život. Prel. František Litecký. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 2006, 87 s.

Zásluhou Vydavateľstva spolku slovenských spisovateľov môžeme

v preklade so slovenčiny čítať rozsahom nevelkú, presnejšie možno až útlú, ale obsažnú knižku. Autor v nej opisuje nielen vlastný život, ale aj okolnosti, za akých rukopis uzrel svetlo sveta. V úvode píše: „Istý nemecký vydavateľ ma požiadal o vykreslenie vývoja môjho ducha a charakteru a o niekoľko poznámok z môjho života. Tu mi napadlo, že by ma tento pokus pobavil a že by možno zaujal i moje deti alebo potom ich deti. Sám najlepšie viem, ako nesmierne by ma zaujal aj tá najkratšia, hoci aj nudná, črta z pamätí môjho deda, v ktorej by som sa dozvedel, ako premýšľal, čo robil a ako robil. Pokúsil som sa teda vykresliť sám seba, akoby som bol už mŕtvy a dával sa na svoj život z druhého sveta. Nerobilo mi to problémy, pretože život mám už takmer za sebou. So štýlom rozprávania som si vôbec nelámam hlavu.“

Možno práve preto sa Darwinov opis vlastného života nedá čítať inak, ako na jeden dúšok.

DARWIN, Ch.: Cesta prírodovedca okolo sveta. Prel. J. Balan, 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 2006, 361 s.

Slovenskému čitateľovi sa v preklade do slovenčiny dostáva do rúk táto kniha Charlesa Roberta Darwina. Známy a stále diskutovaný autor, významný anglický prírodovedec, sa po štúdiu teológie a medicíny zúčastnil na lodi Beagle na vedeckej expedícii okolo sveta, ktorá trvala päť rokov (1831–1836). Svoje poznatky z plavby zachytil v knihe *Cesta prírodovedca okolo sveta* (1845). Je to vlastne Darwinov denník, do ktorého si každý deň zapisoval svoje pozorovania, dojmy, úvahy a objavy z oblasti geológie, paleontológie a biológie. Čitateľ môže sledovať, ako sa z mladého Darwina, ktorý nemal systematické prírodovedecké vzdelanie, stáva v priebehu piatich rokov vynikajúci výskumník. Ako dnes vieme, výsledky cesty boli prevratné.

FLANNERY, T.: Měníme podnebí. Minulost a budoucnost klimatických změn. Prel. Martin Seethaler, Nakladatelství Dokořán, 2007, 272 s.

Kniha austrálskeho vedca Tima Flanneryho, popredného svetového biológ, paleontológa a odborníka na klimatické zmeny, prehľadne podáva podrobné informácie o jednotlivých faktoroch klimatických zmien, o ich dôsledkoch už zaznamenaných i očakávaných a o krátkej histórii boja proti nim a podobným hrozbám. Dôkladne sa zaoberá všetkými prírodovednými, ekonomickými, spoločenskými i technologickými aspektmi problému, vrátane alternatívnych technológií vo výrobe. Kniha okamžite po svojom vydaní na jeseň 2005 vzbudila veľký rozruch. Medzi nadšených zástancoov knihy a jej posolstva patria také rôznorodé osobnosti ako britský premiér Tony Blair, kalifornský guvernér Arnold Schwarzenegger či britský podnikateľ sir Richard Branson.

Zelená planéta 2007

Najlepšie čítať s dospelákmi!

Milí naši mladí čitatelia!

V minulom čísle sme vás zoznámili so základnými cieľmi a úlohami medzinárodného detského ekologického fóra Zelená planéta, ktorého vyhlasovateľom je Všetruská spoločnosť detského ekologického hnutia Zelená planéta. Písali sme o jednotlivých kategóriách, v ktorých sa súťaží, o účastníkoch minulého ročníka, priniesli niektoré ukážky najlepších prác. A vyzvali vás, aby ste sa sami, za pomoci rodičov, učiteľov, vychovávateľov či vedúcich krúžkov pripravovali. Veríme, že sa tak stalo, že už čakáte len na posledné inštrukcie, aby ste svoje práce mohli zaslať. A tak dnes prinášame dôležité údaje a už sa len budeme tešiť, ako nás v polovici mája bude čakať veľa roboty s triedením, vyhodnocovaním a zasielaním prác do Moskvy. To preto, že detské ekologické fórum Zelená planéta sa koná v dvoch kolách. Prvé – regionálne je dištančné, teda na diaľku a končí sa v polovici mája. Potom sa práce z rôznych koncov sveta sústreďujú v Moskve, kde ich bude hodnotiť porota zložená z uznávaných činiteľov, osobností vedy a kultúry. Najlepší dostanú diplomy či ceny grand prix. Potom nasleduje druhé kolo, ktoré sa v jeseni (október-november) bude konať v Moskve. Zúčastní sa na ňom najlepší z najlepších, ktorým najneskôr do 1. septembra bude zaslaná pozvánka. Na moskovskom kole sa okrem záverečného ceremoniálu a rôznych zaujímavých stretnutí budú konať aj ukážkové hodiny a tvorivé dielne za účasti vedeckých a kultúrnych činiteľov, tematicko-poznávacie exkurzie, jednotlivé delegácie sa budú namočiť navzájom predstaviť a vymeniť si skúsenosti. Na záver bude vydaný zborník materiálov, v ktorom budú predstavené najlepšie práce z každej kategórie.

Teraz však k posledným inštrukciám:

Kategórie súťaže:

1. Súťaž výskumných projektov na ekologickú tému
2. Súťaž výskumných projektov na ekologickú tému
3. Súťaž výtvarných prác Zelená planéta očami detí
4. Súťaž fotografií Zelená planéta očami detí
5. Súťaž výrobkov z prírodných materiálov na tému 150. výročiu narodenia Konštantina Ciolkovského, 100. výročia narodenia Sergeja Korolova, 50. výročia vypustenia prvej umelej družice Zeme

6. Súťaž modelov oblečenia z ekologicky čistých materiálov
7. Súťaž divadelných predstavení na ekologickú tému
8. Súťaž folklórnych súborov
9. Súťaž internetových stránok na ekologickú tému

Na súťaži sa môžu zúčastniť deti a mládež – jednotlivci i kolektívy vo veku do 18 rokov.

Základné podmienky jednotlivých kategórií:

1. Súťaž výskumných projektov na ekologickú tému:

Požiadavky na tézu: prihláška do súťaže a text tézy práce treba poslať v elektronickej podobe vo formáte Microsoft Word, *.RTF; rozsah tézy nesmie presahovať 2 normostrany A4; názov práce je napísaný veľkými písmenami max. v 2 riadkoch, ktoré sú vycentrovane, bez bodky na konci; v ďalšom vycentrovanom riadku je napísané meno a priezvisko autora, rok narodenia, elektronická adresa, telefón, fax, názov inštitúcie, ktorú autor predstavuje. Text je písaný typom písma Times New Roman, riadkovanie jednoduché. Ako názov súboru je uvedené priezvisko autora.

Kritériá hodnotenia: aktuálnosť problému, originalita podania, vedeckosť výkladu.

2. Súťaž výskumných projektov na ekologickú tému:

Požiadavky na prácu: Text treba poslať v elektronickej forme formát Microsoft Word, *.RTF, rozsah publikácie nesmie presahovať 2 normostrany A4; názov publikácie je napísaný veľkými písmenami max. v 2 riadkoch, ktoré sú vycentrovane, bez bodky na konci; v ďalšom vycentrovanom riadku sa píše meno a priezvisko autora, rok narodenia, elektronická adresa, telefón, fax, názov inštitúcie, ktorú autor predstavuje. Text je písaný typom písma Times New Roman, riadkovanie jednoduché. Ako názov súboru je uvedené priezvisko autora.

Kritériá hodnotenia: aktuálnosť problému, originalita interpretácie, živosť výkladu.

3. 4. Súťaž výtvarných prác Zelená planéta očami detí, súťaž fotografií Zelená planéta očami detí:

Požiadavky na prácu: treba zaslať originály výtvarných prác rozmerov A3 alebo A4; fotografie min. rozmerov 21x30 cm. Krátku

informáciu o autorovi je nevyhnutné uviesť na opačnej strane výkresu alebo fotografie. Musí obsahovať názov práce, meno a priezvisko autora, rok narodenia, e-mail, č. tel., fax, celý názov inštitúcie, ktorú autor predstavuje.

Kritériá hodnotenia: vyjadrenie ekologickej tematiky, kompozičné riešenie, úroveň spracovania, umelecká vyjadrenie, originalita myšlienky.

5. Súťaž výrobkov z prírodných materiálov na tému 150. výročiu narodenia Konštantina Ciolkovského, 100. výročia narodenia Sergeja Korolova, 50. výročia vypustenia prvej umelej družice Zeme:

Požiadavky na prácu: treba zaslať fotografie prác min. rozmerov 10x15 cm. Krátku informáciu o autorovi, ktorá musí obsahovať názov práce, meno a priezvisko autora, rok narodenia, zoznam použitých prírodných materiálov, e-mail, č. tel., fax, celý názov inštitúcie, ktorú autor predstavuje, je nevyhnutné uviesť na opačnej strane fotografie.

Kritériá hodnotenia: vyjadrenie ekologickej témy, kompozičné riešenie, úroveň spracovania, umelecká realizácia, originalita využitých prírodných materiálov.

6. Súťaž modelov oblečenia z ekologicky čistých materiálov:

Požiadavky na prácu: treba zaslať fotografie (rozmery 21x30 cm) modelov odevov a/alebo kresby rozmeru A4 s náčrtmi modelov odevov, zoznam použitých materiálov a prihlášku do súťaže v tlačenej alebo elektronickej forme. Názov modelu/kolekcie modelov (pred zoznamom použitých materiálov) je napísaná v 2 riadkoch, ktoré sú vycentrovane, bez bodky na konci. V ďalšom vycentrovanom riadku sa píše meno a priezvisko autora, rok narodenia, elektronická adresa, telefón, fax, názov inštitúcie, ktorú autor predstavuje. Text je písaný typom písma Times New Roman, riadkovanie jednoduché. Ako názov súboru je uvedené priezvisko autora.

Kritériá hodnotenia: kvalita spracovania, dizajn a originalita modelu.

7. Súťaž divadelných predstavení na ekologickú tému:

Požiadavky na prácu: Treba zaslať dobre zabalenú videokazetu alebo CD s nahrávkou divadelného predstavenia, zoznam účinkujúcich osôb a hercov, prihlášku do súťaže, fotografie scén z predstavenia. Zoznam účinkujúcich osôb a hercov (meno a priez-

(Ne)bezpečná zóna, Nina Chebeňová, 16 rokov, Bratislava, Slovensko

visko) a prihláška do súťaže sa posíla na elektronickom nosiči vo formáte Microsoft Word, *.RTF. Názov inscenácie (pred zoznamom účinkujúcich osôb a hercov) sa píše veľkými písmenami v prvých riadkoch, ktoré sú vycentrované, bez bodky na konci; v ďalšom vycentrovanom riadku sa píše meno a priezvisko autora scenára, režiséra hry, elektronická adresa, telefón, fax, názov inštitúcie, ktorú kolektív predstavuje. Text je písaný typom písma Times New Roman, riadkovanie jednoduché. Ako názov súboru je uvedený názov kolektívu.

Kritériá hodnotenia: aktuálnosť vybranej témy, umelecké naštudovanie, úroveň hry hercov.

8. Súťaž folklórnych súborov:

Požiadavky: Treba zaslať dobre zabalenú videokazetu alebo CD s nahrávkou vystúpenia folklórneho súboru, zoznam vystupujúcich, prihlášku do súťaže, fotografiu z vystúpenia; zoznam vystupujúcich postáv (meno a priezvisko). Prihláška do súťaže sa posíla na elektronickom nosiči vo formáte Microsoft Word, *.RTF, meno folklórneho súboru (pred zoznamom vystupujúcich) je napísané veľkými písmenami v prvých riadkoch, ktoré sú vycentrované, bez bodky na konci. V ďalšom vycentrovanom riadku je napísané meno a priezvisko režiséra folklórneho vystúpenia, elektronická adresa, telefón, fax, názov inštitúcie, ktorú kolektív

predstavuje. Text je písaný typom písma Times New Roman, riadkovanie jednoduché. Ako názov súboru je uvedený názov kolektívu.

Kritériá hodnotenia: umelecké naštudovanie, úroveň interpretácie.

9. Súťaž internetových stránok na ekologickú tému.

Požiadavky na prácu: Do súťaže treba zaslať krátky opis autorských internetových stránok alebo podstránok s ekologickou tematikou, ktoré sú

samostatne umiestnené na internete najneskôr do 10. mája 2007. Krátky opis musí obsahovať: ciele a úlohy vytvorenia internetovej stránky, opis jej štruktúry, informačné zdroje, udanie periodicity, aktualizácie informácií, 1-2 ilustrácie ako názornú ukážku, presnú adresu v internetovej sieti. Opis internetových stránok alebo podstránok a prihláška do súťaže sa posíla na elektronickom nosiči vo formáte Microsoft Word, *.RTF. Rozsah opisu práce nesmie prevyšovať dve normostrany formátu A4. Názov práce je napísaný veľkými písmenami v prvých riadkoch, ktoré sú vycentrované, bez bodky

na konci. V ďalšom vycentrovanom riadku je napísané meno a priezvisko autora, rok narodenia, elektronická adresa, telefón, fax, názov inštitúcie, ktorú autor predstavuje. Text je písaný typom písma Times New Roman, riadkovanie jednoduché. Ako názov súboru je uvedený názov kolektívu.

Kritériá hodnotenia: originalita spracovania, vyjadrenie ekologickej tematiky, úroveň ovládania informačných technológií.

• • • • •

Tak veru, veľa informácií, dosť požiadaviek k prácam a ich prihláseniu do súťaže. Vyplýva z nich, že po úvodnom preštudovaní, dokončení súťažného príspevku na záver treba správne vyplniť, napísať aj sprievodný text. Preto sme v úvode napísali, že tieto inštrukcie treba čítať s dospelákmi. Ti vám, milí naši mladí čitatelia, pri splnení vyššie uvedených požiadaviek určite s radosťou pomôžu.

Každý účastník posíla písomnú prihlášku, ktorej formulár v ruskom i v slovenskom jazyku nájdete na internetovej stránke Spoločnosti Prometheus <http://slovakia.humanists.net> Takisto tam nájdete ešte podrobnejšie podmienky súťaže. Súťažné práce treba zaslať na adresu redakcie časopisu Prometheus, v ktorej vám radi zodpovieme klasickou či elektronickou poštou aj na vaše prípadné doplňujúce otázky.

• • • • •

Termín uzávierky súťaže je 10. mája 2007.

Času teda neostáva veľa. Sme však presvedčení, že väčšina zo záujemcov o účasť v tejto zaujímavej súťaži, na ktorej sa v minulom ročníku zúčastnilo 2 476 detských kolektívov a 23 572 jednotlivcov zo 17 krajín sveta (vrátane Slovenska), sa už aj v predchádzajúcich mesiacoch pripravovala.

Rodné Arménsko, Miriam Galstánová, 16 rokov, Nerkin, Arménsko

Zároveň veríme, že mnohým šikovným a nadaným, ktorí sa o tejto zaujímavej súťaži dozvedajú až teraz, postačí aj zostávajúci čas. Tak vám prajeme veľa úspechov. A nám už len ostáva ať do kopy kvalifikovanú porotu, ktorá bude práce v Bratislave

Rosa na tráve, Anton Kovganko, fotografia, 17 rokov, Baksan, Ruská federácia

hodnotiť a najlepšie z nich zašle do Moskvy. Vlastne nie, máme pred sebou ešte ďalšiu dôležitú úlohu: pripraviť slávnostné vyhodnotenie slovenského kola súťaže, ktoré by sa malo konať začiatkom júna v Ruskom centre vedy a kultúry v Bratislave. Už teraz sa tešíme na stretnutie s najúspešnejšími s vami.

Miloslava Necpalová

Mlyn, Danila Matvejev, drevný odpad, 15 rokov, Amursk, Rusko

ZLATÉ ZRNKÁ MÚDROSTI

Kto robí pre druhého,
robí pre seba.
latinské príslovie

Človek musí mať
dôvod žiť a tým najlepším
dôvodom je druhý človek.
Ch. Potok

Len život, ktorý žijeme
pre iných, stojí za to.
A. Einstein

Človek nie je človekom,
ak miluje len seba.
Fénelon

Zabudni na seba, potom
si ťa svet zapamätá.
J. London

Zarábanie peňazí
nemôže byť jediným
ľudským záujmom.
S. Johnson

Bohatstvo nevzbudzuje
pravý úctu, vzbudzuje iba
vonkajšiu pozornosť.
S. Johnson

Škoda, že väčšina ľudí
sa dnes sústreďuje len
na praktické stránky života.
H. Selye

Na svete je dosť miesta
pre veci, len pre ľudí nie.
E. M. Remarque

Mnohým ľuďom by ako
čítanie na celý život úplne
stačili vianočné katalógy,
inzeráty v novinách, návo-
dy pribalené k ústnej vode,
k mydlu, k termoskám
a petrolejovým pieckam.
Ch. Morgenstern

Ad: Prometheus č. 2/2007

Chcel by som sa opýtať, čo sa
stalo s časopisom Prometheus.
Už dlhšiu dobu ho nemožno
v žiadnom obchode dostať. Pýtal
som sa naň aj v iných mestách,
kde ho tiež nemali. Prestali ste
ho vydávať? Ak áno, bola by to
veľká škoda, časopis mi slúžil
ako veľká inšpirácia a keďže
som ateista, bolo v ňom mnoho
informácií, s ktorými som mohol
humanistické presvedčenie
obhajovať. Som študentom
cirkevného gymnázia a keď
som časopis ukázal v triede, bol
oň veľký záujem. Bol dobrým
protikladom k názoru, ktorý nám
prezentovali učitelia našej školy.

Ján Tralich

Prijmite moje srdečné
poďakovanie za vynaložené
úsilie pre záchranu nášho
časopisu Prometheus. Mal som
v posledných mesiacoch roka
2006 veľkú obavu, že sa Vám to
nepodari.

Michal Šmálik, V. Lomnica

Veľmi sme sa potešili, keď
sme v schránke opäť našli
zaujímavého, obľúbeného
„Prometheuska“, už nám chýbal.
Mysleli sme si, že už nikdy
nepríde – a prišiel, po veľkých
ťažkostiach, ako píšete.

S názormi na diskrimináciu
neveriacich s Vami úplne
súhlasíme. Sme už starí
a neviem, či ešte zažijeme v tejto
otázke väčšiu toleranciu. Priali
by sme si to, lebo si myslíme, že
len vtedy by slovo demokracia
splnilo svoj účel. Žiaľ, svet
zatiaľ nevie existovať bez tieňov,
lepšie povedané, bez pretváry.
Kto má peniaze, má pravdu aj
moc. Kvôli tomu vznikli aj toľké
náboženstvá. Možno pôvodná
náboženská idea nebola zlá,
dávala úľavu v utrpení a nádej,
a toto zostalo i mnohým dnešným
veriacim natoľko, že aj zlo vedľa
prijat „z rúk Božích“. Dá sa
to pochopiť, ba aj rešpektovať
s úctou. Lenže ten, kto hlbšie
rozmyšľa nad touto celou stáročnou
mašineriou a manipuláciou
s dôverou ľudí, ten odrazu zbadá,
že je mimo toho, aj keď kresťanský list
hovori iné. Odrazu je chrámom
krásna príroda, modlitbou je
– mať rád ľudí okolo seba, vedieť
pomôcť, ak treba, a rozdávať
radosť vľúdnosťou, nie studeným
ľahostajným pohľadom.

*Margita Chajmová, Nové
Mesto nad Váhom*

Ad: Médiá a svetskí humanisti

V poslednom čísle som si
so záujmom prečítala o médiách
a svetských humanistoch. Ako
to u nás funguje, sme svedkami
stále, ale je dobre, že ste uviedli
aj konkrétne fakty, teda to,
čo my cítime, ste vy uviedli
v minútach a percentách. A hoci,
ako uvádzate, ani v zahraničí to
nemajú veľmi ružové, treba, aby
sme sa bili za svoje práva. Veď
vari všetci z nás na verejnoprávne
médiá prispievame kon-
cesionárskymi poplatkami.

Žiaľ, posledné týždne ma

presvedčujú, že zatiaľ nám
na lepšie časy nesvitá. Uvediem
príklad: po zmene vysielacej
štruktúry v Slovenskom rozhlas
už v nedeľu dopoludnia niet
čo počúvať. Pretože omšu
dávajú zároveň aj na prvom
aj na druhom programe
(Slovensko, Regina), ďalšie
sa buď u nás nedá chytiť,
alebo nemám chuť počúvať
mládežnícku hudbu či vysielanie
v iných jazykoch. Za vrchol
považujem, že dni ohlasovali
ako zelený štvrtok, veľký piatok
či bielu sobotu. A navyše – čo
sme už oficiálne klerikálny štát,
že pápežské slovo mestu a svetu
v priamom prenose vysielali
naraz na oboch najpočúvanejších
rozhlasových okruhoch
i verejnoprávnom televíznom
a ešte aj ďalšom súkromnom?!

Kde to žijeme? Verím, že
Spoločnosť Prometheus predsa
len dosiahne určitú zmenu
k lepšiemu v prospech nás,
sekulárnych humanistov. Držím
Vám pri tom palce.

Mária T. Hodruša-Hámre

Ad: Satanizmus

V článku ste opisovali hnutie
wicca, ako keby bolo súčasťou
satanizmu, ale to nie je pravda.
Ja sám som ateista, ale poznám
pár ľudí zo Slovenska, ktorí
sú wiccanmi, tí však nemajú
so satanistami nič spoločné.

V odseku dejiny satanizmu
píšete, že jeho korene siahajú
do staroveku, že išlo o prejavy
liečiteľstva, ale to ste opisovali
len predkresťanské náboženstvá,
ktoré boli neskôr označované
ako pohanské (z lat. slova
paganus – vidiečan). Vidiečan
preto, lebo väčšina vyznávačov
starých náboženstiev v Európe
po rozšírení kresťanstva ostala
iba na vidieku, kde nemala

cirkevná moc takú silu a nemohla potierať iné viery – všetky druhy gréckych a rímskych kultov, keltské náboženstvo, slovanské atď. Čo sa im však nepodarilo v staroveku, dokonali v stredoveku – pálením čarodejníč a prenasledovaním tzv. neznabožkov, medzi ktorými boli neskôr i deisti, ateisti, encyklopedisti, židia, moslimi, cigáni a iní. Satanizmus vznikol v stredoveku ako nejaké bludné spojenie apokalyptického kresťanstva a rozkladajúceho sa materializmu. Členovia týchto bludných siekt boli väčšinou najbohatší členovia spoločnosti a aristokrati znudení životom a hľadajúci niečo zvrátené.

Ak by som mal definovať Wicca, citoval by som jedného z jej najlepších členov, Scotta Cunninghama: „Wicca je náboženstvo uctievané prírodu, ktorú vidí v Bohyni a v Bohovi.“ Týmto sa dá povedať, že Wicca je aj určitým volaním žien po zrovnoprávnení.

Wiccani obeť nikdy neprinašali a ani nebudú. To by odporovalo ich mottu, ktoré nie je, ako ste písali: „Rob, čo chceš, nech je celým tvojím zákonom.“, ale „Rob čo chceš, pokiaľ to nikomu neuškodí“ a „Nerob nič, čím by si sebe alebo niekomu inému ublížil.“

Navyše majú filozofiu, že všetko, čo človek urobí, sa mu trikrát vráti, dobré aj zlé. Takže v tom staré známe pravidlo znie: „Rob ostatným to, čo chceš, aby ostatní robili tebe.“

Odmietajú akúkoľvek formu násilia alebo zla. V súčasnosti je Wicca náboženstvom mnohých tvárí. Môže byť vyznávaná v skupine alebo iba jednotlivcom.

Ak niekto, kto týra seba alebo niekoho iného či zviera, hrubo porušuje základy Wicci. Wiccani nesúhlasia s tým, aby sa obohacovali na úkor druhých a aby ponúkali služby verejnosti za peniaze ako súčasní „čarodejníci“, vykladači kariet a pod.

Z pohľadu ateistu by som mohol považovať Wiccu za neškodné náboženstvo, ktoré hlása návrat k prírode, ekológiu, humanizmus, lásku a rešpektuje názory druhých. Preto sa mi nepáčilo, že ste toto náboženstvo označili ako jeden z výpolodov satanizmu.

Wiccani vôbec nepovažujú kresťanskú moralku (ateistické názory teraz nechajme bokom) za pokryteckú, slabošskú alebo škodlivú, práve naopak, v mnohých veciach sa zhodujú: konanie dobra, šírenie lásky, pomoc bližnému.

Ján Tralich

Ad: Z listov čitateľov

Považujem za prejav demokracie a tolerance, keď sa v listárni Promethea objavili reakcie čitateľov z „druhého brehu“, možno tiež humanistov, nie však sekulárnych, lež veriacich v Boha. Pýtam sa, či by niečo podobné bolo možné napríklad v Katolíckych novinách? Či môže napríklad veriaci katolíci verejne, povedzme v kostole, prejsť svoje kritické názory, diskutovať?

Ak čitateľ Rado v Prometheu č. 1/2007 píše, že nevidí zo strany katolíckej cirkvi uplatňovanie politicko-mocenských nárokov

voči Slovenskej republike, ide u neho o úplnú zaslepenosť, alebo vôbec nepozná vatikánske zmluvy so Slovenskou republikou. Ďalej si pisateľ pravdepodobne myslí, že bez katolíckej cirkvi by sme nevedeli rozoznať, čo je zlo a čo dobro.

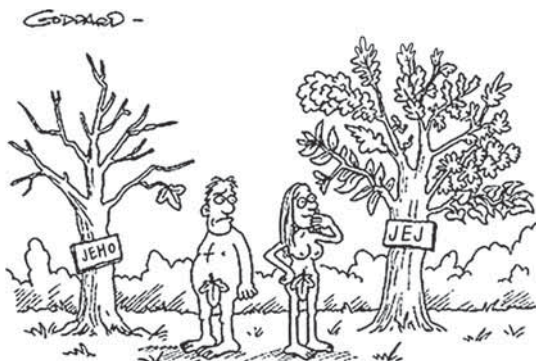
Pán Vladimír Salay, ktorého list bol tiež uverejnený, je zrejme mladý človek hľadajúci si svoje miesto a životné istoty v spoločnosti, zdá sa, že považuje biblické historiky a legendy za pravdivé Božie slovo. Odporúčam mu, aby sa racionálne zamyslel nad tým, čo sa hovorí v Biblii, Matúš 3,16.

V čase keď bol napísaný tento text, prevládol názor, že nad Zemou je nebeská klenba, ktorá sa môže na pokyn a podľa Božej vôle otvárať a zatvárať, odtiaľ môže hovoriť Boh a vypúšťať Ducha svätého v podobe holubice. Ozaj tomuto veria ľudia v 21. storočí? Veria! Sám som sa o tom presvedčil.

Ak sa Spoločnosť Prometheus prostredníctvom svojho časopisu zaoberá kritikou náboženstiev, robí to tak preto, aby si občania uvedomili, v čo a komu veria. Cirkvi a náboženské zoskupenia potrebujú vás veriacich, aby mohli cez vás ovplyvňovať celú spoločnosť a mali tým svoje opodstatnenie.

Július Voskár, Harmanec

Lekár, projektant a konzultant sa hádajú o najstaršiu profesiu.

Lekár hovorí: - Pozrite sa, v Biblii sa hovorí, že Boh stvoril Evu z Adamovho rebra. Je jasné, že si to vyžadovalo chirurgický zásah, takže môžem pokojne vyhlásiť, že moja profesia je na svete najstaršia.

Projektant ho preruší: - Ale v knihe Genesis sa

píše, že ešte predtým Boh stvoril z chaosu poriadok na zemi a na nebi. To predstavuje prvé a celkom isto najvýznamnejšie uplatnenie územného plánovania. Mýlite sa teda, milý doktor. Najstaršia je moja profesia.

Konzultant sa pohodlne oprie vo svojom kresle a s úsmevom vraví: - A kto si myslíte, že vytvoril ten chaos? ☺

Prišiel americký prezident za najstarším a najmúdrejším indiánskym náčelníkom do rezervácie na poradu. Pýta sa ho:

- Povedz, múdry náčelník, akým otázkam by som mal venovať najväčšiu pozornosť?

- Ja by som na tvojom mieste, veľký prezident, najviac pozornosti venoval imigračnej politike. My sme to svojho času značne podcenili... ☹

Počas skúškového obdoba letia po nebi Boh s anjelom. Letiac ponad jednu z univerzít videli, ako študenti drvia otázky na skúšky. Anjel usúdil, že títo študenti určite skúšky urobia, ale Boh

odpovedal záporne. Toto sa opakovalo viackrát, až kým neleteli nad školou, kde študenti ležali, zabávali sa a na skúšky si ani nespomenuli.

Anjel usúdil, že títo určite skúšky neurobia. Boh však odvetil:

- Títo urobia, lebo dúfajú vo mňa. ☺

Konečne je záhada majského kalendára odhalená.

Spoločnosť PROMETHEUS ako... (tajnička)... vznikla 9. marca. 1990

S	Ú	S	T	A	V	A	A	O	A	K	P	O	S
B	S	K	Ú	T	E	R	Č	Ň	O	T	L	A	S
S	O	U	I	S	E	A	L	A	R	S	A	N	S
L	T	S	V	K	T	E	K	Á	E	Ú	K	S	A
O	V	A	E	E	T	R	T	Z	R	Z	S	Ú	Č
B	A	S	R	I	R	O	U	E	D	V	R	B	Ý
M	U	P	R	O	M	E	T	H	E	U	S	E	V
Y	U	O	T	A	S	S	N	T	S	K	Ý	H	O
S	P	A	S	O	E	T	E	I	O	Ž	K	U	T
S	T	E	B	V	N	R	A	B	T	I	O	R	E
S	P	O	L	O	K	H	A	V	S	A	R	D	V
S	T	I	S	K	A	E	I	M	O	R	K	Ú	S
A	S	P	O	L	O	Č	N	O	S	Ť	A	S	E

autor: Ján Parada

legenda:

salto, samotár, sekera, siaha, Silvester, skalp, skoba, skúter, sobota, sopka, sotva, spoločnosť, spolok, sporiteľňa, starosta, stator, stisk, supreta, suverenita, súbeh, súdruh, súkromie, sústava, sústruh, súzvuk, svah, sveter, svetový čas, symbol, sýkorka

Po vyškrtaní 30 slovných výrazov z legendy Vám ostane 18 nepreškrtaných písmen, ktoré tvoria tajničku osemsmierky. Správne odpovede zasielajte na adresu redakcie časopisu PROMETHEUS.

PROMETHEUS
KUPÓN č. 2

Správne odpovede s nalepeným kupónom zasielajte na adresu redakcie časopisu Prometheus, Gunduličova 12, 811 05 Bratislava do 5. júna 2007.

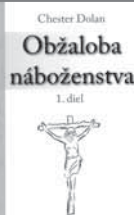
Traja vyžrebovaní výhercovia budú odmenení knihou **Medicina a náboženstvo** od A. Reháka.

www.infoma.sk
Databáza overených firiem

Tajnička z minulého čísla znela: „Veď vidíte, že verím v niečo, čo je oveľa väčšie ako Boh.“ Zo správnych odpovedí sme vyžrebovali: **Richard Kunec**, Liptovský Mikuláš, **Peter Dobrota**, Banská Bystrica, **Branislav Hyben**, Valašská Dubová. Výhercom blahoželáme! Ďalšie číslo časopisu Prometheus v predaji v polovici júna!

KNIHY PRE VÁS

Obžaloba náboženstva 1.

Viac ako 800 kritických svedectiev proti náboženstvu. 39 kapitol. Čo hovoria spisovatelia, filozofi a vedci o náboženstve, viere morálke atď. Pozoruhodné dielo amerického autora Chestera Dolana. 280 str., 270,- Sk

Šalamúnova pečať

Stvoritelia Krista. O čom je zakázané hovoriť? Kto vlastne vytvoril kresťanstvo, kto a ako sa postaral o jeho rozšírenie? Ako súvisí kresťanstvo a judaizmus? Klamstvá v Biblii. Rozprávky, ktoré prinášajú peniaze atď. Existuje Boh? O čo išlo pri poslednej večeri? 148 str. 169,-Sk

K cene zásielky bude pripočítané poštovné podľa platnej tarify Slovenskej pošty.

Svoju objednávku pošlite na adresu:

Spoločnosť Prometheus, Gunduličova 12, 811 05 Bratislava

International payments

Currency: SKK (Slovak Koruna)

Beneficiary's bank SWIFT code: GIBASKBX

Beneficiary's bank local code: 0900

Beneficiary's bank (name and address):

SLOVENSKA SPORITELNA, A.S.

SUCHE MYTO 4

816 07 BRATISLAVA

SLOVAKIA

Beneficiary name and address:

SPOLOCNOST PROMETHEUS BRATISLAVA

GUNDULICOVA 12

811 05 BRATISLAVA

SLOVAKIA

Beneficiary's bank account number: 11481540

IBAN: SK2509000000000011481540

Podakovanie

Tento dvojmesačník vychádza vďaka sponzorskému príspevku **Inštitútu pre humanistické štúdie** v Albany, N.Y, USA (Institute for Humanist Studies), 18, Corporate Woods Boulevard, Albany, N.Y. 12211, e-mail: info@humaniststudies.org, web: www.HumanistStudies.org

Ústav vykonáva mimoriadne záslužnú prácu na celosvetovej úrovni, poskytuje priestor vyše sto webovým stránkam humanistických organizácií po celom svete, vydáva pre záujemcov pravidelný e-zine a každoročne poskytuje finančné granty na projekty prispievajúce k rozvoju humanistického hnutia.

Inštitút nedávno spustil nové projekty na priblíženie humanistickej výchovy verejnosti prostredníctvom Sústavy (kontinua) humanistickej výchovy (COHE- Continuum of Humanist Education). Je to nová forma diaľkového štúdia cez internet, ktorá bola zavedená v r. 2001.

Spoločnosť Prometheus chce aj touto cestou vysloviť Inštitútu pre humanistické štúdie vďaka za finančnú podporu i za viacročnú, veľmi plodnú spoluprácu.

Spoločnosť Prometheus

✓ Myslíš si, že sloboda svedomia, sloboda presvedčenia a sloboda vyznania sú nedotknuteľné?

✓ Si presvedčený o tom, že človek sám a nie boh riadi ľudský osud?

✓ Si proti tomu, aby cirkevná moc zasahovala do riadenia vecí verejných?

✓ Chceš sa podieľať na presadzovaní demokratického, slobodomyselného humanizmu?

Tak neváhaj a informuj sa o činnosti Spoločnosti Prometheus !!!

Spoločnosť Prometheus je mimovládna organizácia združujúca sekulárnych humanistov, ktorí sa nehlásia k nijakému náboženstvu a chcú žiť a konať ako slobodomyselní ľudia. Spoločnosť Prometheus obhajuje a presadzuje:

- slobodu myslenia a slobodu svedomia
- slobodu presvedčenia a vyznania
- skutočnú, nielen formálnu odluku cirkvi od štátu
- celosvetový humanizmus a mierový pokrok ľudstva.

Kontakt:

Spoločnosť Prometheus,
združenie svetských humanistov

✉ Gunduličova 12, 811 05 Bratislava

☎ 02 / 52491191

@ prometheus.ba@mail.t-com.sk

🌐 <http://slovakia.humanists.net>

Informačné materiály o Spoločnosti Prometheus mi pošlite na adresu:

Meno a priezvisko:

Vek:

Bydlisko:

Telefón:

E-mail:

V dňa

Podpis

Návratku pošlite na adresu:

Spoločnosť Prometheus
združenie svetských humanistov
Gunduličova 12, 811 05 Bratislava

OBJEDNÁVKA PREDPLATNÉHO

Závazne si objednávam

☐ ročné predplatné v sume 210,- Sk (6 čísel)

PLATITEL:

Meno a priezvisko:

Adresa:

Mesto: PSČ:

Dátum: Podpis:

Objednávky na predplatné zasielajte na adresu:

Spoločnosť Prometheus, združenie svetských humanistov, Gunduličova 12, 811 05 Bratislava, alebo nás kontaktujte prostredníctvom predplatiteľského servisu na tel. číslo: 02/52 49 11 91.

**Predplatné môžete zaplatiť aj priamo na číslo účtu
11481540/0900.**

**Ak nás chcete osobne navštíviť, kancelária redakcie sa
prechodne nachádza na adrese Bratislava, Dunajská ul. 28**

Projekt Vagón

po roku 1938 a ich vyvrcholenie v dvoch vlnách deportácií. Okrem židovského holokaustu tu je dokumentovaný aj rómsky holokaust na Slovensku. V strede vožňa je expozične zmapovaná dokumentácia dvadsiatich osudov konkrétnych osôb postihnutých rasovým prenasledovaním v rokoch 1938–1945. Ich osud je sprítomnený dobovými fotogra-

Foto: Milan Mikuš

výpovede ľudí, ktorí boli postihnutí rasovým prenasledovaním.

Vozne boli vypravené 25. marca 2007 zo železničnej stanice Poprad. Ich cesta po Slovensku sa skončí 26. októbra 2007 na železničnej stanici Čadca. Prepravnými dňami sú sobota a nedeľa. V pracovné dni slúžia ako výstavné priestory na železničných staniciach SR. Zámerom je obísť s výstavou väčšinu okresov Slovenska.

Odborným garantom Projektu Vagón je Múzeum Slovenského národného povstania

v Banskej Bystrici. Autorom projektu je Mgr. Stanislav Mičev a koordinátorom projektu PhDr. Roman Hradecký. Ďalšie informácie na www.muzeumsnp.sk

Harmonogram presunu expozície

Mesto	Dátum
Poprad	25.03. – 30.03.07
Stará Ľubovňa	02.04. – 06.04.07
Bardejov	10.04. – 13.04.07
Vranov nad Topľou	16.04. – 20.04.07
Michalovce	23.04. – 27.04.07
Trebišov	30.04. – 04.05.07
Prešov – Veľký Šariš	07.05. – 11.05.07
Košice	14.05. – 18.05.07
Rožňava	21.05. – 25.05.07
Revúca	28.05. – 01.06.07
Rimavská Sobota	04.06. – 08.06.07
Lučenec	11.06. – 15.06.07
Zvolen	18.06. – 22.06.07
Žiar nad Hronom	25.06. – 29.06.07
Nitra	02.07. – 06.07.07
Bratislava	09.07. – 13.07.07
Trnava	16.07. – 20.07.07
Trenčín	23.07. – 27.07.07
Žilina	30.07. – 10.08.07
Vrútky	13.08. – 17.08.07
Dolný Kubín	20.08. – 24.08.07
Ružomberok	27.08. – 31.08.07
Liptovský Mikuláš	03.09. – 07.09.07
Banská Bystrica	10.09. – 14.09.07
Brezno	17.09. – 21.09.07
Žarnovica	24.09. – 28.09.07
Nové Zámky	01.10. – 05.10.07
Sereď	08.10. – 12.10.07
Prievidza	15.10. – 19.10.07
Čadca	22.10. – 26.10.07

Múzeum Slovenského národného povstania vás pozýva na účasť na svojom novom ambicióznom projekte Vagón.

Projekt Vagón je zameraný na problematiku holokaustu a pripomenutie si 65. výročia začiatku deportácií slovenských Židov. Dňa 25. marca 1942 odišiel zo železničnej stanice v Poprade transport 1 000 židovských dievčat z východného Slovenska. Miesto určenia – Osvienčim. Územie Slovenska opustil na hraničnom prechode Skalité – Zwardoň. Kruté podmienky prepravy jedno z dievčat neprežilo. Väčšina transportovaných dlhé obdobie v tábore smrti neprežila. Transport z Popradu patrilo vôbec k prvým transportom slovenských Židov do likvidačných táborov. Do konca októbra 1942 bolo takto odtransportovaných celkom 58 000 našich židovských spoluobčanov. Vojnu z nich prežilo mizivé percento.

Predstava dnešnej mladej generácie o tejto smutnej etape slovenských dejín je nejasná a často deformovaná. Najjednoduchšou a zrejme aj najefektívnejšou formou, ako priblížiť školskej mládeži dejiny holokaustu na Slovensku, je zvolená forma putovnej

výstavy v železničných vožňoch. Expozícia bude situovaná do dvoch vožňov, identických s tými, ktoré

fiami, portrétnymi fotografiami a textovými časťami. Cieľom celej expozície je poskytnúť komplexnú faktografickú informáciu o holokauste na Slovensku previazanú na konkrétne ľudské osudy, a tak bezprostrednejšie odhaliť a vysvetliť na pravú podstatu holokaustu a dokumentovať jeho obľudnosť.

Druhý vozeň je pociťový – prázdny, zariadený tak, ako bol v priebehu deportácií. Na podlahe sú graficky mriežkou vyznačené miesta pre jednu osobu (0,5 m2) a miesta pre ďalšie osoby (pre päť, desať, dvadsať a päťdesiat osôb), aby si návštevníci mohli na vlastnej koži vyskúšať, na akom priestore boli deportovaní prevážaní. Súčasťou expozície budú imitované postavy deportovaných (4-5 figurín) umiestnené vo vagóne. Návštevníci môžu zažiť autentickú, budú vo vozni uzatvorení, pri stlmenom svetle, aby sa sprostredkoval individuálny pocit. Deportácia je simulovaná aj prostredníctvom zvukových a svetelných efektov. V tomto vozni je umiestnená veľkoplošná obrazovka s DVD rekordérom, kde sú návštevníkom prezentované

Foto: archív Múzea SNP

sa používali pri deportáciách.

Prvý vozeň je expozičný – na obvodových stenách je zachytená história protižidovských opatrení

